DIARI CATALA
d'Avisos, Noticies i Anuncis

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Barcelona { Edició vespre. 1 pts. mes / Edició matí. 1 » »
Fòra: { Espanya. 4'50 pts. trim. / Unió postal. 9 » »
Paquet de 50 números . . 90 céntims.

La Veu de Catalunya

5 cent.

Redacció i Administració
Carrer d'Escudellers, 10 bis, entresòl
(PROP DE LA RAMBLA)
IMPREMTA:
Escudellers, 10 bis, baixos
Telèfon 184

Anuncis, esquelles, comunicats i reclams a preus convencionals. Per a l'edició del vespre s'admeten esquelles mortuòries fins a les sis de la tarda. Per a l'edició del matí, fins a les tres de la matinada.

Any XXVI núm. 5,988 — Barcelona: Dissabte 1 de gener de 1916 — Edició del VESPRE

SANT DEL DIA: La Circumcisió del Senyor; St. Concordi, mr.

Sant de demà: El Santíssim Nom de Jesús.—**Quarantа Hores:** A la Sa'a Iglesia Catedral Basílica. — Hores d'exposició: De 2/4 de vuit del matí a 2/4 de sis de la tarda.—**Dema:** A la matí-ita igle ia.—**Cort de Maria:** Ntra. Sra. de la Mercè, a sa iglesia, privileg., o a la del Pi.—**Dema:** Nostra Sra. dels Angels, a sa iglesia.—**Missa d'avui:** La Circumcisió del Senyor i Octava de la Nat. del Senyor; c. blanc.—**La de dema:** Dominica entre la Circumcisió i la Epifania; c. blanc.—**Adoració nocturna:** Avui, Torn de Ntra. Sra. dels Desamparats.

Observatori meteorològic de la Universitat. — Director: E. Alcobé.— 31 desembre

HORES D'OBSERVACIÓ: 8 matí 14 tarda.—Baròmetre a 0.° al nivell del mar: 763'13; 76[illegible].—Temperatures: Màxima 15'5 sol; 15'0 ombra.—Mínima: 3'1 ombra; 3'4 reflector.—Temperatura a l'ombra: 11'2; 14'3.—Pluja a les 21 hores: 0'0.—Aigua evaporada en mil·límetres. 1'11.—Graus d'humitat: 97; 58. Direcció del vent: S.; S.O.O. — Velocitat del vent: 353 k. — Estat del cel: sereno, obert. — Núvols. Classes C. K.; C. K. N.—Quantitat: 0'2; 0'1.—Observacions particulars: Calitja.—Sortida del sol: 7'17.—Posta: 4'32.—Sortida de la lluna: 1'47 t.—Posta: 12'11 t.

Totes les misses que se celebraràn demà passat, dilluns, dia 3, des de les sis del matí, essent d'ofertori les de deu a dotze, a la iglesia parroquial de Santa Madrona, seràn aplicades en sufragi de l'ánima de

D. Sebastià Baxeras Camps

MESTRE D'OBRES

Viudo de donya Encarnació Verdaguer Oliveró

que morí el dia 3 de gener de 1915

havent rebut els Auxilis Espirituals i la Benedicció Apostòlica

(A. C. S.)

Els séus afligits fills Eularia, Maria, Eduard, Joaquima i Encarnació, filla política M.ª Concepció Romà, néta Encarnació, germana Eularia Vda. de Baguñà, nebots, cosins i demés parents, recomanen l'ánima del finat a la piadosa memoria i oracions dels séus amics i coneguts, dels quals esperen, com a caritatiu obsequi, l'assistencia a alguna de les dites misses.

El dol es dóna per despedit — No es convida particularment

Donya Carme Font Torrella

morí el 24 de l'actual

havent rebut els Sants Sagraments

(A. C. S.)

Els séus espòs Pere Vacarisas, fills Jaume (ausent), Francisco, Gaspar, Pere, Joan (ausent), Josep, Dolors, Mercè i Marcel, filles polítiques Angelina Galtés (ausent), Dolors Brugueras, Josepa Corrons i Catarina Vergés, néts, germà político, nebots, cosins i demés familia, al recordar als amics i coneguts tan irreparable pèrdua, els preguen la tinguin present en llurs oracions i es serveixin assistir al Ofici i misses que, en sufragi de la seva ánima, es celebraràn el 3 de gener, de deu a dotze, a la iglesia parroquial de Santa Maria de Jesús (Gracia), per qual favor els quedaràn agraits.

No es convida particularment

Sindicat de l'Associació de Banquers DE BARCELONA

Emissió de 5.000 obligacions

AL PORTADOR

de 500 pessetes cada una, amortitzables a la par en 40 anys a partir de 1916

al 5 per 100 d'interès anyal

pagador per trimestres vençuts, realitzada per la Societat Anònima

FOMENT D'OBRES I CONSTRUCCIONS

en escriptura pública autoritzada pel Notari d'aquesta ciutat don Josep María Aguirre i Serrat el dia 18 del mes de desembre darrer.

L'emissió consta de 10.000 obligacions, de les quals es posen només en circulació les 5.000 cítades que ha adquirit en ferm el

Sindicat de l'Associació de Banquers de Barcelona

sense que el Foment d'Obres i Construccions pugui, sense permís del propi SINDICAT, posar en circulació les 5.000 restents abans del 31 de desembre de 1918.

Aquesta emissió obeeix al constant augment de disponibilitats que exigeix el desenrotllo cada dia major dels negocis de la Societat, i molt especialment a les importantissimes obres del SANEJAMENT DEL SUBSOL DE MADRID que la mateixa realitza, i al contracte de la NETEJA PUBLICA I DOMICILIARIA DE BARCELONA que está ja en vigor i que obliga a l'adquisició de material modern de gran cost, per a transformar d'una manera radical l'actual servei.

Aquestes obligacions, a més de la garantía del sanejat actiu de la Societat emissora, disfrutarán de la garantía especial d'un fons de reserva que es constituirá per al servei de títols de la present emissió, mitjansant destinar dels beneficis que s'obtinguin, a proposta del Consell, un mínimum de 50.000 pessetes anuals, fins constituir amb elles una suma igual al capital garantitzat.

L'interès del 5 per 100 anyal es satisfará per mitjá de cupons trimestrals que vencerán en primer de gener, primer d'abril, primer de juliol i primer d'octubre de cada any, essent el primer cupó el de primer d'abril de 1916.

L'amortització es realitzará a la par per sorteigs anyals en el mes de desembre, durant 40 anys, començant en desembre de 1916. La Societat es reserva el dret d'anticipar l'amortització.

El FOMENT D'OBRES I CONSTRUCCIONS sol·licitará l'admissió dels presents títols a la cotització de la Borsa Oficial de Barcelona i a inscripció en el Mercat lliure de Valors.

Aquests títols s'ofereixen al públic per mitjá de SUSCRIPCIÓ que tindrá lloc el DIA 10 DE GENER DE 1916 a les oficines dels següents establiments bancaris:

A BARCELONA:

Banc de Barcelona; Societat Anònima Arnús-Garí, Garriga-Nogués Nebots, S. en C.; Marsans Rof i Fills; Fills de F. Más Sardá; Tusquets i Companyia, S. en C.; Jover i Companyía; Fills de Magí Valls: Rosés i Companyia; Nonell, Rovira i Matas; Pere Mir, i Nebot de Parasols i Companyia.

A MANRESA: Sol, Raurich i Companyia.—A TERRASSA: Marcet i Companyía.—A OLOT: Llosas i Escubós; Saderra, Prat i Companyía.—A SABADELL: Ponsá i Valls. — A SANT FELIU DE GUIXOLS: Succesors de R. Valls i Martí; i a GIRONA: C. Martínez Masse.

La suscripció estará oberta de les 10 hores a les 13 i de les 15 a les 18.

EL TIPU D'EMISSIO será el de **450 PESSETES PER TITOL**, que haurán de fer-se efectives en la forma següent:

25 pessetes al suscriure's.
425 pessetes el dia 25 de gener de 1916, contra entrega dels títols definitius.

Els senyors accionistes i obligacionistes de la Societat tenen dret a suscriure en ferm UNA OBLIGACIÓ per cada GRUP COMPLET de 4 TITOLS, JA SIGUIN ACCIONS O OBLIGACIONS del 4 i ½ per 100 que posseeixen, devent els altres suscriptors subjectar-se a prorrateig en el cas de que el nombre de títols demanats fos major que el dels emesos. En el prorrateig es consideraràn nul·les les fraccions que no arribin a mitja obligació i les que arribin a mitja obligació o n'excedeixin, es computaràn per un títol complet.

Els senyors accionistes i obligacionistes que desitgin suscriure obligacions de les que'ls són ofertes a títol irreductible, podràn exercitar aquest dret en les oficines de la Societat emissora, o en la d'algún dels Banquers abans designats, per TOT EL DIA 9 DE GENER DE 1916, detallant la numeració de les accions o obligacions que ja posseeixin mitjansant suscriure les factures que a l'efecte se'ls facilitará.

Als Agents de Canvi i Borsa, Corredors, Bancs i Banquers que intervinguin en la suscripció, se'ls abonará ¼ per 100 sobre el valor nominal dels títols adjudicats.

MOSAICHS E. F. ESCOFET & C
Ronda Sant Pere 8

Dr. A. Presta Especialista Orelles,-Nas, Gorja i Tuberculosis Pelayo, 12, pral. Consulta de 9 a 10 i de 3 a 5.

Bodes i Baleigs Per a capses i bosses novetat i económiques visitar l'antiga fábrica de capses. SANT PAU, 38.

J. Marsans Rof i fills
Valors, Cupons, Giros, Canvi, Viatges
(2, RAMBLA CANALETES, 2)

Banc de Barcelona
(Fundat en 1844)
Capital Ptes. 25.000,000
Des del dia 3 de l'actual quedaràn instal·lades les oficines de la
Sucursal n.° 1
d'aquest Banc al
Passeig de Gracia n.° 3
La sucursal practicará totes les operacions que verifica la Central, inclòs les de Banca
La **Cambra cuirassada** continuará funcionant fins nou avís a l'antic local, Passatge del Comerç, núm. 7.

Pelletería LA SIBERIA
Rambla Catalunya, 15, i Corts Catalanes, 624
REIS
A causa dels grans frets han passat ja els REIS D'ORIENT pels Grans Magatzems de la Pelletería LA SIBERIA, i han fet més encarrecs que altres anys.
PREU FIXE — On parle français

Dr. Serrallach Especialista *Ronyons. Matriu. Vies Urinaries i Anàlisi orina i sang.* De 12 a 2 i 6 a 9. Festius: 10 a 12. Pelayo, 40

Guants ¡Gran oportunitat! **Jerseys**
LA CASA BLANCA
Pells 324-Consell de Cent-324 **Mitges**

Pere Reig i Fill
CONSTRUCTORS DE MOBLES
Desitgen a sos clients un pròsper i feliç Any Nou
Rambla Catalunya, 23

Puig de Asprer ADVOCAT, ha trasladat son despatx al carrer de les Corts, 598, pral. (prop Balmes).

La victoria de la ciutat

La constitució de l'Ajuntament celebrada avui havía donat lloc a un sens fi de càlculs i tanteigs. Es prestava singularment al dubte aquesta composició funesta: l'equilibri aproximat de dugues forces antitètiques. I antitètiques no solament en punts concrets del programa municipal ,sinó en esperit, en sistema ètic, en forma de popularitat. Uns quants elements favorien una de les dues hosts: les seves prerrogatives d'al·liada de la política centralista espanyola, la manca de prejudicis en quant a l'elecció dels mitjans de lluita. Però havía de comptar-se a favor de la host catalanesca l'esperit de la ciutat, la fe dels millors, l'al·liança de tots els bells interessos espirituals i materials, la necessitat ,avui extensament sentida, de resoldre el destí de Barcelona com a gran ciutat europea, i el crèdit ja històric, però sempre creixent, de la Lliga Regionalista, guanyat en immenses contribucions de geni i de desinterès de sos directors i de disciplina de la seva gent.

El moment era solemne. Catalunya havía de triomfar d'ella mateixa. Hem sostingut en aquestes mateixes planes, que el lerrouxisme ha viscut més dels nostres vicis que de la seva força veritable; és a dir, que és més una excreció maligna de la vida catalana que una invasió estrangera. La duració, la potestat d'En Lerroux les deuen a la perspicacia amb què s'ha apoiat en quelcòm de tant català—encara que forçosament més efímer—com l'ideal que nosaltres sustentàvem. Altres mitges tintes de la política han resultat on nostre escenari inofensives i precaries. El combat que sotregava Catalunya donava una mesura de l'energía i la veritat de la reconstitució nacional. Però ja en aquests dies, una saó magnífica era ben coneixedora. La Mancomunitat, el pes de Catalunya en el Parlament espanyol, la imminencia de l'Exposició de Industries Elèctriques, omplien els nostres àmbits de claror daurada. I, amb el nimbe de la nostra idealitat per únic instrument de lluita, hem anat a la lluita en el camp senyaladíssim de l'Ajuntament de Barcelona, el temple profanat de la urbs.

I veusaquí que la nostra lliberació és assolida. Els beneficis inconfessables d'un partit es veuràn substituits, —i ja n'era temps!—pel benefici de la ciutat. Perquè no solament hem conseguit que a l'Ajuntament s'hi hagi dut un fort cabdal de representants escollits de la opinió catalana, sinó que el séu prestigi els ha guanyat els llocs preeminents, des dels quals poden ser iniciades i encarrilades les activitats fecundes. Es el fi d'un pesombre, d'un mal sòn. I s'acaba amb una darrera extremitut de mal gust. El senyor Giner de los Rios amb els séus amics, ha abandonat l'Ajuntament. Aquesta jugada pueril, ridiculment teatral, ha merescut un parlament de tònica perfecta d'En Duràn i Ventosa, «leader» preclar dels nostres repersentants municipals. Ni els precedents estatuits pels lerrouxistes, ni la bona doctrina, ni el sentit palès de la ciutat que ha anat reduint de 42 a 24 el nombre de regidors republicans, autoritzaven l'actitut despitada de don Ermengol, que Barcelona no comentarà sinó humorísticament, i que a Madrid sembla que produirà un efecte més aviat magre,—neutralitzat, com ja és avui per tants mitjans, el lerrouxisme en decadencia. Fa pocs dies «El Progreso» venía a dir que els séus amics, cas de perdre les votacions, exercirien una missió fiscalitzadora. Veure els catalanistes fiscalitzats pels lerrouxistes; quina delitosa inversió de l'ordre de la natural! sería llàstima que en perdessim l'espectacle.

Celebrem el bon auguri que ens du l'Any Nou, que ens du la Diada de la Llengua Catalana. El verb de la patria no solament ha triomfat en la intimitat dels cors en festa; una de les seves màximes eficacies ha vingut avui providencialment a mostrar-ne la esplèndida vitalitat. La nostra enhorabona i el nostre reconeixement a tots els bons regidors de Barcelona. Per ells aquest primer de gener acaba de ser una gran festa pairal, de conseqüencies memorables.

CONSTITUCIÓ del nou Ajuntament

A tres quarts d'onze del matí, l'alcalde senyor Collaso obre la primera sessió del nou Ajuntament, a la Sala de Cent.

Els regidors vesteixen de rigorosa etiqueta i la part de la sala destinada al públic és plena a vessar, restant a la porta una llarga cua de gent que espera per entrar.

El secretari llegeix l'acta de la sessió d'ahir, que és aprovada.

Seguidament, una comissió de regidors surt de la sala per a acompanyar els regidors electes.

Moments després, presidits de macers entren els nous regidors; no n'hi manca cap.

La gent que era a la galería gòtica, esperant per entrar, consegueix rompre el reng le de guardies que la contenía, entrant a la sala amb gran confusió.

Discurs de l'alcalde

Restablert l'ordre, el senyor Collaso, pronuncia un discurs, despedint i felicitant els regidors que se'n van havent complert el séu deure.

Felicita i dóna la enhorabona als regidors entrants, i fent esment del séu nomenament per alcalde de Barcelona promet cumplir degudament el séu càrrec.

Fa allusió a les enormes dificultats amb que topa l'Ajuntament de Barcelona, per les dificultats que travessa la seva hisenda, per les circumstancies anormals de la ciutat, per la futura Exposició Universal, que ens ha de dur grans preocupacions perquè resulti com cal de la grandesa de la ciutat.

No és possible dir quins seràn els problemes que més atrauràn la meva atenció, per la complexitat de tots. Mes jo cumpliré com m'inspirin la conciencia i el bé de Barcelona.

El senyor Juncal

En nom de la minoría radical, saluda els nous regidors, i es despedeix dels que encara queden.

Dóna les gracies al personal de la casa i a tots els elements que han col·laborat a l'obra del partit radical.

Desitja una excel·lent actuació a l'alcalde perque conseguéixi l'èxit en les gestions económiques que persegueix l'Ajuntament.

El senyor Matons

Parla des dels bancs dels regionalistes i comença saludant a tots els regidors, coralment, oblidant les diferencies que amb molts ha tingut. Mes, fa constar que se'n va amb una espina i un ressentiment: que, tenint majoría, els republicans, no hagin conseguit fer l'obra popular de suprimir els Consums.

Es un deshonor pels republicans, i espera que els que formaràn part del nou Consistori puguin fer tal obra.

Acaba saludant l'alcalde i agraint les atencions de la premsa.

El senyor Duràn i Ventosa

El cap de la minoría regionalista s'aixeca a parlar, produint-se un religiós silenci:

—Al començar a usar de la paraula, —diu—en nom dels meus companys de minoría, dels que han sortit i dels entrants, he de saludar primerament tots els que durant quatre anys han vingut regint els interessos de la ciutat.

A tots ells, la meva salutació més afectuosa i el meu condol de no poder-los tenir per companys.

I al dirigir aquesta salutació als meus amics polítics i als que podriem dirne adversaris, no estranyin que faci una especial menció, que dediqui un preferent record a don Raimón d'Abadal.

No sigui molestia per ningú. Ell ha ocupat durant quatre anys aquest lloc que ara jo ocuparé, no per dirigir, sinó per col·laborar amb els meus companys: ha treballat amb ardor durant tot aquest temps: i ens mereix tal record i tal honor, tant més quant ha hagut de passar per grans amargures, perquè ha estat un martir cívic, i tots sabem el que ha sofert aquell cor amarat d'amor per Barcelona.

Saludo tots els altres, els que ara seràn els meus companys. Veig moltes cares conegudes; n'hi ha que havem lluitat ja en aquest lloc; altres els he conegut en diverses corporacions, i encara que d'alguns d'ells no en tingui un bon record político, si que recordo que procuraven fer bé a Barcelona.

Tinc l'esperança de que, dintre de quatre anys, quan tots acabem la nostra gestió, podré encaixar amb ells.

Aconsella seguidament l'orador que ningú es deixi portar del pessimisme; penseu que encara que a vegades sembli que no són recompensats els esforços fets per procurar el bé de la ciutat, no són indubtablement un dia o altre.

Vol la costum que, vivint en temps de democracia, essent nosaltres representants del poble, diguem alguna cosa del nostre pensament en l'actuació que volem desenrotllar.

Quatre elements composen el Consistori: l'alcalde, els regidors, la llei i la burocracia; i és precís que els quatre estiguin compenetrats, per què el cos municipal pugui donar bon fruit.

Hi ha d'haver, com és natural, dissensions, diferencies de criteri; mes si el primer pensament és fer obra positiva, el resultat també és bo.

Ocupant-me del primer dels elements que he senyalat, he de repetir sintèticament el concepte que els regionalistes tenim de l'alcaldía.

Es un fet que de molt temps enrera els alcaldes de Barcelona sols s'han ocupat de petiteses i molt poc de l'alta missió que té l'alcaldía.

Han perdut molt temps en visites, conferenciant amb regidors, fent petits favors, donant peu a fer moltes gazetilles; mes no hi ha hagut una acció enèrgica, eficaç del que és l'executor de les funcions de l'Ajuntament.

La responsabilitat de molts dels mals que sofrim és dels alcaldes, als quals s'hauría de demanar responsabilitats.

L'alcalde ha de dirigir, corregir i fer complir, ja que la missió de l'Ajuntament és sols de organitzar, i el compliment de la organització depèn exclusivament de l'alcaldía.

Ha de tenir iniciatives en totes les coses, perquè, sinó, passa que de les bones obres de l'Ajuntament en tenen la gloria els alcaldes, i la de les dolentes, vergonya per als regidors.

Dos alcaldes tenen monument a Barcelona i cap dels regidors que tant s'han sacrificat i han treballat no en tenen.

L'alcalde ha d'ésser com ho foren els senyors Rius i Taulet i Robert, i guiar-se en els séus passos.

Si així és l'alcalde que ens ha de presidir tindrà incondicionalment tot el nostre apoi.

Parlant del segón element, dels regidors, estant aquests dividits en partits és natural que hi hagi dissentiments de criteri. Mes pensem que la opinió ens judica i pensem que és cert que devegades estàn les coses malament.

Mes podem anar tots a la una en procurar el bé de la ciutat: en no fer polítiques coses que són purament administratives: i excusem també l'ús de la paraula, no usem la verborrea, aquesta plaga que s'ha introduit en aquesta casa, més lamentable perquè moltes vegades es parla molt del que no s'ha estudiat gens.

Tinguem en compte, no les paraules buides i vanes que a vegades se senten, sinó l'aire pur del bé de Barcelona, i així, quan algún de nosaltres serà a un indret, s'hi veurà el veritable representant del poble.

Amb la llei municipal actual és difícil realitzar el que podriem fer amb altres instruments més adequats.

La vigent llei municipal tracta per igual els 9,000 ajuntaments d'Espanya, des dels de 70 habitants fins als de 700,000, i és tan vella com el més vell de nosaltres. En ella es disposa que es faci una llei especial per les poblacions majors de 100,000 habitants, i encara és l'hora que s'ha de complir.

Per aquesta raó nosaltres portem algunes iniciatives que esperem desenrotllar; esperem el vostre acord, per demanar, per exigir del Govern que ens doni una llei adequada a la nostra vida.

Si parlem del darrer element, dels empleats, hem de dir amb la sinceritat que sempre ens caracteritza, que ni tots són bons ni tots són dolents. I és cosa de gran importancia que tinguin noció clara de la seva responsabilitat i de la seva independencia, i que se'ls premii o se'ls castigui segons la llur gestió.

No sempre s'ha fet així, i no vull que hi hagi molestia per cap de les agrupacions polítiques; no sé si s'ha respectat aquesta independencia, ni si s'ha exigit aquesta responsabilitat. Mes nosaltres volem que així es faci i es compleixi, per ser lo més fonamental, potser, de l'actuació municipal.

Dins de pocs moments veurem clarament plantejada la orientació política del Consistori.

S'ha dit que si guanya una de les dugues agrupacions que tenen les majors forces, es farà una «razzia» d'empleats.

Mes jo he de fer una declaració solemne: si governem nosaltres, mai mirarem si els empleats figuren en aquest o en aquell partit. Seria millor que s'apartessin per complet de tota lluita política, però és aquest un ideal irrealitzable. Mes el que volem, és tractar a cadascú pels séus actes: el que cumpleixi amb el séu deure, tindrà premi; el que no, càstic.

No diré els projectes que tenim, perquè serien de llarguíssima enumeració.

Crec, no obstant, que uns i altres tenim el compromís de realitzar l'Exposició; preparar-li tots els camins.

L'Exposició serà una crida a tots els d'aquí i els de fòra, i vol dir això que havem de preparar la ciutat per al dia en que tot el món celebrará en ella la festa de la pau.

No sabem quan serà; si depèn de la pau europea, benvingudа sigui quant més aviat millor. Mes tot el temps és poc temps per preparar-la.

Recorda que fa sis anys, quan abandonà l'Ajuntament, es donava ja per fet el projecte de la Casa de Correus, i ara, quan hi tornat, haurà d'anar-hi a posar la primera pedra.

Recorda que fa vuit anys que s'inaugurà la reforma; i en les a, que està, no és digna d'una ciutat que crida a tot el món.

Recorda igualment que fa sis anys que s'acordà fer una carretera a Montjuic, dins de terrenys de l'Ajuntament, i encara s'ha de començar.

D'aquí dedueix la necessitat de treballar activament per preparar la ciutat, ja que tot temps és poc.

Acaba distant que els regidors procuràn el bé de Barcelona sobreposant-se a totes les petiteses de partit. (Molt bé. Entre el públic es senten rumors i alguna veu.)

El senyor Giner de los Rios

Saluda l'alcalde en nom de tots els amics; saluda el poble de Barcelona, que és el que porta els representants a l'Ajuntament, i agraeix als séus electors l'haver-lo elegit.

Saluda els que s'en van, i no vol recollir les insinuacions que s'han fet.

El Malto Kneipp s'ha fet tan popular, pel séu gust exquisit i per sa economía.

En Ultramarins, Colmados i Drogueries a 1'50 ptes., ½ kg.; 0'75, ¼ kg., i 0'35, 100 grams.

Tusquets i C.ª, S. en C.
Canvi. Valors. Cupons. Rambla Centre, 9

A 3.ª 4.ª 5.ª 6.ª i 7.ª pàgines
Articles, textos i informació
REFERENTS A LA
Diada de la Llengua Catalana

CAMISERIA SANS
Boquería, 32
Gran assortit en corbates

per no ser el moment oportú: només he d'expressar el sentit d'aquests bancs.

Creu que les paraules del senyor Duràn no són prou autonomistes: creuen els radicals que l'alcalde és, simplement, un rei constitucional, que no pot tenir iniciatives quan és representant del poder central, i sols pot cumplir els acords de l'Ajuntament· però mai suspendre'ls. Em basta fer constar que nosaltres no podem concordar amb les idees dels ragionalistes: el séu autonomisme i el nostre són completament distints.

No regatejaràn els radicals la seva col·laboració a l'Exposició de Barcelona: a totes les obres que creguin de profit per a la ciutat. Fa al·lusió a la constitució de l'Ajuntament i creu que ha d'ésser harmònica, segons la representació dels partits, no donant lloc a dissidencies.

Si són els que governin, no els que estàn en major nombre a Barcelona, sinó els menys, la ciutat no estarà ben representada.

Respecte del programa dels radicals, diu molt poques paraules: en les qüestions discutibles, en les quals el poble es posi enfront les classes conservadores, acudirà el partit al referendum del poble.

Entén que l'Ajuntament és un estat eminentment polític, i, per tant, els serveis, l'administració, és una cosa eminentment política: els radicals són federalistes, i, per tant, així ho creuen.

Creu també que s'ha de fer política, i no purament administració; que s'han de municipalitzar serveis; que s'ha de acudir a la opinió pública, que se l'ha d'apassionar fins arribar al carrer si és precís, encara que els regionalistes creguin que siguin qüestions que necessiten ambient de pau.

Recorda que quan compli 60 anys era regidor, i abandonà el càrrec.

El senyor DURAN.—El veiem aquí amb molt de gust altra vegada.

El senyor GINER.—Moltes gracies. He tornat per disciplina, i no he tingut cap raó de fons per resistir les súpliques dels amics.

Si som nosaltres els que surtim vencedors, si'gueu benvinguts si ens voleu apoiar: si vencueu vosaltres, no us podem donar nostre apoi sense condicions. (Alguns del públic aplaudeixen.)

El senyor Soler

El nou regidor jaumí, en nom séu i del séu company, ofereix la seva col·laboració per la bona administració de Barcelona, que és el séu ideal.

Exposa el que creu que s'ha de fer en qüestió d'higiene i acaba refermantse en que l'administració no és política.

El senyor Vila

En nom de l'esquerra catalana saluda a tothom i exposa que no desitgen fer més que col·laborar a tota obra d'afirmació en pro de la ciutat.

El senyor Grañé

Parla en nom de la minoría monàrquica saludant tots els regidors, entrants i sortints, prometent l'apoi de la minoría a tot el que sigui en bé de la ciutat.

La renovació de regidors

El secretari llegeix la llista dels regidors que cessen en el càrrec; els que hi són presents surten de la sala, acompanyats dels nous regidors. Amb el dit motiu es sospèn la sessió durant llarga estona.

Els regidors sortints són:

Senyors Rosés, Nolla, Ripoll, Juncal, Tarrés, Abadal, Carcereny, Serra, Montanyola, Pañella, Vallet, Matons, Pich, Fabra, Muñoz, Martorell, Millàn, Riera, Grau, Vidal i Valls, Ballester, Balugera, Arola, i Esteve Marata, que dimití i el senyor Ruiz Monales, mort.

Represa la sessió, el secretari llegeix la llista dels regidors del nou Ajuntament, que és com segueix, per ordre de vots:

Senyors Giner de los Rios, Balañà, Arroyos, Reventós, Calderó, Llopis, Almirall, Andreu, Gardó, Grañé, Colominas Maseras, Vega, Cirera, Mesa, Gili, Fortuny, Puig de la Bellacasa, Busquets, Callén, Munné, Morales, Puig i Alfonso, Ulled, Rovira, Figueroa, Bofill, Riba, Vila (don Enric), Vila (don Joaquim), Cararach, Fusté, Rogent, Rita, Lasarte, Duràn, Rocha, Serrat, Polo, Ribalta, Cuadrench, García Inglada, Borrull, Dessy, Mauri, Segura, Martí Ventosa, Pagès, Jover, Solé, Llanza.

Es llegeix el telegrama del ministre de la Governació, renunciant, en nom del Govern, al nomenament de tinents d'alcalde.

Es torna a sospendre la sessió, i l'alcalde senyor Collaso se'n va de la sala, ostensiblement, amb el senyor Mauri, liberal, essent objecte de generals comentaris: públicament es diu que és per fer-li pressió de que voti amb els radicals, en la qüestió de les tinencies.

La primera vara

Es reprèn la sessió als pocs minuts, començant la votació nominal per a la primera Tinencia d'Alcaldía, a dos quarts d'una.

En mig de gran espectació es llegeix el resultat:

Senyor Duràn i Ventosa, 26 vots.
Senyor Giner de los Rios, 25 vots.

Alguns aplaudeixen i es promou un lleuger incident, en el qual la passió hi és evidentment d'encàrrec. Els que criden són determinats empleats, que abandonen després la sala pacíficament. Pel resultat de la votació, pels precedents que se'n tenien, l'alcalde déu haver votat amb els radicals.

Segona tinencia

La votació nominal dóna el següent resultat:

Senyor Puig i Alfonso, regionalista: 27 vots.
Senyor Rocha, radical: 24.

Pel mateix camí es dedueix què l'alcalde ha votat amb els regionalistes.

Tercera tinencia

Senyor de Riba, regionalista, 27.
Senyor Rocha, radical, 24.

La major part del públic abandona la sala.

Quarta tinencia

Senyor Grañé, lliberal: 27.
Senyor Rocha, radical: 24.

Sonen alguns xiulets i aplaudiments.

Quinta tinencia

Senyor Puig de la Bellacasa, regionalista, 27.
Senyor Rocha: 24.

Sisena tinencia

Senyor Rovira, regionalista: 27.
Senyor Rocha: 24.

Setena tinencia

Senyor Llanza, jaumí, 27.
Senyor Rocha: 24.

Vuitena tinencia

Senyor Cararach, regionalista, 27.
Senyor Rocha: 24.

Novena tinencia

Senyor Martí Ventosa, lliberal, 27.
Senyor Rocha: 24.

Desena tinencia

Senyor Andreu, regionalista, 27.
Senyor Rocha: 24.

Amb constancia i decisió, els radicals han anat votant al senyor Rocha, fins que no ha sortit.

Els republicans es retiren

El senyor GINER DE LOS RIOS, recorda el séu discurs, en el qual ha brindat la pau.

Tenfem dret—diu—de ocupar llocs proporcionals en la constitució del Consistori, ja que els republicans són majoría en la ciutat, i no ens haveu tingut aquesta consideració.

Nosaltres havem ofert sempre al vostre partit la convenient representació en la composició del Consistori, on obstant en contra el que sempre haguéu renunciat a pendrela de les nostres mans.

Això que haveu fet avui, és falsejar la epresentació del poble: apreciem la nostra preterició com una ofensa i queden trencades les nostres relacions polítiques—no les personals—d'una manera irreductible, proclamant una implacable hostilitat.

Per això, com que no volem compartir d'aquesta manera el govern de la ciutat, el deixem en vostres mans amb totes les responsabilitats, i ens en anem amb el poble que sortirà amb nosaltres.

I, efectivament. S'alça el senyor Giner, i seguit de tots els regidors republicans, se'n van per la porta del Consistori nou, en lloc de fer-ho per la principal, cosa que hauría estat de més efecte.

La raó de no haver estat així, ha estat, indubtablement, que l'indret on tenien els capells de copa estava més aprop de la primera que de la segona.

Al veure el gest dels republicans, part del públic que quedava s'ha manifestat a favor d'ells, sortint a l'escala a aplaudir als que se n'anaven.

El senyor Duràn i Ventosa

El senyor Duràn aleshores, ha demanat la paraula i ha dit:

L'actitut teatral que han adoptat les minoríes republicanes, demostra que no és certa la consideració personal que el senyor Giner de los Rios ha dit que ens guardava. Al menys, havien d'haver esperat sentir les meves paraules.

Mes com que si ells no hi són hi ha la premsa, el senyor Giner i els séus correligionaris podràn enterar-se per ella del que ara diré.

El fet de que per ser un grup més nombrós que els altres hagi de manar-los no és admissible, ja que no són ells sols els que representon la ciutat ,i el que han fet ara els republicans no és més que enfadar-se per una actitut nostra que ells han practicat mantes vegades.

L'any 1906 s'instituí l'Ajuntament sortint elegits els deu tinents d'alcalde republicans, és a dir, que els regionalistes quedaren sense representació.

Es què quan els radicals tenen la força poden disposar al séu albir i quan la tenim nosaltres no?

A n'això voldría que m'hagués respost el senyor Giner: ell havía de seguir la opinió de «El Progreso» que anava fent prosselits per a obtenir el triomf per als radicals, i que en cas de no arribar a una solució d'armonía, aconsellava als regionalistes, els que donava per derrotats, que anessin a la fiscalització. Ara, girada la fulla, essent el triomf nostre, hauría de seguir la norma del séu diari, quedar-se aquí i fiscalitzar la nostra obra.

L'anar-se'n al carrer és una acció perturbadora, i d'ells és la responsabilitat del que dintre de l'Ajuntament passi. (Molt bé.)

La primera vara és un càrrec essencialment polític, i és molt natural que treballessim per obtenir-la.

No és certa aquesta harmonía que segons el senyor Giner se'ns ha ofert en la formació dels passats ajuntaments.

Recordi tothom que el senyor Serradara ens oferí una tinencia!

Això es fer oferiments d'almoines, i cap partit té dret a admetre-les.

Nosaltres volem fer acció de Govern en nom de Barcelona, que està composta de 800.000 ànimes, i no dels pocs que, acompanyant els republicans, han sortit d'aquesta sala. (Molt bé; molt bé.)

El poble em porta a aquesta casa i ben clar ha demostrat que no vol preponderancies republicanes, quan en pocs anys, han baixat aquests en la seva representació, ¡de 42 a 24!, i ell ens obliga a que siguem nosaltres els qui mantinguem els séus drets.

Som representants de la ciutat i a ella és a qui devem comptes.

Espero, tinc la seguretat de que els radicals no perduraràn en la seva abstenció. Sé cert que vindràn a col·laborar a la nostra obra, i quan no, a fiscalitzar-la; nosaltres ho havem fet dudurant 12 anys, a molta honra.

Malgrat l'abstenció, la nostra missió ha d'ésser exactament la mateixa. Si ells mantenen la seva actitut, ho sentiríem personalment, mes la ciutat estarà tranquila. (Grans aplaudiments.)

Els síndics

La llei municipal, article 56, deixa a l'albir del Consistori el nombre de síndics i les atribucions de cadascú d'ells.

El senyor BOFILL proposa que siguin dos, amb igualtat d'atribucions.

En votació nominal, per 27 vots, són nomenats els senyor don Carles de Fortuny i don Nol Llopis.

Després d'acordar-se els mateixos dies i hores de sessió que el bienni passat, a un quart de tres s'ha taixecat la d'avui.

***

Després de la sessió, alguns regidors radicals han baixat pel carrer de Fernando cap a la Rambla, lluint el barret de copa. Alguns anaven de frac, sense abric.

Darrera d'ells hi anaven una vintena d'individus que de quan en quan aplaudíen, i posant-se les mans a la boca a tall de bocina, per fer més ressò, cridaven:—«¡Abajo la Liga!» «¡Abajoooo!»

Els transeunts, que no sabíen de què anava, es feien un tip de riure.

Repartiment de tinencies

Després de la sessió, els tinents s'han distribuit les tinencies com segueix:

Districte I. Senyor Martí i Ventosa.
Districte II. Rovira.
Districte III. Duràn i Ventosa.
Districte IV. Llanza.
Districte V. Andreu.
Districte VI. Puig de la Bellacasa.
Districte VII. Grañé.
Districte VIII. Puig i Alfonso.
Districte IX. Cararach.
Districte X. De Riba.

La primera vara

D'ensá de la derrota del caciquisme

Des de 1904, en que quedà constituit l'Ajuntament de Barcelona per veritable sufragi universal, han obtingut la primera vara els següents senyors:

1904 — Don Eusebi Coromnias.
1906 — Don Hermenegild Giner de los Rios.
1907 — Don Albert Bastardas.
1909 — Don Francisco Layret.
1910 — Don Josep M.ª Serradara.
1912 — Don Josep Mir i Miró.
1914 — Don Joàn Pich.
1916 — Don Lluis Duràn i Ventosa.

Tots ells republicans menys el nostre estimadíssim amic senyor Duràn.

NOTICIES
DE BARCELONA

Els moços d'Esquadra de Rocafort han detingut un veí de Sant Vicens de Castellet per escàndol i amenaces de mort a un altre.

—Els de Taradell han denunciat un veí per robar arbres d'un bosc.

—Els de Caldetes han recullit un noi de 14 anys, escapat d'un asil.

-Paraigües Cardús Portoferrissa, 10.
— JOGUINES INSTRUCTIVES LLIBRES DE REIS
PERELLÓ i VERGÉS - Pelayo, 20

-Pianos "Cussó SFHA"

El gran concertista català Ribó ha expressat la seva opinió sobre els dits pianos arran dels séus dos concerts del mes de novembre pròxim passat donats a la Sala Mozart. Copiem:

«Creo un dever ineludible fer constar el meu més sincer agraiment a la casa «Cussó SFHA» per haver edit un dels magnífics instruments de la seva fabricació per als meus dos últims concerts a la Sala Mozart de Barcelona.

La nitida sonoritat dels pianos «Cussó SFHA» uni la a sa pulsació suavíssima i d'una perfecta igualtat produeixen veritable inspiració en l'artista, qui, subjugat por les meravelloses qualitats de tals instruments, consegueix matisos i efectes de ideal bellesa.

Siguin aquestes curtes linies al mateix temps que d'agraiment testimoni de la meva més entusiasta felicitació per a la casa «Cussó SFHA» de Barcelona.—Alexandre Ribó.»

— J. Carbonell (callista), Rambla de les Flors, 9, principal, destria un feliç any a la seva nombrosa clientela.

— En uns exàmens: Catedràtic: ¿Sab vostè quin és el remei més indicat per a combatre el reuma, gota, ciàtica, arenilles, mal de pedra, cólics nefrítics, neuralgies i altres manifestacions artríticas? — Alumne: La «Piperazina del doctor Grau». Es el millor disolvent de l'àcid úric.

— Qui pateixi d'anemia o debilitat general, es curarà aviat si usa la Carn Líquida Valdés García.

— Iberia Musical, Canuda, 45. Vegi's l'anunci a la quarta plana.

— Els higienistes moderns aconsellen amb predilecció per a conservar sa i vigorós el còs humà, usar CEREVISINA CARBONICA ARTIGUES.

— «La Unión», S. A. de cupons regal, Petritxol, núm. 12 i Salmerón, 116, ha rebut un espléndid assortit de joguines propies per a Reis, i gratuitament poden adquirir els col·leccionistes en canviant cupons, i el públic en general als preus econòmics establerts per a la venda, en les operacions de la qual es regalaràn cupons «La Unión», corresponents a l'import de la mateixa.

— Visitin la fábrica de cadirals de Mèdula al Passeig de Gracia, 115.

— El millor regulador de les embraçades per arribar a un feliç terme els Hipofosfits Salut. Aprovat per la Reial Academia de Medecina.

Vintiquatre anys de meravellosos resultats.

Si s'ofereixen similars, rebutgin-se; la oferta és interessada.

A més dels esmentats en anteriors edicions, hem rebut els següents calendaris: Copistería de J. Casal; Impremta de M. Ramis; Henrich i C.ª; Hereus Vda. Pla; Jacinto Icart, dipòsit de perfumería; Droguería Farmacéutica Viladot; Paper de fumar Valadía; Tallers Gràfics Casamajó; Aparells parlants «Odeón»; Turell germans; Parche Plata.

—Fosfo-Glico-Kola-Lecitinat cura inapetencia. B. Doménech. Rda. S. Pau, 71.

MAL DE CAP
NEURALGIES: GRIPPE
REFREDATS
SE CUREN AMB EL
Sello instantáneo YER
- Joguines Droguería Sucursal M. Dalmau Oliveres
Ronda de Sant Antoni, 1, i Urgell, 3
CARDIODINAMO
Tònic-Cardíac-Eficaç

Els Jurats nomenats per la Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció per a examinar els treballs presentats al Concurs obert per la dita Societat, dictaminaren de la manera següent:

Tema primer. «Necessitat en els temps actuals de fer vida corporativa»; premi al lema «Organització és vida corporativa».

Tema segón. «Ensenyança que pot treure Espanya en profit séu de l'actual guerra europea»; mención honorífica al lema «Espanya».

Tema quart. «Lliçons de coses»; mención honorífica al lema «Pestalozzi i Mme. Pape Carpentier».

Tema sisè. «Cartilla d'Higiene escolar», premi al lema «Als meus fills».

Tema setè. «L'ensenyança religiosa a l'Escola ¿ha d'ésser a càrrec del mestre o del sacerdot?» premi al lema «E pluribus unum».

Tema desè. «Manera de fomentar el veritable estímul entre els alumnes d'una escola evitant excitar enveges»; premi al lema «L'estímul és vida». Accéssit al lema «Caritat».

Tema onzè. «Procediments per a que els nois no tinguin d'estudiar fòra de l'escola i no tinguin altres llibres que els de lectura, catecisme i historia»; no s'adjudica.

Tema dotzè. «Poesía lírica, himne a Barcelona, amb poques estrofes i rima lliure; no s'adjudica.

- Aigua SARVA
Manantial del *Parc Güell*. De immillorables condicions, obre la gana, facilita la digestió. Cura i evita restrenyiment.

—Vins marca Clariana. R. Catalunya, 95.

- Estufes elèctriques
Gran assortit
A. M. G. Ronda Universitat, 22

L'Associació «Unión y Defensa de los Montepíos de la Provincia de Barcelona», convoca als Representants de les Societats de socors mutus adherides, per a la junta general extraordinaria que per dimissió de la Junta Directiva, tindrà lloc demà, diumenge, a les tres de la tarda, en el local social Plaça del Teatre, 2, pral.

— Lavabos, Waters, Banyeres. Models nous. — Preus reduits. Jaume Sauret. 7, Pelayo, 7.

— Per alfombrar i estorar Trobaràn un gran assortit, De la més gran novetat i amb son preu més reduit, A l'antiga Casa Amat. 1, Arcs, 1. Telèfon 3.064.

- Any 1916
Pressupost d'economies
Aquestes es conseguéixen comprant els genres de punt, camisería i corbatería a la
CASA VILARDELL
Abrics de punt, Senyora, des de Ptes. 3'40
Abrics per a nen . . . a » 1'15
Camises per a Senyora. . desde » 0'65
Corbates pala, novetat. . a » 0'30
Hospital, 36 i 38. Sucl. C. Asalto, 8
—Llibres propis per a regal, de Dolors Monserdá de Maciá. - De venda Casa Subirana.

- REIS "EL ALUMINIO" Rda. St. Antoni, 68
:: GRAN ASSORTIT EN JOGUINES ::

L'Institut Benèfico-Social, en son Teatre Escola, Consell de Cent, 264, continuarà ses classes pràctiques demà, diumenge, 2 del corrent, a les quatre de la tarda, amb una extraordinaria funció a la memoria de don Albert Llanas, posant-se en escena la preciosa comedia en tres actes, titulada «Don Gonçalo, o l'orgull del geni», i la comedia en un acte «Perdiu per garsa».

El diumenge, dia 9, funció d'honor d'en Jaume Rigol.

- Els Reis d'Orient
per obtenir prendes pràctiques per a regal a preus baratos, deuen visitar la casa VILARDELL.
Abrics nen. . . . . a Ptes. 1'15
Sabateles llana. . . . . » 0'35
1/2 dotzena mocadors jeretó. . » 0'65
1/2 id. id. sup. inicials brod. » 1'90
Hospital, 36 i 38.-Sucursal, Comte Asalto, 8

-Bambú Paper de fumar. — Es vén kioscos, bars, etc.

La junta directiva de l'Associació Catalana d'Estudiants, ha quedat constituida en la següent forma:

President, don Raimon d'Abadal; vispresident primer, don Manuel Rodés; vispresident segón, don Ricard Matas; secretari, don Narcís Corominas; vissecretari, don Martí Esteve; bibliotecari, don J. M. Casacuberta; tresorer, don Ferràn Bassols; vocals, don Enric Puigg'al, don Manuel Mirambell, don Santiago Deixens i don Maràn Rubió.

Aquesta entitat ha traslladat el séu local al carrer de la Diputació, 195, primer. Les reformes que en el mateix es porten a cap i lo espaiós de les seves dependencies, faràn que la dita entitat, quedi cómodament installada.

Municipi

—L'Ajuntament, en sessió del dia 16 de l'actual, acordà proveir per concurs lliure la plaça de administrador de la Casa Municipal d'Alletament, que té categoria de auxiliar i sou de 2.500 pessetes a l'any, sota les següents condicions: Primera: Els concursants duràn presentar sos instàncies documentades, i en forma al Registre general de Secretaria, en hores hàbils, dins del terme de 15 dies naturals, a comptar del següent a la publicació del respectiu anunci en el Butlletí Oficial de la provincia: Segóna: Els concursants duràn reunir els següents requisits: a) Ésser espanyol. b) Tenir més de 21 anys i menys de 45. c) Acreditar bona conducta. d) Estar al corrent de la obligació del servei militar. e) Justificar coneixements de Comptabilitat. f) Compendre l'idioma català. Tercera: Podràn els concursants acompanyar qualsevol document que al séu judici representi un mèrit en la especialitat del concurs. Quarta: Acabat el plaç, la comissió proposarà al Consistori la resolució que cregui més encertada.

TELEGRAMES
I TELEFONEMES
DE "LA VEU DE CATALUNYA"

Telegrames oficials

Madrid, 31, 5'15 tarda.

El subsecretari de Governació ha facilitat aquest matí els següents telegrames:

Logroño.—Els obrers fusters de Haro s'han declarat en vaga.

Continúa a Fuenmayor la vaga d'obrers del camp, havent designat patrons i obrers 6 persones estranyes amb l'objecte de veure s'hi troben una fórmula d'harmonía.

Lugo.—La Junta del Cens ha proclamat diputat per Chantada a don Josep Perez.

Sobre una denuncia

El ministre de Foment, que aquests dies ens facilita les notícies per mitjà d'una nota oficiosa, avui ens ha entregat la següent:

En quant el ministre de Foment tingué notícia del solt publicat per un periòdic el dia 29 del corrent, amb el títol: «Donde está el dinero» i el subtítol: «Producto de una suscripción», donà les oportunes ordres per aclarir el fet denunciat sobre la inversió de fondos recaudats patriòticament a l'Argentina, i que's diu foren remesos quan les inundacions de Málaga a n'aquest departament.

La investigació realitzada ha donat un resultat completament negatiu, car no existeix a la casa (entengui's ministeri) cap antecedent referent a n'aquest assumpte.

De desitjar és que concreti l'esmentat periòdic les seves afirmacions, parlant clar i dient quant sobre aquesta materia sàpiga, per a que's faci llum sobre els extrems que contè el séu article.

La designació d'alcaldes

Madrid, 31, 6'15 tarda.

La designació d'alcaldes resulta molt laboriosa.

S'havía dit que la llista dels nomenats sería facilitada a les sis de la tarda.

En gran nombre hem acudit els periodistes a Governació, però, ni s'ha facilitat la llista, ni tan sols s'ha dit concretament l'hora que podríen donarse a la publicitat els nomenaments.

La major part d'aquests nomenaments estàn ja fets i comunicats als governadors.

Falten els d'algunes poblacions que són encarniçadament disputats.

Les subsistencies a Portugal

Badajoz.—Comuniquen de Lisboa que el Govern portuguès ha publicat un decret, en el qual es prohibeix terminantment la exportació de tota classe d'articles.

La mida ha estat presa en vista de l'escasseça de les subsistencies.

El capitá general de Catalunya

Madrid, 31, 9'15 nit.

En l'exprés ha sortit cap a Barcelona el nou capità general de la quarta regió, senyor Alfau, essent despedit pel ministre de la Guerra, nombrosos quefes i oficials i amics particulars.

Les concessions mexicanes

El «Foreny Office» ha fet públic un avís fent assaber als qui hagin obtingut de México concessions en temps del general Huerta que poden revalidar-les fins el 31 de gener de 1916 en el ministeri de Comerç del Gabinet mexicà.

Una denuncia

Els periodistes han preguntat al ministre d'Hisenda si coneixia la denuncia d'un periòdic respecte a l'adquisició per l'Estat d'un arsenal per a Escola Naval, amb perjudici per al Tresor, segons la denuncia.

El senyor Urzáiz ha contestat que desconeixía l'assumpte, però que en aquest, com en tots, hauría de defensar en absolut els interessos de l'Hisenda i del Tresor.

Una carta

El Bisbe de Madrid ha expressat a un periodista el séu disgust per una carta que el provisor de la diòcesi va dirigir al director de «El País» i que aquest periòdic publicà, en la que's feien judicis de tendencia lliberal i es deia que el catolicisme és compatible amb la República.

Dubtem que el prelat que ell ha estat el primer sorpès en llegir el text d'aquesta carta i espera que el provisor de Madrid rectificarà els conceptes que en la mateixa va escriure.

El «Benlliure»

Valencia.—El senyor La Roda, parlant amb els periodistes, ha manifestat que lo que principalment li interessa és saber si s'han salvat els tripulants del «Benlliure». Lo altre ho consideraría com un accident de poca importancia.

Valencia.—Res se sab, oficial ni particularment que confirmi el naufragi del «Benlliure», però els mateixos radiogrames que expedí el barco, declarant que sufría avaries i demanant auxili en mig d'un gran temporal, fan creure en la certesa de la catàstrofe.

Quan el mar engoleix un vaixell sense deixar rastre, com succeí amb el «Reina Regente», la única comprovació possible és el transcurs del temps.

Valencia.—El «Benlliure» sortí de Valencia el dia 2 cap a Liverpool, amb 6.292 caixes de taronges i 18.700 de ceves. Després estigué a Glasgow, carregant carbó cap a Gènova.

Entre el personal de coberta i màquines hi havía més de 40 valencians.

El primer i segón maquinistes són catalans.

No es coneix exactament la llista de tripulants, car al partir el vaixell hi hagué algunes baixes i substitucions per no tenir els papers arreglats. Entre els que es quedaren figuren el majordom Emili Llerent, l'ajudant de màquines Agustí Genovés, el contramestre Pere Bayona i un fuster.

El capità del «Benlliure» era don Josep Miguel Sarraga, el primer oficial don Josep Martín Moragas, el segón don Lluis Guinart, el tercer don Josep Rodríguez, radiografista don Josep Vigo, primer maquinista don Eduard Damiá, segón don Antoni Font i tercer don David Castelló, contramestre interí don Vicens Martín, majordomcomptador don Rafel Sister.

Els restants noms de la plantilla sería aventurat donar-los, per les substitucions que hi hagué.

El capità deixa vuit fills i l'esposa embraçada.

Vaga a la Coruña

Madrid, 31, 10'30 nit.

Coruña.—Complint l'acord de la Federació local, els obrers associats han declarat la vaga general, vagant també les cigarreres, en senyal de protesta contra el gravàmen sobre les patates i la llenya creat per l'Ajuntament.

No obstant, treballen els pescadors, tipògrafs, tramviaris, cotxers i alguns altres gremis.

Lliberals i demócrates

Madrid, 1, 12'30 matinada.

S'ha dit aquesta tarda que la designació d'alcaldes està donant motiu a molts disgustos entre lliberals i demócrates.

Es conta que a causa d'haver estat designat per l'Alcaldia de Jaén un amic del senyor Burell, en contra de la opinió del senyor Ruiz Jiménez, aquest ha anunciat el propòsit d'abandonar el càrrec de president de l'Ajuntament de Madrid, i que el comte de Romanones s'ocupa avui en buscar una fórmula d'avinença que eviti conflictes.

Carta d'En Maura

Don Antoni Maura ha escrit una carta als joves mauristes d'Asturias, i en ella fa les següents declaracions:

Raons de delicadesa personal m'obligaren a retreure'm durant la passada situació política per lo mateix que vaig pronosticar la seva pertorbadora infeconditat.

Vostès són estimonis de la meva inhibició en els treballs polítics que son entusiasme els inspirava.

Ara les circumstancies em donen completa llibertat d'acció que estic disposat a emplear en servei de la causa col·lectiva.

El P. Fita

El dicertor de la Reial Academia de la Historia, P. Fidel Fita (S. J.), ha complert avui 80 anys d'edat.

Al Palau

A la capella reial s'ha celebrat aquesta tarda el «Te-Deum» en acció de gracies per la feliç terminació de l'any.

Estranger

(PER TELEGRAF)

Conflicte solucionat

Paris, 31, 4'42 tarda.—Rio Janeiro.—La Cambra ha resolt definitivament el cas de dualitat de poders a l'Estat de Rio, pronunciant-se per imposant majoría a favor del senyor Nilo Pecanha, actualment president de l'Estat de Rio.

L'acord de la Cambra rectifica la sentencia del Tribunal Suprem i ha estat ben rebut per la opinió.—Havas.

Govern civil

—El senyor Dio va anar, en nom del senyor Suárez Inclán i propi, a donar el pésam a la familia de don Josep Gassó i Martí, mort ahir. (A. C. S.)

—El senador senyor Rahola i el diputat senyor Bernand i Serra, varen demanar al governador interí que, a més de les gestions que ells faràn pel séu compte, cridi l'atenció del Govern respecte el pèssim estat de la carretera de Barcelona a Ripoll, perquè hi ha trajectes on el carreteig és impossible, amb greu perjudici de moltes fàbriques.

De la conservació d'aquesta carretera en cuida — o n'hauría de cuidar — l'Estat.

ULTIMA HORA

(PER TELEFON)

Accident ferroviari

A la estació de la Espluga del Francolí, toparen dos trens de mercaderies. Les dugues locomotores i 8 vagons descarrilaren. Resultà greument ferit el maquinista Josep Costa i mort el fogainer Emili Rocafort. El material sofrí grans perjudicis.

Nomenament d'alcaldes

S'han firmat els següents nomenaments d'alcaldes:

Barcelona.—Berga, senyor Villagarda.
Igualada, senyor Puiggrós.
Manresa, senyor Lletjós.
Vich, senyor Camp.
Vilafranca del Penedès, senyor Aixelà.
Mataró, senyor Carreras.
Sabadell, senyor Camp.
Tarragona.—Reus, senyor Sardà.
Falset, senyor Miró.
Girona.—La Bisbal, senyor Carull.
Olot, senyor Trasserra.
Pallafrugell, senyor Mari.
Lleida.—Capital, senyor Agelet.
Cervera, senyor Cama.
Séu d'Urgell, senyor Ortega.
Solsona, senyor Moles.
Viella, senyor Berturdin.

Els de les restants poblacions seràn designats pels respectius ajuntaments.

"Cada cuadro habla por sí."

NINGÚ SAB A QUINES COMPLICACIONS POT CONDUIR UNA AFECCIÓ DELS RONYONS

Uns ronyons sans purifiquen la sang i li fan donar vida a tot el sistema, però quan els ronyons estàn debilitats o malalts succeeix tot lo contrari. Els venenos i residus es queden a la sang i es propaguen per tot el cos.

L'àcid úric és el pitjor enemic en aquest respecte perque els aspres cristallets es posen als músculs, nervis i conjuntures i cada moviment que's fa és l'agonía.

Aquestes violentes punxades als lloms són l'esllomament; l'estocada a través de la cuixa o cama, és la ciàtica, l'insoportable dolor a través dels muscles, a les mans, genolls i cojuntures, és el reumatisme.

Les neuralgies, mal humor, inflamació de la bufeta, «arenilla», pedra, debilitat urinaria, recreixements hidròpics, suors frets i insomni són també senyals de que'l veneno funciona i sugereixen el que'ls ronyons deguin ésser sa primera consideració. No descuidi vostè els ronyons—conservi'ls sans si vol vostè estar bé.

Un tractament cuidadós amb una medecina especial per als ronyons, és l'únic que pot reviure els decadents ronyons.

Les Pilules Foster pour les Reins (Píndoles Foster per als ronyons) regulen suaument aquests òrguens, els sanejen i enforteixen i els posen en condició d'expulsar del cos l'aigua que s'ha acumulat i l'àcid úric, també de purificar la sang i de netejar i refrescar la bufeta i sistema urinari.

Les Pilules Foster (Píndoles Foster) a l'extirpar la causa, lliuren al cos de les punxades i dolors ocasionats per l'àcid úric.

Les Pilules Foster pour les Reins (Píndoles Foster per als ronyons) es troben a la venda en totes les Farmacies a Ptes. 3'75 el frasc o s'enviarà per correu franc port al rebre el seu import (augmentar 25 céntims per certificat). (Barcelona: Farmacia Vicens Ferrer i C.ª, Plaça de l'Angel, núm. 1.)

Agents Generals: Alemany i C.ª, Escudellers, 23, Barcelona.

Més del conflicte europeu

(PER TELEGRAF)

D'origen francès

Els aliats a Salónica

París, 1, 12'57 matinada.—Salònica, 30.—Les autoritats militars aliades, en vista de la incursió dels aeroplans enemics, han acordat la expulsió dels cònsuls d'Alemanya, Austria, Turquía i Bulgaria.

Els consulats han estat ocupats militarment.

Els cònsuls han rebut ordre de marxar immediatament.—Havas.

A la Mesopotamia

París, 1, 7'30 matí. — Londres. (oficial). — A la Mesopotamia els turcs varen dirigir durant la nit del 27 al 28 de desembre viu foc de fusellería contra un lloc avançat davant de Kut-el-Amara.

Els turcs varen demanar una treva de quatre hores per a enterrar els morts i recollir els ferits davant del fort que varen atacar el dia de Nadal.

En els combats del dia de Nadal les perdues angleses són 71 morts i 309 ferits.—Havas.

Les potencies centrals i Grecia

París, 1, 1'155 tarda. — Atenes. — Les potencies centrals i Bulgaria i Turquía han fet una reclamació col·lectiva prop del Govern grec amb motiu de la detenció dels séus cònsuls a Salònica.

El senyor Skuludis ha respost que el Govern hel·lènic ja ha protestat prop dels Gabinets de Londres i París.—Havas.

El Tzar

París, 1, 1'550 metinada. — Londres (oficial). — El Rei d'Anglaterra ha nomenat al Tzar de Russia feld-mariscal d el'exèrcit britànic.—Havas.

Noticies oficials russes

París, 1, 2'25 matinada. — Petrograd (oficial). — Al Pripet segueixen amb encarniçament els combats de caràcter local.

A Persia, a la regió de Ourmiah hi ha hagut combats amb destacaments de turcs i kurdes.

Al Sud de Hamadan s'han canviat tiroteigs amb els gendarmes rebels. — Havas.

Felicitació

París, 1, 6'45 matí. — Londres. — El Rei Jordi ha enviat a M. Poincaré amb motiu de l'any nou, un telegrama de felicitació i de profunda admiració per les qualitats dels exèrcits francesos de terra i mar, de valor tan inestimable que són segura garantia de victoria.—Havas.

Els consuls expulsats

París, 1, 6'54 matí.—Atenas.—Els cònsuls generals d'Alemanya, Austria, Turquía i Bulgaria a Salònica han estat embarcats a bordo del cuiraçat francès «Patrie».—Havas.

Centre Cotoner de Barcelona

Telegrames oficials del 31 desembre de 1915

	Tanca ahir	Apertura	2.on Tel.	3.er. Tel.	4.rt Tel.	Tanca
Disponible.	7'82	0'00	0'00	7'75	0'00	0 00
Futurs						
Janer-Febrer	7'55	0'00	0'00	0'00	0'00	7'65
Mars-Abril.	7'51	0'00	0'00	0'00	0'00	7'62
Maig-Juny.	7'42	0'00	0'00	0'00	0'00	7'53
Juliol-Agost.	7'34	0'00	0'00	0'00	0'00	7'45
Otbre.-Nobre	6'97	0'00	0'00	0'00	0'00	7'08

Liverpool. — Vendes: 12.000 bales contra 0,000 l'any anterior.

ALEXANDRIA	Apertura ahir	Apertura avui
Futurs		
Gener	10'03	10'11
Mars.	10'22	10'30

JUMEL	Tance anterior	Obertura	Tanca
Gener	19 4;32	18 28;32	
Mars.	19 15;32	19 4;32	

Adobs Espinás
Rambla del Centre 37 —Fàbrica a Sans

EN HONOR DE LA LLENGUA CATALANA

CONSAGRACIÓ

Es la diada de la nostra llengua, en ascensió gloriosa cap a l'alliberament definitiu de les bandositats dialectals que cuidaren atuir-la en quatre centuries de decadencia; és la festa de l'idioma català, estès pel llevant ibèric de Salzes a Elx i Santa Pola, agafant l'antic reialme de Valencia, endinsant-se en terres d'Aragó, regatejades avui a la soca comú, florint i granant esponeròs al mig del mar, en les illes daurades de Mallorca, i mostrant encara un plançó gentil en la de Sardenya; és la fe de vida d'una germandat que la dissort desuní per malaventura i que la conciencia d'un origen comú ha de soldar de bellnou tard o d'hora, per llençar-la als gloriosos destins que li són reservats.

No hi fa res que la enveja allargui l'urpa per atuir les branques i coronar la soca. L'arbre és prou ric de saba per rebrotar més ufanós a cada nova escomesa. I ja formen legió els jardiners que li asseguren la vida. Són els poetes que ens n'ofereixen els fruits en rims meravellosos, de cisellat perfecte; són els prosistes que tornen a l'idioma la opulencia aristocràtica dels nostres vells cronistes i filosops; són els assabentats, que de les ombres dels nostres vells palaus i temples, de la pols dels nostres arxius i de les entranyes de la terra si cal, en treuen la llum, l'aureola i el testimoni palpable d'un passat esplendent, fermança segura, ajudant Deu i l'esperit nacional en resurrecció, d'un esplendent avenir.

Quan una llengua pot presentar una executoria de noblesa com la catalana, és crim sense perdó usurpar-li cap dels séus drets. I també ho és, i encara més abjecte, en aquells que per llei de natura l'han de tenir per propia, renunciar-hi sense dolor ni remordiment, o tan sols resignar-se a veure'ls malconeguts sense sentir-ne engunia ni vergonya.

La Llengua catalana fou; la Llengua catalana és. Fou i és instrument apte per expressar amb bellesa i plenitut les més diverses i les més elevades cogitacions. Tota cosa que hagi pogut dir, tota cosa que pugui dir una altra llengua, ho ha dit i ho pot dir la catalana, tan rica en mitjans com la que més ho sigui, tan dòcil com la que més ho sigui a l'afalac del gení creador que la doblega o l'estén al séu albir, enlairant-la de les suavitats exquisides del col·loqui discret a la més alta expressió de la sublimitat, en un doll inestronc-able d'harmonies que sols poden ésser negades pels qui, migrats de intel·ligencia i de cultura o inflexibles a tota expressió de bellesa que no sigui emmotllada al propi esperit, són absolutament ineptes — i se'n fan gala — per acceptar-ne cap altra modalitat.

La Llengua catalana fou; la Llengua catalana és; la Llengua catalana serà, pesi a qui pesi, i vulguin o no vulguin els séus enemics. Els límits que tingué en altre temps de Salzes a Santa Pola, de Murcia i Aragó al cor mateix del Mediterrani, els conserva encara avui. I a l'Amèrica llunyana hi ha milers de germans nostres que la parlen i la ensenyen als séus fills. I no hi vol dir res que altres llengües s'ufanin d'una hegemonía que deuen a la injusta preterició que es feu de Catalunya, privant-la per dos segles de tota relació amb el continent que ajudà a descobrir. L'avenir dels pobles sols Deu el sab. I quan, enllà del temps, els drets de tots ells siguin plenament reconeguts i puguin lluitar tots amb armes iguals, ja es veurà qui se les guanya en bona justicia i llei les hegemonies.

J. MORATÓ I GRAU.

VERGONYA eterna a aquells que, menyspreant l'idioma propi, alaben el dels altres.

DANT ALIGHIERI.

L'avenir social de la llengua catalana

Els signes són ja massa visibles per a que temem ésser víctimes d'una il·lusió: som un poble que ell mateix va ràpidament alliberant-se, mitjançant la unificació en una alta espiritualitat. Gairebé tota la nostra vida, en ses múltiples i ja riques manifestacions, vibra a l'acord d'una mateixa nota dolça: el nostre amor a Catalunya. Aquesta unitat de vida nostra, aquest trobar-nos tots lligats per un mateix sentiment llegítim i pur en els diferents camps de l'activitat humana, ens dóna una fesomía propia i diferent de la de cap altre poble modern; aquesta unitat de vida poiant és la nostra força i és l'esperança del nostre avenir esplendorós.

I així, trobada en la unitat espiritual la nostra dèu interna de perfecció, acàs siguem nosaltres un poble sortosament predestinat a una joventut perenal, a una creixença continua, a un ennobliment que mai es veurà interromput. I aleshores, com ja està succeint ara, amb la joventut i ufanía del nostre esperit vindrà forçosament la florida cada dia més bella de la nostra estimada parla catalana, reflexe fidel del nostre esperit. Seràn els nostres poetes, seràn els nostres filòlegs, seràn els nostres científics, seràn els nostres pensadors, seràn les gents del nostre poble que, lligats per un amor central a Catalunya, no pararàn de dur la nostra llengua a major perfecció.

I tindrem, perquè l'haurem conquerit amb les suors dels nostres amors, l'instrument socialitzador de les veritats, de les bondats i de les belleses que troba l'home: l'Escola redimida de xorqués, l'Escola verament nacionalitzada, l'Escola pedagògicament científica i catalana. Pels mètodes vius que ens anirà concretant la Pedagogía científica (pels mateixos mètodes que ja s'han començat d'aplicar en una escola catalana que representa avui, en son genre, l'experiment pedagògic més interessant de tot el món), per aquests mètodes genials de l'ensenyament de la llenga materna, ço que és avui bell llenguatge escrit dels nostres literats, podrà esdevenir parla corrent en la pròxima generació, establint-se un sistema gairebé automàtic d'aixecament progressiu de nivell de la llengua catalana, parlada i escrita, en cada nova generació. Lliure de trabes i impulsada per la seva propia vitalitat espiritual, la llengua catalana anirà enlairant-se i embellint-se sempre més.

No fantasiejo pas. Els meus optimismes s'apoien en fets que ,són ,ja una realitat i en esperances fundades que demà seràn fets igualment reals. La insigne doctora María Montessori (qui acaba d'obtenir en l'Exposició de San Francisco de California cinc medalles d'or de les sis que s'adjudicaren en Pedagogia i, entre les cinc, el «gran prix») es troba avui hostessa de la capital de Catalunya on se proposa continuar els séus estudis de la Pedagogía científica en una escola catalana i amb nois catalans. I per tal que la parla catalana que ella ens demana sigui digna de la seva altíssima espiritualitat, Catalunya té a honor oferir-li de mestre de català un dels poetes més excelsos de la nostra joventut qui és alhora un dels grans mestres ciselladors de la nostra parla.

Eladi HOMS.

La gloria

Rebrà tothom mercè en la nostra gesta:
Mallorca d'or la lírica conquesta,
Valencia un guspireig de passió;
l'heroica galanía el Roselló
i Catalunya el seny que du la festa.

Tots al voltant de la taula pairal,
units per el mateix dalé immortal
que junts ens ha cridat i ens agermana,
afirmarem nostra unitat capdal
altificant la parla catalana.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

EL grande Homero no escribió en latín, porque era griego; ni Virgilio escribió en griego, porque era latino. En resolución, todos los poetas antiguos escribieron en la lengua que mamaron en la leche, y no fueron a buscar las extranjeras para declarar la alteza de sus conceptos; y siendo esto así, razón sería se extendiese esta costumbre por todas las naciones, y que no se desestimase al poeta alemán porque escribe en su lengua, ni el castellano, ni aun al vizcaíno que escribe en la suya.

CERVANTES: «El ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha». Segona part. Capítol XVI.

Per la nostra llengua

Parlant amb l'apòstol del bon mot l'Ivon L'Escop sobre el cas Royo i Villanova, ens ha dit una serie de coses que, per la seva novetat, les traslladem aquí. El cas Royo ens fa bé, digué, ens esperona i ens aixeca. L'afront no taca a qui el reb, sinó a qui el dona. I a la llengua nostra cap mal ens pot fer ja. A Catalunya ens cab la sort d'haver iniciat un moviment que avui ja no és nostre; és de tothom. No és ja qüestió d'un poble, sinó de tots els pobles; ni d'una civilització, sinó de totes les civilitzacions. Tothom s'havía preocupat, fins al present, «del llenguatge escrit», però ningú s'havía preocupat del «llenguatge oral», i, mentres es feien esforços gegantins per obtenir un promig d'educació escrita, i s'escribíen gramàtiques i diccionaris, i s'obríen càtedres i s'aixecaven Academies de la Llengua escrita, ningú, ni cap poble, ni cap civilització, ha fet cap esforç col·lectiu per obtenir un llenguatge parlat sisquera a l'altura de l'escrit. I així tenim que, mentre la gent escriuen bé, mal-parlen. I mentre passen els segles i deixen un sediment de bellesa i de riquesa a les llengües escrites, fent-les més esponjoses, més harmòniques, més riques de formes i matiços, alades, vaporoses; a mesura que passen els segles deixen un sediment de bruticia; desferres de passions i detrítus de mots vils en les llengües parlades; de manera que, mentre el temps perfecciona les llengües escrites, corromp, per manca d'un colador social o cultural, totes les llengües parlades del món.

Per ço el crit de Bon Mot equival ja a posar el llenguatge parlat a la mateixa altura del llenguatge escrit, i aquí aquest crit troba ressò en les democracies i en els estrangers, car les aristocracies tenen dues llengües, la llengua «escrita» i la «parlada»; i en canvi el pobre poble que pateix i súa, i gemega i plora, només té «una llengua» i encara està corrompuda, «la parlada». I els estrangers a l'apendre, en ses respectives nacions, les llengües vives, com les aprenen a través de la llengua escrita, les aprenen pures i correctes, i les corrompen i embruten quan, per perfeccionar-les deixen el séu país i es posen en contacte amb el poble que mal-parla. Es confessió ingenua de tots ells. Jo les primeres paraules que vaig sentir—diuen—parlant de Catalunya, no les podem repetir; eren brutes, escaroses i blasfemes.

I aquest esforç d'un poble que, en ple desequilibri, troba un equilibri estable, té el séu complement en la concepció d'una «Academia de la Llengua parlada», de les mateixes proporcions, i més encara, que les «Academies» reials o no reials, «Nacionals de la llengua escrita», en les quals se reuneixin les forces vives de la nació i arbitrin tots els mitjans per aixecar de nivell el llenguatge oral; en qual Academia de la Llengua parlada s'acoblaràn tots els aparells de que's val la fonètica moderna per obtenir la veu viva del poble, amb tots els variants dialectals de la nació; i, per complement encara, s'arxivarà la veu dels homes eminents de la nació i de la època constituint una riquesa i una font de goig i estudi que, passada la guerra, les nacions que siguin fortes hauràn de mirar de conquerir.

I tota aquesta força que s'aixeca, aquesta immensa mola geguntina que s'enlaira núvols enllà i cel amunt, més enllà dels horitzons de tots els pobles i de les fites, totes les civilitzacions, té la seva base en el nostre poble i en la nostra llengua, i davant de tanta grandesa present i de tanta gloria futura ¿què pot una ganyota grotesca d'un home que si ens coneix no ens estima?

Per ço, torno a repetir. Si sabem anar amunt ens fa favor i ens facilita l'ascensió En Royo i Villanova, i en aquest cas podem dir-li de cor: gracies pel favor, i no ens oblidi.

A LA LLENGUA CATALANA

I

Llengua dels nostres passats,
fermosa parla,
que a voltes tens les asprors
de les muntanyes;
a voltes excelsituts
de sobirana;
valenties de capdill,
dolçors de mare.

Oh! els blancs llirs de la Fe
que bé t'escauen!
I, per dir un «Jo t'estim»
¿quina t'iguala?
Oh accents del cor volguts!
Oh dolça parla!

II

Engalaneu-la de flors
a nostra aimada;
engalaneu-la de flors
les més gemades.
Cerqueu-les-hi pels serrats
i per les prades;
en les gestes i virtuts
de nostra raça;
en el temple i en la llar,
al brés i a l'aula;
en els dolls de nostra sang
i al fons de l'ànima!
De tot el nostre valer
feu-li homenatge;
que ella enclou el nostre «Jo»
verb de la Patria!

Dolors MONSERDÀ DE MACIÁ.

NOSTRA LLENGUA VIU

L'any 1285, quan s'estava preparant a l'altre cantó dels Pirineus la invasió de Catalunya per l'exèrcit de Felip l'Ardit, Bernat d'Auriac anunciava en un sirventès la desaparició de la llengua catalana retuda per la francesa:

E'ls catalans estregz cortés
Veyran les flors, flors d'onrada semensa
Et auziran dire per Arago
«Oil et Nenil» en luec d'«Oc» e de «No».

Aleshores no feia encara un segle que la causa meridional, la civilització nacional dels pobles de llengua d'oc, havía estat ferida de mort en la batalla de Muret. La branca provençal, en efecte, es troba totseguit en el ple de la seva devallada, mentre que la llengua d'oil sa dominadora devé parlar nacional d'un estat poderós. Quan la catalana res havía de tèmer de la francesa, perquè ella anava seguint la sort de nostres armes. La política d'expansió marítima dels comtes-reis la portaría a les costes mediterrànies, cinc de les quals, com ha fet observar En Rubió i Lluch, parlen, en el XIV segle, la llengua que fou «la més polida en Spanya».

Aquell vulgar català que's veu traspuar des del segle IX en documents llatins i que en el XI.è ja se'ns ofereix format, en els temps de la invasió francesa adquiría un desenrotllament extraordinari amb l'esforç gegantí d'En Ramón Lull, que en fou instrument apte per a tota mena de disciplines de l'esperit. Després varen venir els cronistes i els poetes desconeguts i els traductors de quasi tot el saber humà, corrent en l'Edat Mitjana i l'Eximeniç poligraf. — Feia més d'una centuria d'ençà d'aquella invasió francesa, i la profecía del trovador de Beziers era ben lluny de complir-se. El perill, per al nostre idioma amenaçava però, mes era per una altra banda: venía de l'interior de la península.

Catalunya acabava d'arribar al punt més alt de la seva pujada ascendent; el nostre comerç era estès per tot arreu; teníem un art propi; la nostra literatura nacional influía en la mateixa de Castella (alguns autors castellans escrigueren en català), i de sobte resta aturada, la qual cosa, aleshores tant com avui, representa donar les primeres passes cap a la decadencia. La nostra terra, que veu desaparèixer un dia l'últim rei de l'arbre de Wifred — «en aquell jorn es perdé tota la prosperitat de la nació catalana»—és regida per una nova dinastía, sense afecció al país regit i la ingerencia castellana en les coses de la terra es fa cada cop més sensible. Es desplaça el centre de gravetat polític i econòmic de la península amb el descobriment de l'Amèrica. La unió dels pobles ibèrics crea un imperi espanyol, la direcció única del qual, en el centre, ens posa en males condicions de rebre la influencia del Renaixement, que tot ho renova, fet per als grans Estats. La llengua castellana, prevalent-se del fet d'ésser considerada com la nacional d'Espanya, es serveix de la imprempta per donar-se a conèixer per tot Europa, mentre que la nostra, que comencen a menyspreuar els mateixos que haurien hagut d'ésser els séus protectors, apenes se'n val, baldament s'estampin en català de bon principi la primera Biblia a Espanya, o el primer Kempis en vulgar, o les obres de l'excels Ausias March. Això representa la forta empenta que duia; per aquesta raó llengua i literatura catalanes es resisteixen encara en llur últim reducte de Valencia, però és per poc temps, i en la mateixa esplèndida escola valenciana ja s'hi nota un simptoma fatal: la manca de conciencia de la unitat llingüística. En el segle XVI ja es traduéixen obres catalanes a la mal anomenada «llengua valenciana», com poc després s'havía de fer semblantment amb la llengua mallorquina. Així el català es redueix a una serie de dialectes que volen ésser independents en detriment de la llengua comuna, la qual no té altre refugi gairebé que la Esglesia, la qual continúa adoptant-la en els séus rituals, segura que així parlava al cor de les multituts. En català continúa parlant també algun temps la gloriosa Generalitat, però la seva llengua comença a disfreçar-se de castellana; tant s'anava adulterant. Els escriptors, si aquí n'hi havía, escriviен en castellà!

I veieu. Aquella gent que abandonava cobarda l'ús del propi idioma menyspreuant-lo pel séu «duro y poco elegante estilo según el barbarismo de aquellos tiempos», no comprenía que l'extinció de la propia llengua no suposava un senzill canvi de l'esperit, segons feia remarcar en certa ocasió en Miquel S. Oliver, sinó que comportava l'enfonsament, en l'ordre de les idees, de tot un poble; era l'aniquilament de l'esperit nacional sense profit de ningú, ni de la nostra expansió ni de les lletres castellanes. S'ha de donar un salt des del temps que la parla del nostre poble era la dels séus reis, fins als nostres dies, per poder trobar a Catalunya figures d'algún relleu en les belles lletres. No vàrem tenir escriptors en català; però a la literatura del vencedor què hi aportàrem? Sols figures aillades de valor sols relatiu; així en Boscà de qui en Menéndez i Pelayo amb molta indulgencia diu que ya ésser «ingenio mediano, prosista excelente cuando traduce, poeta de vuelo desigual y corto...» Mes acostant-se a nosaltres en Capmany, viscut molt temps fòra de la seva terra natal i que tant feu per l'enaltiment del idioma castellà, va merèixer en recompensa que l'Alcalà Galiano digués del séu estil que «no podía blasonar de natural i fluido, vicio éste de un hombre cuyo verdadero idioma era el catalán, y en cuyas obras aparecía el castellano como traído con violencia.» I, per no citar més exemples, recordem que l'Hermosilla critica el castellà d'En Cabanyes, En Valera diu que llegeix En Balmes en francès... Es la venjança de l'idioma matern.

Durant els segles de decadencia catalana mai, però, la llengua ha deixat de conreuar-se com a instrument escrit malgrat el què les obres que podem presentar d'aquell temps siguin, en general, de valor literari ben insignificant. Tampoc no s'és interrompuda un moment la serie dels bons patriotes que n'anyoraven l'ús. Al costat d'un Lluís Fons d'Icart o d'un Pujades que comencen a escriure en català i fineixen en castellà, l'arxiver P. M. Carbonell, fa l'inrevés planyentse d'haver usat una llengua forastera: «apres he pensat que es grosseria scriure d'altra lengua sino de la sua mateixa, o aldamenys en latí. E per ço aquesta es la primera e sera la darrera (lletra) que pase en lengua stranya». En Cristòfol Despuig, l'autor dels «Colloquis» de Tortosa, parla de do escandol que yo prench en veure que pera avuy tan absolutament se abrasa la llengua castellana fins a dins de Barcelona per los principals senyors y altres cavallers de Catalunya recordantme que en altres temps no donaven lloch a da aquest abus los magnanims Reis d'Aragó...» I com aquests, grat sia a Déu, en podríem citar molts.

Arribem al segle passat. Després d'un relatiu período de prosperitat, sobretot econòmica, de darrers del XVIIIè, i, passant per alt els calamitosos principis del XIX, resorgeix aquí un poble nou amb aspiracions mal difinides si es vol, però amb més conciencia del séu esperit propi. Els parcs de nostres primers renaixentistes o els més vells d'aquests entren totseguit en la corrent romàntica, origen en certa manera del nostre moviment contemporani. Cas curiós. Aleshores, diu En Rubió i Lluch, hi ha una doble corrent a Catalunya: la catalana d'esperit tradicional, amb esperit castellà, i la nova que escriu en castellà, però l'esperit de la qual és català. Ells, els catalanistes d'aleshores, carregats de bona intenció, fixant-se en el grau de decaíment dels dialectes catalans, segurament creien que la nostra llengua ja no es podía restaurar. En Capmany acabava d'afirmar que el català era un «idioma antiguo provincial muerto para la República de las letras y desconocido del resto de Europa». No, aquesta mena de profecía, com la d'En Bernat d'Auriac i tantes d'altres que s'han fet no i encara hi ha qui en fabrica —, ben aviat es va veure desmentida. Vegi's sinó com ha fructificat la llevor dels imitadors de l'Aribau. Pensem solament si avui es compendría una protesta com la de l'any 1895 en l'Ateneu Barcelonès, pel discurs en català d'En Guimerà. Ho diuen a última hora les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, abarcant tota mena de «ciencies; n'hi ha prou amb donar una ullada per aquestes pàgines de LA VEU DE CATALUNYA.

Enlairem els nostres cors. La llengua que era en perill de mort, viu. I serà cada dia més nostra, guanyarà nova vigoria, cada cop més compacta en els territoris que la parlen, més independent de subjeccions estranyes. Be podem repetir, doncs, plens de jubilació i d'optimisme referint-nos al català les paraules amb que el Dant en el Convivio», saludava una nova era per al séu italià:

«Luce nuova, sole nuovo il quale surgerà ove l'usato tramonterà.»

Ramón d'ALÓS

SOLS un miracle patent podía salvar la parla catalana de la seva ruina, i afanyosa descomposició i de l'avilimment en què per força ha de caure la llengua que, abdicant la corona imperial de la ciencia i de la poesía, es resigna als usos de trivial i informe dialecte.

I aquest miracle Déu volgué que s'acomplís. Déu que va fer curables els individus i els pobles i que els torna la memoria quan els fa més falta, consentí que «la morta» s'aixequés del séu sepulcre i començés de parlar com si fos viva.

I aquí la teniu, Senyora, llençant dels séus llavis el doll de la paraula harmoniosa i eterna. Es la mateixa parla arrogant que un dia ressonà per tots els contorns del Mediterrani: la que sentiren sotmesos l'Etna humejant i la gentil serena del Pansílipo: la que feu estremir les ruines de la sagrada Acròpolis ateniense i les afraus isardes de l'Armenia: la llengua que com anell nuvial deixà el Rei Conqueridor a Mallorca i a Valencia: la llengua en què dictaven ses lleis i escriviен les seves gestes aquells gloriosos prínceps del Casal d'Aragó, la corona dels quals reposa damunt el front de vostre fill, amigablement enllaçada amb la corona de Alfons el Savi.

M., MENENDEZ PELAYO. Del discurs de gracies dels Jocs Florals de 1888.

D'ALTRA part vos meravellaretz de una cosa que us diré, empero si bé ho cercats, així ho trobaretz, que d'un llenguatge sol, de nengunes gents ne son tantes, com cathalans.

MUNTANER: «Crònicas. Capítol XXIX.

LA ORATORIA CATALANA

No basta, per a conservar, enriquir i perfeccionar la llengua d'un poble, el llenguatge escrit, l'estricta literatura llibresca. Si només aquesta és conreuada, un divorci s'estableix entre ella, cada vegada més erudita, i la parla vulgar, cada vegada més «argot». El dialecte literari acaba per petrificar-se, per esdevenir llengua morta, per savia que sigui, mentre que el dialecte popular, reduit a una vida quasi només vegetativa, s'atrofia, es degrada, es desnaturalitza i, encara que costant-li més, mor també.

La dignificació i la renovació del corrent parlar, la seva coordinació amb la literatura és amb la oratoria com principalment s'assoleixen; la oratoria, en la multiplicitat dels séus estils i de les seves menes, arriba a tot indret i amoroseix les paraules i depura i dignifica el parlar de la gent. «Verba volant», és cert, però, justament perque volen, són ubicuals i entren més endins dels esperits i tenen una major eficacia immediata que no pas els escrits qui perduren. Segons el nostre Bisbe de Vich, la oratoria, com l'arquitectura, és una art social—si una veritat devegades és «com un temple», bé podem dir que un discurs és, si més no, com una casa.— Per ço solen ser els oradors els homes representatius. Per ço és especialment indicada la oratoria per a nosaltres, massa avesats, de segles, a l'individualisme i al xiuxiueix vergonyant.

Com diuen els tractadistes de retòrica, l'oratoria és un terme mig entre ço que es abstracte i ço que és concret, entre la ciencia i la poesía. Perqus és assenyada i mesurada i pràctica, podem dir per endavant que no pot ser certa la incapacitat o impotencia oratoria que molts de fòra i de casa suposen en els catalans.

I així és. Quan la Nació Catalana era autònoma de dret i de fet, no era preterida ni malmenada entre nosaltres la oratoria. Les nostres antigues Corts excel·liren, entre altres coses, per la solemnitat dels parlaments: cal no més recordar, com epíleg gloriós de la nostra oratoria política d'altre temps, el nom del cardenal Margarit. Sant Vicens Ferrer, apòstol de l'Europa, mai no deixà la parla catalana i fou eficacíssima i abrusidora la seva oratoria sagrada. La oratoria dels nostres homes s'estronca quan s'estroncaren la nostra literatura i la nostra política i tota la nostra genuina tradició cultural. I encara la oratoria, no estil·lada, és clar, però amb excepcional eficiencia, mai no arribà a emmudir del tot: recordin-se les campanyes apostòliques del P. Claret i d'altres missioners i oradors sagrats; recordin-se les senzilles plàtiques pastorals dels nostres rectors de pagesia a la missa del matí, gairebé els únics exemplars verament evangèlics dels sermons que s'estilen avui dia.

La renaixença nacionalista es propagà política i socialment per mitjà de la oratoria i de la premsa que, altrament, és la més oratoria de totes les menes de literatura escrita. Les primeres campanyes de la «Unió», la campanya emocionant de la Solidaritat Catalana, es realitzaren amb parlaments i conferencies més que d'altra manera. Els nacionalistes catalans, al fer de la política una cosa real i viva, importàrem i aclimatàrem a Espanya els «mitings» i ampliàrem l'ús dels aplecs. I ara, per a no citar noms polítics, direm només que Catalunya té oradors tan perfets com En Joan Alcover, Poeta de Mallorca.

A la primería del nostre desvetllament, la oratoria, tot i abusant-ne, era mirada amb menyspreu, com una cosa suspecta de «castellanisme». I els malfiats eren els mateixos que deien que la nostra llengua era aspra i cantelluda, i se'n gloriejaven. Amb la qual cosa no feien més que exacerbar, d'una banda, el nostre individualisme amb la propensió onomatopèica i, de l'altra, incórrer precisament en el perill que defugien, perque els atreviments de llenguatge, els arriscaments oratoris, senyal força segura, com el renec, l'amenaça o l'insult, de vacuitat o poc enginy, corresponen en l'ordre de les paraules a aquell vici, tan característic en els polítics espanyols, del radicalisme en l'ordre dels conceptes.

Es clar que la oratoria política comporta i fins exigeix una dosi de correcta causticitat. Però com deien els antics, cal, per enèrgic que se sigui en el fons, servar una moderació i si és possible una suavitat de forma. I això no és covardia ni xorquia. Justament les punyides subtils i precises són les que més revolten i atueixen l'adversari cridaner i buit. El qual qualifica d'alevosía aquelles «precaucions oratories» que recomanen els tractadistes i que són, si més no, una fermança d'elegancia. I judica excés d'agressivitat el que no passa d'un excés de susceptibilitat al constatar la dificultat de tornar-s'hi. L'orador mai no deixa la veritat, ni la polidesa, car no son incompatibles, encara que, segons les ocasions, alterna la sinceritat amb els compliments. La oratoria esquerpa que degenera fonèticament en ronc, fa monòtona la humor afectiva del discurs i li lleva aquella fluctitat i aquella varietat emotives que arriben des de les notes més patètiques als termenals de la ironia, lícita no més per als homes de bona fe.

Es hora que els nostres oradors facin acatament a la civilitat del nostre poble. Es hora que l'amor, que el sentit constructiu, sense fer-los perdre la vehemencia, els meni. Així es mouràn, com el perfet orador, amb dignitat i modestia. La oratoria ha dit algú que era naturalment ampulosa—la qual cosa no és un mal si és ampulosa amb plenitut—. En l'ordre afectiu, aquesta ampulositat l'assoleix l'orador, i amb ella un efecte segur sobre l'auditori, produint-se amb generositat, amb magnanimitat, fins al punt de reduir i de destruir els contraris per absorció. L'ufana de molts oradors espanyols ens ofega perque és buida, perque la llur psicología, contra el que molts creuen, és pobre d'imatges. No ho fòra la del nostre poble, en el qual la oratoria pot, depurant-se i enlairant-se, esdevenir trencada, incisiva a estones, i rica d'una serena imatgería.

La nostra terra i la nostra llengua estàn en un moment singularment propici per a la formació d'una excellent escola oratoria entre nosaltres. El perill de la oratoria, ço que pot durla a l'encarcarament i a la mort, són els tòpics. Amb l'abús dels tòpics els pobles vells consegueixen sovint fama de pobles d'oradors. Els tòpics faciliten l'accés de les mediocritats a la tribuna oratoria i agreugen els excessos del parlamentarisme. El català ofereix ventatges úniques per a la oratoria perque és encara una llengua jova, gairebé inèdita. No ha arribat encara a crear tòpics.

Això és una dificultat per als mediocres, però un bé per a la oratoria, perquè limita i selecciona els oradors. I els bons, en canvi, es troben amb paraules noves i vives i vibrants, fresques del rou original, que donen un encís, que serà admirable, als nostres parlaments.

Si la nostra llengua és molt apta per al correu de l'oratoria, si l'oratoria pot fer molt de bé a la nostra llengua, la oratoria, també, ens és socialment convenient. Les nostres ciutats són encara un conjunt de cases—adhuc prescindint de l'abominable urbanització encongida i geomètrica—. Es pot dir que encara tothom va d'estar per casa. Perdem, i no hem recuperat encara, l'art de les cerimonies. L'etiqueta ens molesta. Preferim el llibertinatge de les disbauxes a la disciplina de les solemnitats. Cal, per tant, esmenar-nos; i la oratoria, per a conseguir-ho, és un ingredient preciosíssim.

Sobretot si defugim els perills contraris del verbalisme, tenint molt present aquella màxima d'En Joan de Fivaller: «E placia senyor al Rei dels reis, qui us ha donat ben parlar, que us faça ben obrar, e metre en bona execució les coses per vostra excellencia proposades.»

J. BOFILL.

Et caurà la mà en rodó

Empleat, periodista, director, governant, siguis qui siguis, que ara, abans o demà, combats, has combatut o combatràs la nostra llengua, ens ets un enemic poc temible; car sabem la teva eixutesa i covardía i nosaltres tenim tota la força que dóna una idealitat.

La nostra llengua és la nostra raó d'ésser, la nostra historia, el nostre present, el nostre avenir. Ens és origen i fi: és el nostre àngel invisible, dolç i terrible ensemps, que ens acompanya en el camí ascendent.

La nostra llengua no és sols un amor: és un consol i una valentía.

Comprèn tu, siguis qui siguis, que això que combats és una cosa massa sagrada perquè el teu odi, no ja la venci, sinó ni sisquera l'acovardeixi.

Si ens desorientessis un punt, tenim al cel qui ens acoblaría i ens llençaría a la victoria.

Si en aquestes mateixes columnes fóssim un crit de: ¡GLORIOS PATRO SANT JORDI! o de ¡MARE DE DEU DE MONTSERRAT! tot Catalunya s'alçaría com un somatent.

No caldría més que aquest crit en un moment de perill i s'abrandaría la foguera.

Per res del món s'exposa amb tant braó la llibertat com per la llibertat mateixa, i la llengua és la nostra llibertat.

Llibertat d'aspiració, llibertat d'estimar, llibertat d'estudi: llibertat de viure.

En català bategem els fills, benein la taula, confessem els nostres pecats.

En català diem les nostres emocions més pures i el crit feridor de les idees que amb el mantell cast de nostra llengua arriben i s'incorporen als mercats mundials de la literatura i la ciencia.

En català i amb les portes ben obertes com boques o mirades assedegades d'aires nous i de llum, rebem tots els avenços del món; els comentem, els traduim, en xuclem l'essencia i el benefici i, si podem, els donem una petita empenta.

En català preguem al cel, aquest cel invisible, de claretats infinides, aquest cel que cadascú el veu a la seva manera, segons la seva conciencia, la seva imaginació o la seva fadiga de la jornada; aquest cel dels nostres Sants i els nostres Reis damunt les nostres muntanyes i les nostres valls i les nostres ermites; aquest cel, coronador etern de les nostres neus, les nostres cançons i les nostres tradicions gloriosas.

En català les mares novelles, en el combat del dolor, miren i belen com ovelles ferides, davant l'estampa de Sant Ramón Nonat, fill de Vilafranca, i si el fill es detura poc al món i mor com una flor d'ametller en la glaçada, en català es prega a la Verge dels Dolors, la de les set ferides.

I quan es diuen oracions sense paraules, aquelles paraules que no sóm dites, són en català, i quan es plora aquelles llàgrimes silencioses i amargues tenen regust d'entranya catalana.

En català repetim els consells dels avis i aquella seva veu vella i tremolosa, a dins del temps i de la terra, en català es remembra, en els combats del món, en les bifurcacions del dubte i en les festes de pau de la familia.

En català dolcíssim diem nostres tendreses en el gelós poema dels enamoraments i afectes, i en català ferreny, enèrgic i fret com una llança, deturem l'enemic de nostra plenitut i avenç, car una llengua rica i flexible com la nostra no acceptaría en la vida cap sentiment nou, cap estat d'esperit contemporani, cap sensació refinada, que no tingués per a ell l'expressió justíssima; com la mare prepara els vestits, amb cintes i randes, pel fillet que s'anuncia en sa vida trasbalsada d'emocions.

Comprèn, doncs, tu, empleat, periodista, director, governant, siguis qui siguis, que cerquis l'aplaudiment en els desvetllaments de l'odi i no en l'amor—encara que, en veritat, en l'amor no es cerquen mai aplaudiments—que tot això no ho pots combatre.

Està sempre per damunt teu. Es com si escupissis al cel.

Però sàpigues també, i no ho oblidis, i si no ho vols creure prova-ho, que si en un moment de mal calculada força o autoritat et fabriques o et donen una arma per a ferir la nostra llengua, quan arribis amb el braç alçat al cancell de casa nostra, ET CAURÀ LA MÀ EN RODÓ.

Serà Sant Jordi des del Cel, seràn els morts des de la tomba, serem nosaltres. ¿Qui? Tots, un, ¡jo! que per una idealitat que m'abrandi l'ànima sempre em jugaré la llibertat i la vida.

R. SURIÑACH SENTÍES.

EL CATALÁ, AVUI:

En oració memorable, dita en una vetllada inaugural d'Ateneu, don Angel Guimerà feia un dia, amb esperit de vindicació i en ambient de lluita, l'apologia de la llengua catalana. Proclamava l'illustre poeta inflamadament els títols al respecte d'una parla vincle en altres segles d'una nacionalitat gloriosa, verb d'una perfecta cultura. Títols antics i nobilíssims. Títols del Doscents, del Trescents, del Quatrecents. Eren Filosofía, Historia, Poesía. Es deien Ramón Lull, Ramón Muntaner, Auzias March...

Hores vindicatives han tornat i nous vents de lluita. Mes altres i més fortes cal que sien avui les vindicacions, altres i més poderoses armes tenim a la mà. Els títols que ara presenta la llengua catalana en allegar els séus drets a la vida i a l'imperi, no es troben tansols en el passat, però ja en el florídor present de la raça. No venen dels Doscents, sino que els pot amb arrogancia mostrar aquest Noucents nostre. Signifiquen novament una nacionalitat servida per tots els séus òrguens d'esperit, impacients d'una llibertat, que tarda. Signifiquen una cultura acomplida, que ha trobat en la vella parla l'instrument per la expressió, alhora que el secret de l'impuls.

Tota una Nació. Tota una Cultura. De la integritat d'aquesta cultura heu'sen aquí reunits alguns testimonis. Incompletament reunits encara, en la ràpida improvisació periodística d'uns amics, gairebé als atzars d'una taula de redacció. No importa. Ells basten. Un petit fragment, unes ratlles en cada un, basten. Heusaquí la multiplicitat de les branques, heusaquí la madura varietat dels fruits Cada un, en la seva simplicitat eloqüent, aquí està. Aquí està, irrefutable com un fet; prenys a la vegada com un símbol.

...Pels mateixos dies d'alba i prenunci, en que En Guimerà llegía a l'Ateneu aquell discurs, el nostre poble dugué a sos chors la imatge de l'«Arbre sagrat». Miticament representava aquest arbre la dissort i la esperança de Catalunya. I cantaven llavors els chors:

Quan el van tallar de soca
van deixar sa santa arrel.
Ja rebrota a ran de roca:
amb el temps tocarà al cel...

Ha passat el temps. Mireu-vos, doncs, l'arbre com ha engrandit. Mireu com opulentament s'ha poblat.—«Amb el temps tocarà al cels, cantava ahir.—Poesía, matemàtica, filosofía, teología...—Mireu-vos-el: ja hi toca.

Folk-lore

Ja feia hores i més hores que el gloriós Sant Pere regava i cercava inútilment, quan va topar-se amb una pobra dòna que, veient-lo tan desconsolat, li va dir:

—¿Per què ploreu, bon home?—

El gloriós Sant li va respondre:

—¿Què'n treuré de dir-vos-ho, si no hi podeu portar remei?

Altra vegada, la vella li va preguntar:

—¿Per què ploreu?

—Es que'n tinc motiu.

—¿Quin motiu podeu tenir vós, que Déu Nostre Senyor ha regraciat amb tanta gloria i amb un tant gran poder?

—¡Ah! ¡si ho sabieu, pobra dòna!

—Sé que és a vós que Nostre Senyor Senyor ha donades les claus del reialme del Cel, i que ningú no hi pot entrar si no els obriu la porta.

—D'aquí ve la meva pena.

—¿Còm pot ésser?

—La clau del Cel se m'ha esgarriat, i no sé com fer-ho per a trobar-la.

—¡Això si que és una desditxa!

—Encara que ho torneu a dir.

—¿Qui sab si us encomanaveu a Sant Antoni?

—Es que devegades Sant Antoni necessita son temps, i ara jo porto pressa.

—Recordeu-vos que la paciencia alcança lo que la raó no pot.

—Veniu, doncs, amb mi, sanda dòna; quelcom em diu que'm fareu servei i que donareu alivi a la meva pena. ¡Per l'amor de Déu, ajudeu-me!

—¡Mostreu-me el camí i anem, en nom de Déu!

I els dos vellets van agafar la pujada, i puja que pujaràs, Sant Pere davant i la dòna al darrera.

¡Mes no havien comptat amb el dimoni. Quan aquell malvat Banyeta, qui s'era restat ben quiet tant com Sant Pere havía demanat ajuda als manyans, va veure que el Sant s'amparava d'aquella pobra dòna, allavors va obrir l'ull i va fer orella. Marxant sobre la punta dels unglots, els va seguir i va escoltar ço que deien.

Oint que tot eren pregaries i rosaris, va pensar que la Mare de Déu no trigaría pas a cuidar-se'n i que tot allò podría acabar bé per Sant Pere.

¿Quina te'n fa? Ell que alça un temporal d'allò més horrorós, i en el moment que els dos vells pelegrins s'ho esperaven menys:

—¡Crac, catacrac, catacrac!—

Uns llamps qui els enlluernaven, uns trons que els aclapaven, uns ruixats qui els atravessaven fins al moll dels òssos. I l'un no esperava pas l'altre; semblava que tot es tenia d'encendre, i que el Cel s'era partit a trossos, qui, resquitllant els uns damunt dels altres, tot ho anaven a aixafar.

Mig esparverat, Sant Pere va cridar:

—¡Ai, pobres de nosaltres, ara si que estem perduts!

—¡Sant Roc, guardeu-nos de pedra i de foc!—va dir la vella, qui es va senyar i qui, sense tenir més cura d'aquells espetecs de trons o d'aquells flamejants llampecs qui li fuetejaven la cara, continuava pregant, i amb aquella veu tan petita que semblava que li pugés dels talons, deia:

—Déu vos salve, María, plena de gracia, etc.

—Santa María, mare de Déu, pregueu per nosaltres,—responía el Sant, que la quietut i la confiança d'aquella pobra dòna estomacava un xic, i encoratjava encara més.

Això va fer que el dimoni hi va ser per la seva pena, i que els dos companys van arribar a la porta del Cel més aviat del que es creien. Allí esperaven milenars i mil-lions d'animetes benaventurades que les indulgencies d'aquell sant dia havien deslliurades.

—I ara ¿com ho farem per obrir?—va dir Sant Pere.—¿On será la clau?

—«Gloria Patri et Filio et Spiritú Sancto»,—va respondre la pobra vella, qui, mentres que les animetes deien: «Sicut erat in principio et nunc et semper», va agafar la creu de fusta dels séus rosaris, la va enforatar dins del pany i, ric-rac, la porta es va obrir.

Esteve CASEPONCE

(«La clau perduda». De la col·lecció de «Rondalles» rossellonenses.)

Poesía

MITJA NIT

Ara se'n són anades la casolana tendra,
i aquella que és petita i d'un cabell or cendra,
i aquella que és tan alta i de caients antics;
que ja les ha cridades el Sòn amb dotze pics.

Llavors, quan la darrera ha passat ja la porta,
la fina llum del pàmpol es torna més somorta,
i arriba un gran silenci que no sabem d'on surt:
talment és una angoixa de malaltía o furt.

I dins la bella torta suau de la fumera
alcem els ulls en calma, com dous d'una quimera;
els uns miren els altres, honrats, fiadament,
i llló que un front medita fins sembla que se sent.

I és quan l'ánima nostra sent els més bells reposos
i la paraula és dita com si es digués a ulls closos;
i es veu a les parpelles, encara, sens tràut,
la llágrima divina de nostra joventut.

Ara se'n són anades la casolana tendra,
i aquella que és petita i d'un cabell or cendra,
i aquella que és tan alta i de caients antics.
Ara hem quedat els homes, i podem esse amics.

Josep CARNER

(De «La Paraula en el Vent».)

Propaganda patriòtica

Es cosa sabuda i dita repetides vegades la importancia que té la llengua en la conservació de les qualitats propies dels pobles, constituint un dels elements més característics de tota nacionalitat. La llengua propia uneix i agermana els que la parlen tant o més que cap altra de les condicions distintives dels pobles. Transporteu un català a qualsevol país estranger i al sentir parlar la seva llengua es remouràn totes les fibres del séu cor i es sentirà atret tot seguit envers la persona que la parla i procurarà entrar-hi en relacions i enraonarà de la seva terra, de Catalunya, i el temps volarà per ells depressa, depressa, i al comunicar-se sos records, ses afeccions, es reconeixeràn l'un i l'altre fills d'una mateixa mare, membres d'una mateixa patria, la patria natural, i joiràn parlant-ne, i l'un i l'altre sentiràn créixer, fins sense donar-se'n compte, l'amor que li porten.

Si voleu, doncs, conservar i fer reviure la patria, si la estimeu, honreu i estimeu la llengua catalana, estudieu-la, procureu escriure-la tan bé i correctament com vos sía possible i considereu que és ella una part integrant i essencial de la vostra personalitat mateixa. Useu-la, com he dit al principi, en tots els actes de la vida i protesteu, sempre que la ocasió es presenti, de que es vulga imposar-vos-en una altra que no és la vostra. No volgueu viure com a poble subjecte i dominat, ni vos acolleu voluntariament al jou d'un altre poble donant mostra d'un servilisme i d'una baixesa d'esperit que és signe de degeneració moral i social.

L'abdicació de la propia dignitat porta als individus i als pobles funestes conseqüencies; i sinó mireu el que passa a Catalunya mateix, on certes classes socials, les primeres en blincar-se davant dels poderosos i en renegar per afalagar-los de tot lo propi, han perdut per complet la preponderancia i la influencia social que havíen exercit i que els correspondría, i on va augmentant de jorn en jorn la falta de tot respecte i de tota creencia entre les classes menys instruides, a les quals es priva o es dificulta l'adquisició de les nocions per elles més convenients i indispensables, especialment les d'ordre moral i religiós. D'aquí la desaparició de les virtuts cíviques cada dia major, en l'ordre públic, en l'ordre privat un augment esgarrifós de la corrupció de costums; condicions les més apropiades per fer abjectes els individus i esclaus els pobles.

I no cregueu que exageri; la propia dignitat, com la honradesa, és d'un caràcter tan noble i tan enlairat que no admet gradacions, no consent més i menys. D'honrat no se'n pot ser en una cosa si i en l'altra nó; s'ho és o no s'ho és en absolut; i amb la dignitat passa el mateix. El que es blinca i s'ajup avui per la seva voluntat o conveniencia en una cosa, demà per iguals o semblants motius s'ajupirà per una altra, i posat a devallar la pendent rodolorà a l'últim fins al fons de tot.

Vetllem, doncs, per la nostra dignitat, procurem merèixer ésser lliures, estimem tot lo que ens és propi amb preferencia a lo estrany, i usem i conreuem la llengua catalana prenent per empresa les belles paraules del més gran dels reis de la nostra raça, l'alt Rei En Jaume el Conqueridor:

«Pus parla català, Deu li dó gloria.»

Joaquim BOTET I SISÓ.

(«Discurs presidencial» del Certamen celebrat l'any 1900 per l'«Associació literaria», de Girona.)

Teatre

Tragedia

SERNÍ.—Deixeu-me passar, mala raleia! *(Va a descarregar el bastó sobre la Reina. El comte de Griselda i el duc de les Albeses li aturen el braç amb altres cavallers que el subjecten. Les dugues dames, xiscland, han cobert el cos de la Reina. Aquesta ha seguit mirant fixament a n'en Serní, serena sempre, sols posant-se dreta per apartar, resolta, les dues dames. El capitá Rovellat i sa gent d'armes també han avançat).*

COMTE DE GRISELDA.—Malvat!

DUC DE LES ALBESAS.—Contra la reina? Vil.

CAVALLERS.—Mori! Mori!

SERNÍ.—Hon soc? Qui son aquesta gent?...

CAVALLERS.—A mort! Que mori!

DUC DE LES ALBESES.—Lligueu-lo! Deu-li la mort.

REINA BLANCA.—No; no! *(Remor de protesta).* Que s'aparti tothom d'ell! Jo el vui en llibertat! *(Remors, sense deixar-lo).*

DUC DE LES ALBESES. — El salvament del trono...

REINA BLANCA.—Duc de les Albeses!

COMTE DE GRISELDA. — Oh, senyora; veieu...

REINA BLANCA.—Comte de Griselda! *(Pausa).* Cavallers: que jo ho vui; i si de qui gosi!... *(El deixarán).* Enrera tots! *(Al duc i a altres cavallers que no retrocedeixen).* Tothom. Tothom enrera! *(Van retrocedint un xic i s'aturen).*

SERNÍ, *a mitja veu.*—Soroll d'armes entorn! Estic somniant?

REINA BLANCA, *apartant les dugues dames.* —Jo sola. *(Acostant-se a n'ell).* Serní!... *(Pausa).* Serní.

SERNÍ, *al cap d'una estona.*—Què hi hà?

REINA BLANCA.—Soc jo.

SERNÍ.—Qui'm crida?

REINA BLANCA.—Mira'm, que soc aquí.

SERNÍ.—No't puc mirar; no hi veig.

REINA BLANCA.—O, Deu Etern! Es cego! Cego! *(Cau en braços de les dugues dames).*

SERNÍ, *(Pausa).* Tot és fosquetat! Tot! Mes vosaltres, qui sou? No sou del poble, que jo ho conec.

REINA BLANCA.—Ai!

SERNÍ, *sentint-la.*—I tu qui ets que m'has parlat?...

REINA BLANCA.—Jo vaig viure a vora teu! Recorda-ho. Es molt lluny, molt lluny. Tos pares m'havien dut als braços. Vaig créixer amb vosaltres.

SERNÍ.—No sé... No sé...

REINA BLANCA.—En la teva llar sols hi eren e'ls, i tu i jo. *(De cop).* I la Yolanda.

SERNÍ.—La Yolanda... *(Recordant).* Sí; la eugueta!... Que és lluny!...

REINA BLANCA.—Sí; em seguia per tot manyaga. Tenia una estrella al front i les quatre potes blanques...

SERNÍ.—I era llucrtera, i presumida, i cofoia.

REINA BLANCA.—I quan venía la festa, que és avui, llaureva contenta, l'espada guarnida de flors. I jo anava al darrera sembrant, sembrant!

SERNÍ.—Doncs qui ets tu?

REINA BLANCA.—I un dia va estimbar-se la pobreta Yolanda...

SERNÍ.—Sí; al cim de les Balseres. *(Prenent-se la paraula l'un a l'altra amb alegria trista).*

REINA BLANCA.—Vora el cocó dels Grulls.

SERNÍ.—Aquell de l'aigua fresca.

REINA BLANCA.—Vam córrer allá on era la Yolanda...

SERNÍ.—Sí, sí: i era viva encara...

REINA BLANCA.—Sí; i jo el cap séu me'l vaig posar a la falda, abraçant-lo i plorant.

SERNÍ.—I jo i tots ploravem. I la Yolanda ens mirava morint-se.

REINA BLANCA, *girant-se a les dugues dames.* — I aquells ulls, després de tant temps, encara devegades em sembla que em miren!

SERNÍ.—O! *(Pausa).* Qui?... Qui ets? *(Fa un pas endavant i amb les mans regira l'espai com si volgués tenir ulls en elles. La Reina li estén una mà. Ell s'hi agafa i de la mà segueix al braç).*

DONA MARGALIDA.—Duc! Per Deu! *(Perqué s'hi interposi).*

DUC DE LES ALBESES.—O; cert!...

DONA BEATRIU, *contenint-lo.*—Ai, no; no! *(Algún noble també ha fet un moviment per acostar-s'hi, mes s'aturen tots).*

SERNÍ.—Ta mà, que es fina!

REINA BLANCA. — Era una matinada que vingueren per mí...

SERNÍ, *seguint tocant a la Reina.*—Sedes per tot!

REINA BLANCA.—I se la van endur, a la pobre Blanqueta...

SERNÍ, *posant-li la mà al cap.*—Al cap una corona! *(Apartant-la).* Que freda!

REINA BLANCA.—So jo que soc aquí.

SERNÍ, *amb gran emoció.*-Tu... De tan lluny, de tan lluny! *(Tremolant i en veu baixa).* Tantmateix no ets morta?!

REINA BLANCA.—Soc jo! Soc jo!

SERNÍ.—Deu meu! Quina muntanya més pesanta entre ella i jo. Quants de temps; quants de temps agomboiats a sobre!

REINA BLANCA.—Jo vinc a veure els vius d'aquell temps, Serni. On és que es troben?

SERNÍ.—Tots són morts d'aquells temps. Soc jo tot sol.

REINA BLANCA, *apart.*—Ah! *(Tapant-se la cara amb les mans).* Que vella que dec ser!

Angel GUIMERA

(«La Reina vella».)

Comedia

Descripció de personatges

DON JOAQUIM. — Es allò que se'n diu bon home. Distret amb el despatx, crèdul de mena, es deixa influir per tothom i acabaría fent o consentint un disbarat si l'amor a la seva filla i la vigilancia de l'avi no el deturessin a temps. Advocat. 45 anys.

DON JOSEP. — Vell simpàtic, frescal i beliugadís. Deixeu-lo pintar i estarà content. Ell vol pau i tranquilitat i aleshores s'esbargeix i no molesta. Però si venen a pertorbar-li la bonança, pocarà el crit al cel i no pararà fins a restablir l'ordre. Testa expressiva i afable i una gran vivesa als ulls. Els pocs cabells que li resten,—blancs com la neu,—esbossen, atrevida i airosament, un pentinat a la romana, orgull de la seva ardenta joventut i única vanitat d'aquella plàcida vellesa decorativa. 70 anys. Pare de don Joaquim.

TERESA. — L'edat d'aquesta noia tan hermosa,—filla de don Joaquim,—no s'arriba a posar en clar durant la comedia. La Teresa, en un moment compromès, ja en confessa disset i mig, però hi ha fermes sospites per creure que aleshores, en virtut de certes circumstàncies, s'han fet fonedissos alguns mesos per tenir ocasió d'esglaiar al bo d'en Rafel i decidir-lo a no constituir familia a base de criatures avençades. Nosaltres diem que té l'encis dels d'vuit anys, i ens sembla que amb això ja n'hi haurà prou per entendre'ns respecte a edats i altres circumstancies de la Teresa.

RAMÓN. — 21 anys. Barceloní. Poeta. Poeta barceloní. I advocat, o a punt de ser-ho, per més senyes. Ja ho diu don Joaquim: «Els versos me'l distreuen de les lleis i les lleis me li priven de fer versos» Però ni lleis, ni versos, ni res,—i d'això don Joaquim no se'n adona fins al final de la comedia—, consegueixen apartar-lo de la Teresa que el té encisat... I no hi haurà remei: ells acabaràn la comedia amb un d'aquells casaments que el públic veu amb tanta complascencia.

DON JOÁN. — Aquest és el que crida més i el que té més poca part de raó. Ja sol passar així en la vida. Doncs, just és que en les comedies ho comensem a fer constar. Es un peneta, vaja. Però, fent-li justicia plena, hem de dir que s'exalta sense guardar rencor i parla sense llençar verí. Passa que, sense saber-ne la causa, un hom se'l mira amb certa benevolença, malgrat crits que l'aixorden i males cares perpètues.... Aquest tabalot té un gran prestigi als ulls de don Joaquim... I ara, aneu a saber el per què! 50 anys.

ANTONIA.— Quieta, Reu.lita, Mel amable. En una paraula: és el personatge més interessant de la comedia. L'autor fa constar que sent una paternal debilitat per aquesta Antonia, tan bona, tan suau, tan modoseta i disposada al sacrifici... I és per això que, al final de l'obra ja es deixa endevinar com totes les coses aniràn pel bon camí i com la pobra Antonia, tan resignada i silenciosa sempre, no haurà d'envejar res a aquella entremaliada de la Teresa. 19 anys.

RAFEL.—Es fill de don Joàn, i ja hi haurà lloc de demostrar-ho. En Rafel no crida, però cridaría si no temés rebre. Amb tot, arriba un moment que pert la por i, si no tomés a trobar-la desseguida hi hauría batusses. Ara no més té 20 anys, però deixeu-lo créixer! Ja sentirem dir com el séu pare tindrà un competidor d'empenta!... Mentretant, no: mentretant, durant tota la comedia en Rafel està obli, i fa bondat, vulgues no vulgues. El prou protesta sordament, però no li val. Don Joàn el domina... I sort que, a última hora, el minyó —que està enamorat de l'Antonia, —vèns tots els obstacles a copia de sinceritat i d'energía concentrades: sinó, s'embrollaría les coses altra vegada i qui sab quan acabarien les peripecies que veureu!

UNA FLORISTA. — D'aquesta noia sí que no caldrà pas fer-ne la historia ni n'esbrinarem el còm i el per què. Surt un moment a complir amb la obligació, diu quatre paraules ben intencionades i s'entorna sense moure fressa. Poques dònes hi haurà al món tan discretes!... Si és joveneta, doncs, i fa goig a la vista, ja haura complert perfectament amb la seva missió dintre FLORS I VIOLES.

Aquests dos actes de comedia no passen als núvols ni en ciutats d'ensomni ni tenen prou trascendencia perquè els siguin indiferents edats i èpoques. Passeji a la Rambla de les flors de la ciutat de Barcelona i en els dies que correm. Tinguin-ho present els actors per conseguir així donar-los, en tots els detalls, el color i caràcter indispensables pel millor efecte de l'obra.

Pompeu CREHUET

(«Flors i violes», Comedia en dos actes.)

Sainet

PEIPOC. — Encara més?

BARTOMEU. — Hola, Peipoc.

PEIPOC. — Com anem, mestressa?

CATARINA. — Còm hem d'anar! No més que piulant.

PEIPOC. — Piulant, eh? Encara feu prou, perquè jo us dic que el món s'acaba!

CATARINA. — Jo no sé si s'acaba o no; però, tal com van les coses, si no baixa el núvol que diu aquest (per en Bartomeu), potser no el veurem acabar.

PEIPC. — Que tot està llest! Que tot trontolla!

BARTOMEU. — Ja hi som!

PEIPOC. — Que tot se cap-gira! Que passa un cometa amb cua, que en du molta, però molta, de cua!

CATARINA (anant-se'n). — Quan caigu tot ja m'avisareu.

PEIPOC. — Que no veus com estàn les coses? Que no veus com està la pintura? Que encara n'hi ha de pintura?

BARTOMEU (ensenyant els séus ex-votos). — Poca o molta...

PEIPOC. — Gens, no n'hi ha! Jo pregunto: ¿Aon són els pintors? I quan trobem els pintors, aon trobarem la inspiració, si no la compren ni la respecten? Sabs de quant me puc alabar d'haver guanyat, aquest any?

BARTOMEU. — Què se jo! Quatre cents duros.

PEIPOC. — Tres centes pessetes, pintant cenefes.

BARTOMEU. — Si que és poc.

PEIPOC. — I no sabs per què?

BARTOMEU. — Què sé jo!

PEIPOC. — Hauries de saber-ho! Perquè soc un incomprès! Que em comprens tu?

BARTOMEU. — Jo, no.

PEIPOC. — Doncs, ja veus. Com vols que em comprenguin els altres? Però jo no em doblego, Bartomeu. Jo pinto cenefes, però amb honra!

BARTOMEU. — Vols dir floccjades?

PEIPOC. — Vull dir enlaurades.

BARTOMEU. — I per això pintes en les bastides.

PEIPOC. — Per això, amb idees estètiques, que no me'n falten, mal m'està el dir-ho, en comptes de pintar idees no més faig pintura mural, i qui diu mural, diu... cenefes.

BARTOMEU. — Què vols fer-hi? Resignació!

PEIPOC. — Si jo no'm planyo mai! Si jo no faig com tu, que arreplegues tot lo que passa, per a poguer-te guanyar la vida! Jo no'm venc. Jo vaig a jornal; i com no faig pintura d'encàrrec, per això... no me n'encarreguen...

BARTOMEU. — I que no ho sabs per què en t'ne jo d'encàrrecs? Perquè em dedico a pintar desgracies, i gracies a Déu no en falten mai!

PEIPOC. — Això és un afront.

BARTOMEU. — Potser si. Però no veus, sant cristià, que sempre hi haurà més cames-romputs, i cl to cats, i homes que s'ofeguen, que gent que tots els vagi bé; i que, mentre siguem tan trencadiços, hi haurà sants que faràn miracles, i pintors que farem ex-votos?... El mal està en que ja arriben curats, i l'home curat sempre regateja. Em poguessin fer l'encàrrec quan són sota les rodes, et juro que ho pagaríen bé. «Pinti'm i demani», diríen, «i no hi planyi els jornals in la pintura.»

S. RUSIÑOL

(«En Joàn dels Miracles».)

Prosa

Sis bailets de samarreta blava, esparracats i bruts, estàn seguts en les penyes, deixant penjar ses cames nues damunt el mar que sovint sovint s'estufa i els mulla els peus. Cada un té la seva canya i el séu pilotet de cuca de roca, el menjar més agradós als peixets.

Pesquen ja fa hores, i alcen tots una cridoria de triomf cada vegada que un d'ells treu del mar algún serrà bocabadat, que esparrama en l'aire el branillatge lluent de ses membranes espinoses.

El crepúscul del vespre va esmortuint la resplandor de ses fumeres moradenques. Algunes estrelles comencen a guspirejar en l'aire blau. Un vol de corps travessa l'espai de les parets negroses i esbadellades d'un antic castell.

Alguns dels bailets, tot sotjant, sotjant llurs guarniments, que sotraqueja la onada, s'han endormiscat. Sos caps cauen damunt el pit. Sos dits s'afluixen i amb prou feines aguanten les canyes, que ajauen sos cimerols en l'aigua.

—Ja no piquen—rondina un.—Coi que és fosc!—exclama un altre, escampant la vista pel cel.—¿Me voleu creure? Fem-hi una dormida fins que surti la luna—proposa un tercer. Tots s'hi convenen. S'arrestellen junts, se junyeixen, passant llurs braços damunt els muscles i els clatells dels companys, i s'adormen tranquilament a la serena, repantigats en una roca.

La nit es va enfosquint. La lluna grogueja en son orient mig partida per una faixa de calitja cendrosa. La mar sembla que canti la non-non tot baixet amb veu enrogollada.

De sobte sona una mena de galop aspre i sort... trap, trap, patrap... i van apareixent les Senyoretes del Mar, muntades damunt uns vermells llagostins i altres al damunt de crancs grossos, vells, revestits de molsa marina.

Totes riuen mentres van punxant amb una púa de grota les juntures sensibles de ses estranyes besties, que s'enfilen pels relliscosos vessants del roquer. Totes riuen en tant que van esbargint-se en l'aire pur i espolsant-se la mullena, que els hi rossa els cabells i els vestits.

Són blanques com carn de peix. Sos cabells finíssims tenen tons irisats; brillen en sos capets pintes d'escata; sos manteils son verds i llarcs, llarcs, rossegadissos; sos ulls són gotetes de llum com les que produeix devegades en el mar el fregadís dels rems. Al passar escampen una agradosa flaire de marisc.

Tan bon punt s'han adonat dels sis pescadorets, descavalquen, se els acosten i s'enfilen per llurs cames amunt... amunt...

Una s'asseu pensativa en el ressalt que forma el llabi d'un dels xicots adormits. Una segona es penja a les pestanyes d'un altre bailet i guaita amb curiositat per la escletja de les parpelles, procurant llambregar-li l'ull. Aquesta atalaia amb satisfacció el paisatge gallardament encirada al cim del cocoroneil del més altet de la colla. Aquella s'és amparada del més grassó i amb son halè suau i temperat s'escalfa les manetes. Algunes s'arramellen plegades damunt un mateix cap. Altres es topen amb ensust al cim d'un muscle, al qual se són enfilades per diferents indrets. No fan gens de ramor.

Totes a la fi van a mormolar paraules misterioses a la orella dels que dormen.

Els parlen de la poesía del mar, del bellugueig encantador de les ones, de sos variats i hermosos colors; els parlen dels peixos i dels herbets aon pasturen; dels oratges, de la calma, dels vents, de les delicies d'una llarga navegació, de la sublimitat dels temporals... de quelcom que les nostres paraules no poden dir. I els pescadors somnien, somnien tot allò que els van inspirant les petites fades.

Quan es desperten, ja les Senyorets del Mar han desaparegut i no s'ou més que el patrip-patrap de ses estranyes cavalcadures, que corren a capbuçar-se a l'aigua.

Però l'encís ja s'és realitzat. Ja ni temporals, ni penalitats de cap mena podràn destruir en el cor d'aquells xicots l'afició a la vida marinera. Dèu-los-hi el benestar a muntanya, i sempre els veureu tristos i anyoradiços.

J. RUYRA

(«Les senyoretes del mar», del llibre «Marines i boscatges».)

Estudis arqueològics

Cap a la meitat del segle X, sembla fan aquí la seva aparició, ornant els absis de les iglesies, les arcuacions lombardes; mentre la nau resta pobrement nua, sense més ratlles que una silueta terminada en el triangle del frontis que senyala la coberta; i les estretes finestres que il·luminen amb vesllum escassa les tres naus. Aquesta pobre construcció és devegades encara coberta amb les encavallades, com les primitives basíliques; mes ja en aquesta època llunyana es construeixen iglesies, totes des dels fonaments a la coberta, solament de calç i pedra. L'art que les adorna ha vingut de lluny, reflexa obres italianes ja seculars; mes s'aclimata al país, esdevé cosa popular, cosa nacional que ningú té per exòtica. Són aquestes obres basíliques petites o iglesies triabsidals, en què es prolonga la nau major en forma de creu: els documents del segle X diuen que han estat fetes de pedra i morter dels fonaments a la coberta, després dels incendis, i alguna vegada, que un cop fetes s'hi han consagrat els tres altars.

Entre elles apareix a ciutat el plan en forma de creu, vulgar en la florescencia coetania de l'art bizantí, coronat al centre per la torra carolingia o per la volta amb trompes d'origen persià; mes a muntanya continúen els ensaigs de la coberta de volta, que comença a ser comú al principiar-se el segle XI. Són les iglesies d'aquesta època encara senzilles, rases en l'exterior, a excepció dels absis, cobertes amb voltes de canó llises, de secció semicircular; les sostenen robustos pilans rectangulars; sols de tant en tant, en algun lloc principal, encara un moment de transició, i en algun cas les columnes de les basíliques de coberta lleugera de fusta es conserven per aguantar les voltes pesadíssimes.

Aquesta manera de fer vella, la tradició dels primers ensaigs, té un moment d'esplendor a Santa María de Ripoll, el nostre panteó comtal.

De l'any 1030 al 1040 és l'edat d'or de la nostra arquitectura. A més de Ripoll i Cardona, es reforma Cuixà, es construeix Sant Sadurní de Tabèrnoles, es basteix la Sèu de Vich. Tots els caràcters de l'istil queden fixats: el plan amb les més savies complicacions i les solucions més simples, els absis triconques, els sistemes de voltes, el transcepte, el cimbori, la composició i la decoració interior i exterior.

Totes les altres iglesies seràn derivació o simplificació d'elles: les nombroses basíliques que es construiren durant el segle; les iglesies de plan de creu triabsidals, que en semblaven una abreviació; les amb absis triconque. Sembla com si s'hagués fixat de cop i volta l'istil en ses manifestacions més brillants, com si les obres definitives haguessin imprès en ell la permanencia perpetua. Era la darrera jornada d'un renaixement que s'iniciava al començament del segle XI, que fa venir a la memoria el text conegut d'en Raoul Glaber, anunciant en mots triats plens de poesía el renaixement monumental a l'Europa de ponent.

Més tard, les innovacions seràn poques; l'Orient ens enviarà nous reflexes de ses obres grandioses en les iglesies de plan de creu grega; la basílica llatina continuarà reproduint-se, alguna que altra vegada coronada pel cimbori oriental; l'aparell anirà perfeccionant-se, i apareixeràn com aubada de son renaixement, en la dotzava centuria, rudimentaris assaigs escultòrics.

No és aquest conjunt de formes arquitectòniques una evolució de l'art cristià prerromànic de Catalunya en la primera Edat Mitja, sinó una fórmula nova, barreja d'importacions amb coses nostres que es desenterren i tornen a la llum, a ser coses viventes. No es pot dir ni importació ni invenció; l'art és sempre així, llevors de la terra fecundades pel polen que porta arreu el vent.

. . . . . .

L'estructura és co que hi posem en la creació d'aquest art, que es revesteix exteriorment amb arcuacions, bandes i finestretes cegues vingudes de Lombardía.

La igualtat de les obres catalanes i lombardes és absoluta. N'hi ha prou amb posar unes obres al costat de les altres per a obtindre'n una completa demostració; els campanars són exactament iguals; iguals els cimboris, elements d'importació oriental, però per l'intermedi lombard; igual el conjunt de la decoració exterior, el sistema d'arcuacions i rengles de finestres cegues que coronen els absis i els murs de les iglesies, i les pilastres que divideixen sos paraments externs.

Aquesta semblança es repeteix en les criptes; unes i altres amb la mateixa disposició de voltes per aresta sobre columnes, i com es repeteix en els detalls i formes secundaries, en les finestres amb sos capitells trapecials, en les portes amb sa llinda feixuga, amb son arc de descàrrega, amb son timpanell semicircular.

Sortit de les basíliques ornades de mosaics bizantins i dels mausoleus imperials i dels baptisteris de Ràvena, poc a poc s'ha tornat art dels mestres de cases pagesos, art rural, art popular, i, per tant, art nacional. Es ben sabut que sovint són gent del país els que l'executen com una pràctica usual vella, sabuda, i ho consignen al fer consagrar les obres dels temples.

. . . . . .

La forma lombarda origina a Catalunya una estructura desconeguda a Lombardía, una construcció de voltes amb pedra, seguint els mètodes que els constructors romans usaren en l'extensió de terra que comença a la Provença i segueix per la França meridional fins a l'Espanya, com si el temple romànic català hagués nascut del maridatge amb les formes ravennates d'una construcció indígena, quasi rural per sa senzillesa, construida pels mateixos procediments, concebuda amb el mateix esperit que la infra estructura dels circs i dels amfiteatres romans; com si els nostres temples fossin un cobert d'una vila romana ampliat amb l'absis tradicional de la basílica i ornat amb les formes exteriors dels edificis de les vores de l'Adriàtic, o bé com si els antics mètodes de construir haguessin permanescut i s'haguessin aplicat a la solució de la construcció de la basílica cristiana petria d'Occident tal com la forma racional que endevinaren també els arquitectes coptes i els de l'Anatolia. Resumint: els mètodes constructius del primer período romànic, són romans locals que revesteix exteriorment una decoració lombarda.

Aquesta harmonía entre la forma externa lombarda i l'estructura amb volta és potser entre nosaltres on primer s'aconsegueix. I si l'arquitectura romànica consisteix sobretot en la substitució de la volta de pedra a les encavallades de fusta, no solament en els absis i en les naus laterals, sinó també en les grans naus; si ella no és veritablement constituida sota sa forma expressiva i com un organisme homogeni i viu, que quan aquesta unió de la volta i del plan basilical és operat, podríem dir, parafrasejant un historiògraf francès, que en aquestes costes catalanes i en les estribacions del Pirineu hi hagué son veritable breçol, o potser diríem millor son port d'arribada, sabent els precedents antiquíssims que la solució d'aquest problema tingué en les antigues iglesies d'Orient.

PUIG I CADAFALCH, FALGUERA I GODAY

(«L'arquitectura romànica a Catalunya». Publicació de l'Institut d'Estudis Catalans).

Estudis històrics

La dominació catalana en la Grecia continental durà uns vuitanta anys. S'inaugurà brillantment amb la triomfal batalla del Cefis en 1311 i acabà per les darreries del XIV segle, si bé no per un igual en totes les encontrades guegues. Així Tebes era ja perduda pels catalans en 1379, després de la invasió navarresa. L'Acròpolis atenesa caigué en poder de Nerio Acciajuoli, i les bandes de albanesos, turcs, grecs i altra gent per ell soldada, el 2 de maig de 1388, després d'una desesperada resistencia de més de setze mesos. Encara en 1390 s'aguantava a Neopatria el valent capità Andreu Cavall, i el fort castell de Salona, que ocupava el lloc de l'antiga Amphisa, resistí fins a 1394. La dominació catalana fou més curta que la francesa que es va mantenir més d'un segle (1204-1311); i més llarga que la italiana, que durà uns setanta anys (1388-1458).

No'm proposo repetir el record tantes vegades refrescat de les hassanyes llegendaries d'aquell invencible exèrcit que prengué el nom de «Companyía catalana», o «d'Host dels francs qui regnen en Romania». Guiat pel geni de la destrucció i de la venjança, després d'haver detingut la invasió turca, i fet trotollar l'imperi de Bisanci, per una serie de fets i causes, de que no he de parlar ací, acabà per fundar des de l'istme de Corent fins als confins de la Tesalia, i des del Negrepont fins més enllà de la Dòrida, una mena de República militar, amb un barnís municipal i feudal, sota la sobiranía nominal, primer, dels reis de Sicilia, després, dels reis d'Aragó. No obstant i estar composta l'anomenada Companyía d'elements heterogenis, predominà en ella pel nombre i pel séu esperit, el català, i en sa constitució política i social, al fixar son estatge en terra grega, reflectà profundament el segell i el caràcter de la nacionalitat de la qual duia el séu origen. Aquell campament de soldats, deslliurat de la dependencia política de la mare patria, sembla que va posar més esments que els francs de Villehardouin, o els navarresos del bort de Sant Cebrià, en conservar la seva fisonomia étnica. Lo cert és que a l'endinzar ses arrels en terra estranya i llunyana va considerar com els més fermes puntals de sa existencia, la conservació de la llengua i de les lleis de Catalunya, fent de les «Costums de Barcelona» la base del dret públic i privat del nou Estat, i d'aquella la marca externa de sa personalitat nacional. Mercès a n'aquest fet la parla enèrgica en que En Muntaner escribia per aquells dies sa hermosa Crònica militar i imperialista, anava a ennoblir-se amb un nou títol de gloria, fent-se dominadora de la immortal llengua del cantor de la «Iliada». Això esdevingué en l'época de l'apogeu de la civilització catalana; quan aquesta s'estenía per les tres penínsules del Mediterrani, i quan aquell cronista po-

TOTA UNA CULTURA

Ha exclamar amb certa raó en una d'aquelles arrebolades de patriòtic entusiasme, que el tenía tant sovint: «Que de un llenguatge sol, de negunes gents son tantes com catalans».

Tres generacions de «criollos» catalans, com ne diríem ara, sense cap vincle de dependencia de la mare patria, i rodejades, segons és de suposar, d'una més nombrosa població grega i d'una altra forastera, sobre tot siciliana, mantingueren ferma a pesar de tot, la seva parla d'origen. I pura i sense barreja es conservà, no tansols poc després de l'establiment de la Companyía, fet que sería una cosa natural, sinó durant l'época siciliana, i de la mateixa manera arribà fins als dies de l'anexió dels ducats al reialme d'Aragó. Ne tenim proves, com s'ha vist, de l'época dels primers governadors independents (1311-1317); de la del govern d'Alfons Frederic d'Aragó (1317-1330); del temps dels vicaris sicilians (anys 1368 i 1372), i finalment del vicariat del comte Lluís Frederic de Salona (1380).

A. RUBIÓ I LLUCH.

(«La llengua catalana a Grecia». Del Primer Congrés de la Llengua Catalana.)

Periodisme

Hem travessat la frontera política, però allà baix, al lluny, es veu blavejar un rengle de muntanyes: són la frontera ètnica! I al nostre voltant veiem gent com la nostra gent, sentim una parla com la nostra parla, ovirem unes construccions com les nostres. Si que hi som a casa. I per a que ens n'acabem de fer la il·lusió, el cònsul francès a Barcelona consegueix que se'ns evitin les formalitats de la Duana.

. . . . . .

Arrenca el tren. A banda i banda de via el veuen passar els homes de la brigada. Aixequen el cap, desencorven l'esquena i ens saluden. Els séus rostres són els mateixos que es veuen al llarg de les nostres vies.

A Perpinyà tenim un moment d'emoció. Els bons perpinyanesos han sabut el nostre pas, i han vingut en comissió nombrosa a desitjar-nos un bon viatge. Al cap de tots hi ve l'alcalde de la vila M. Tarréne, en companyía de la seva distingida senyora. També hi ha el senador M. Pams.

Hi ha aplaudiments, canvi de saluts entre els dos batlles, delicat oferiment de flors per part de la senyora del batlle a la d'un nostre company de viatge i a la seva filla. Però no n'hi ha prou encara. La vila de Perpinyà vol fer les coses amb esplendidesa i ens trobem a l'andén una taula parada a punt de trincar-hi... Una copa de xampany, estretes de mà, abraçades... Adéu siau, bons perpinyanesos. ¡Visca el Rosselló! ¡Visca Perpinyà!...

¡Visca Catalunya!, criden a l'andén.

¡Visca, visca! I el tren arrenca i voleien mocadors, i s'agiten mans i berrets en un darrer salut.

...Anem entrant França endins i Catalunya enllà... Passem per les salines de Salzes, per les de la Nouvelle... Passem grans extensions de vinyes que s'extenen fins a l'horitzó:—i l'horitzó és a perdua de vista...— Són ben verdejuntes aquestes regions vitícoles del Migdía. De Narbona enllà, els ceps se veuen com una mar immensa, que fadigaría si no fos la joia del séu color excitant i la dels arbres que de tant en tant tallen la monotonía, i la dels pobles que passem, tan característics, tan simpàtics, tan endressats. A Carcassona, els de la colla que són nous al país, llensen un crit d'admiració. Els coneixents de la vila somriuen satisfets. Endavant. Altre cop vinyes, més vinyes, una immensitat de vinyes. Els ceps, allunyant-se en perspectiva, simulen els raigs d'unes inacabables rodes que volten vertiginosament en sentit contrari al del tren.

¿Què són aquests picaments de mans i aquests víctors?... Passem al costat d'un desmunt... Guaifem enlaire... Els que'ns victorejen són els habitants del suburbi tolosenc. ¡Això alegra! La rebuda serà efusiva.

I ho és. La estació és plena. Plena de gent i d'entusiasme. Això vol dir d'aplaudiments i visques.

. . . . . .

De dret anem al restaurant de la estació, aon ens espera un banquet íntim. Cada hu cerca el séu nom a la targa... ¡Calla! ¿Què diu això? Això és català. «Per molts anys»! Encara som a casa!

Si que hi som, car a mig banquet ens venen els nois de les escoles i sota la direcció del llur mestre M. Guilhot ens canten una cançó catalana.

Grans aplaudiments coronen els cants dels escolars, als que ha precedit i ha seguit una orquestra invisible alegrant el sopar amb els séus acords. Tot ens parla de casa en aquest sopar: la música, les banderes penjades arreu, l'esperit de germanor que hi regna! Encara, encara hi som!

J. MORATÓ I GRAU

(Cròniques de les festes de germanor catalano-llenguadociana celebrades a Tolosa l'any 1907.)

Estudis jurídics

Al pensar en lo que ha d'ésser la plena personalitat de l'home en el dret i la manera com diferents sistemes de legislació veuen el reconeixement de la seva capacitat, ja reduint-se a respectar-la quan es mostra, ja posant-li trabes i limitacions artificials, jo no'm puc substraure al pensament de que la personalitat de l'home i la seva capacitat naixen dins de la familia i que per lo tant dins d'ella és on s'ha d'estudiar el modo com apareix i és reconeguda.

Per això la primera base ha d'ésser l'estudi de la condició en que la familia es troba en cada legislació, puix no hi ha dubte que aquelles que li deixin la deguda llibertat i que no tinguin davant d'ella sospites generadores de trabes de totes classes, seràn les que esdevinguin en millors condicions per a deixar que dins d'ella es desenrotlli en les millors condicions possibles la personalitat i la capacitat de l'individu, i per a reconèixer, tan bon punt apareguí, aquesta mateixa personalitat i capacitat.

La familia que en la seva formació té major llibertat, és sens dubte la que pot constituir-se ella mateixa la seva llei. Ella és la que pot constituir-se en la forma que millor convé a la seva especialitat característica.

Hi ha legislacions que en això, com en tot, plenes de suspicacies davant dels séus subjectes, siguin individus o entitats, com si creguessin que l'home és essencialment malvat o incapaç de governar-se, estableixen lo que és, lo que ha d'ésser la familia; i totes les famílies, vulgin o no vulgin, han de subjectar-se a lo que la llei diu que la familia és, tant si la determinació de la llei convé com si no convé a la seva propia individualitat.

Ja abans ho citat el tipu d'aqueixes legislacions en el Còdic francès, quan diu que els esposos no poden estipular que la seva associació serà regulada per les costums, estatuts o lleis locals que abans de la promulgació del Còdic existíen i que foren derogades per ell.

Semblantment el Còdic espanyol declara també nul·les i com no escrites les clàusules dels contractes matrimonials en que es determini que els séus bens es sotmetràn als furs i costums de les regions que anomena forals.

A Catalunya, en canvi, la llibertat en la constitució de la familia la tenim amb una força potser no igualada per cap altra legislació. N'hi ha prou amb anomenar els capítols matrimonials per a que a tots se'ns suggereixi el record i la significació d'aqueix contracte, o més ben dit d'aqueixa llei que la familia es dóna ella mateixa. Perquè realment, lo que en ells pacten els que han d'esdevenir esposos és la seva propia llei i la llei de la seva familia. Aquí, com en tantes altres manifestacions del dret, té lloc lo que diu en Borrell, la llei no ha fet més que assenyalar algunes coses prohibides; fòra d'elles tenen els contraients llibertat absoluta per a pactar lo que els sembli més convenient.

I així solem veure en aqueixos contractes, en aquestes veritables constitucions familiars, regulades totes les relacions dels que dins de la familia ocupen un lloc. Tots els elements d'ella hi intervenen o hi són recordats. Els pares dels contraients posen la primera pedra de la familia que es constitueix donant-li els medis materials de vida, i sobre d'aquest fonament s'edifica tota la construcció d'aquella nova entitat que està a punt de nàixer, conformada a lo que la costum catalana veu com ideal de la familia, i diferenciada d'ella en tot allò que els contractants—me n'anava a dir legisladors—creuen que demanen les particularitats de la seva propia casa, o el pensament propi respecte a lo que ha d'ésser la seva familia.

En aquesta llei fonamental de la familia—ho sabeu prou—s'estableix la categoría que dins d'ella han de tenir els pares dels que esdevindràn esposos quan junts es proposen viure i prosperar, categoría i drets que en prou casos atenua i tot l'exercici de les omnímodes facultats que la llei dóna al cap de casa; es creen els drets de la muller, ses prerrogatives en la major part dels casos superiors a les que ha pogut discórrer el modern feminisme, i sa substitució devegades quasi absoluta en els drets del paro de familia per a després de la mort d'aquest; i es preveuen ja les necessitats i la manera de satisfer-lles d'aquells fills que vindràn, sentant-se les bases primeres de sa futura personalitat i capacitat.

. . . . . .

Ramón d'ABADAL

(La llibertat en la Llei Civil.—Discurs presidencial a l'Academia de Jurisprudencia i Legislació. Sessió inaugural del curs 1904-1905.)

Estudis socials

«Dins dels principis del regionalisme és obvi que les qüestions anomenades socials, han de ser resoltes, com totes les altres, en cada país, en conformitat a les exigencies de l'esperit nacional. Aquest criteri, suficientment ampli, potser en l'apariencia fins massa vagarós i tot, marca ja una senyalada oposició amb l'excessivament doctrinari, que informa tantes sociologies universals i uniformadores. Amb aquest criteri n'hi ha prou per fixar una posició concreta del regionalisme en tot lo que's refereix a les qüestions socials; posició completament contraria a l'adoptada pel federalisme sinalagmàtic.

Les qüestions socials, dic, han de ser resoltes en conformitat a les exigencies de l'esperit nacional; i certament que encara que no fos més que per aquesta sola afirmació, mereixería la doctrina regionalista les simpaties de tots els que s'interessen pel benestar social. No és possible que faci profit a cap societat una reforma que estigui en oposició amb l'esperit general que l'alena i vivifica. Podrà seduir de moment a certes intel·ligencies il·lustrades l'aparell científic de la teoría en que's basa; podrà tal vegada semblar que satisfà en part, necessitats de moment, i fins de molt temps sentides; podrà creure's que és just tribut a llegítimes aspiracions... no pot trigar, no obstant, a ser pertorbadora, perjudicant greument a la mateixa societat en benefici de la que aparegués donada.

La transformació general que tan múltiples causes han ocasionat, omple de dificultats la resolució dels problemes socials. Canviades d'una manera radical, i en un espai tan curt de temps, les condicions generals de la vida econòmica dels pobles, plantejant-se qüestions tan noves i tan greus a conseqüencia dels nous aspectes de tots els fenòmens econòmics; canviant aiximateix el que podría anomenar-se estat intel·lectual de totes les nacions per la major extensió de la cultura general, per la lluita constant de diverses i sovint antitètiques idees, pel mateix ordre a que pertanyen la major part dels coneixements més comuns, tan diferent del que constituía el fons comú de coneixements de les generacions anteriors; pertorbat, per tot arreu, potser d'una manera més principal a conseqüencia dels mateixos canvis a què acabo de referir-me, l'estat moral de totes les nacions, fins d'aquelles en que s'ha conseguit conservar les forces socials i morals, que ho són de resistencia contra la corrupció general de les costums i de les intel·ligencies, és clar que han de ser molts i variats els diferents elements que cada país ha de posar a contribució només per intentar resoldre les múltiples gravíssimes qüestions que en son sí es plantegen.

Més, considerades d'una manera, elevada sí, però dintre sempre de la realitat de la vida, s'ha de reconèixer que, malgrat el caràcter de generalitat amb que les qüestions socials es presenten, apareixen en cada nació, de diferenta manera, en distintes proporcions i amb caràcters propis, aquests mateixos elements que acabo d'esmentar. Fins en moments de benestar o de depressió universal, és diferenta la situació econòmica de les distintes nacions, variant a més d'una manera considerable, de unes a altres, la proporcionalitat en la possessió de la riquesa, els mitjans de producció, el benestar o penuria dels diferents estaments, etc. Diferent és també l'estat intel·lectual, no donant-se mai el cas de ser el mateix el de dues nacions diferentes, ni en lo tocant a cultura general, ni a lo efectiu dels diferents elements de la seva població. Varía notablement l'estat moral; varía, sobre tot, lo més important tal volta en quant a les qüestions socials, que és el concepte de la vida que cada poble té; varía i és aiximateix importantíssim l'esperit jurídic de cada societat; varía aquest «quid» inexplicable, factor importantíssim de la vida de la civilització, que coneixem amb el nom d'esperit nacional; varíen les religions, varíen les costums, varíen les mateixes condicions climatològiques, etnográfiques, etc.

Tot és varietat en el món, en el que la unitat no existeix, sinó que's concebeix només com una idea superior, elevadíssima: no com una realitat de la vida, sinó com una síntesi superior de la vida mateixa. I si és així, i es reconeix que per la mateixa multiplicitat dels elements que intervenen en les qüestions socials, són aquestes en extrem complicades, ¿còm negar que en la seva resolució ha de tenir una influencia marcadíssima aquesta mateixa varietat?

En això, com en tot, no fa més el regionalisme que inspirar-se en un clar concepte de la vida real, fugint d'abstraccions, quan no perilloses, inútils. El séu reconeixement del caràcter, en certa manera universal, que revesteixen els problemes socials, no li fa oblidar ses particularitats en cada cas. Més encara: el regionalisme ha pogut compendre que el caràcter de generalitat de les qüestions socials depèn del fi últim que persegueixen, que és propiament universal, com són universals en últim terme, sols per ser humans, tots els fins que's persegueixen pels homes, al tendir al séu perfeccionament, però que en realitat estàn molt lluny de ser-ho, per la gran diversitat dels séus termes que's manifesten amb la major claretat, al tractar de determinar les seves solucions.»

Lluís DURAN I VENTOSA

(«Regionalisme i Federalisme».)

Estudis económics

Ara mateix hi ha a Espanya—que ha augmentat en pocs anys la producció—un conflicte de transports: fa ten vagons per al carbó i les fruites. Aquest conflicte és general a Europa: a Alemanya, sobretot, la producció es queixa com se queixa a Espanya. Però aquí la opinió crida contra les companyíes i «crida sense raó». Les companyíes espanyoles es veuen obligades a comprar els vagons a Espanya, i a Espanya no hi ha més que dugues fàbriques d'aquest material. Una sola companyía, la de M. S. A., ha comprat en quatre anys 4.000 vagons que costen uns 13 milions de pessetes, i n'ha encarregat darrerament uns dos mil més. Però a Espanya les companyíes necessiten molt més material que les estrangeres: tant per no tenir dobles vies, com perquè el públic té el dret de no retirar la càrrega fins a les 24 hores d'arribada, mentre que arreu l'obligació de retirar-la és a les dotze hores. Aquí a molts comerciants els hi surt a compte pagar magatzematge, perquè és petit, i en altres països els drets de magatzematge és progressiu; i aquí el tràfec és per temporades; mentre que a l'estranger és més seguit, continu.

Lliuri'ns Déu de declarar impecables i perfectes les companyíes carrilaires espanyoles, però és una injusticia manifesta parlar-ne com molts ne parlen sense estudiar el problema, sense comparar la potencialitat del país. Mils i mils kilòmetres hi ha a Espanya que no donen càrrega ni passatges, que no'n donaríen ni que ho portessin de franc. ¿Passa això a França, per exemple, en la França plana, conreuada, amb doble densitat de població?

Doncs a França l'Estat en 1907 va haver d'encarregar-se de la xarxa de ferrocarrils anomenada de l'Oest, i la explota pel séu compte, és a dir, per compte de tots els francesos. El servei no és pas millor allí que en nostres grans línies de Madrid a les fronteres, ni més barato; el carbó li costa a l'Estat francès un trenta per cent menys que a les companyíes espanyoles, car l'Estat francès, és a dir, tots els ciutadans francesos, hi han perdut en aquests cinc anys més de 350 mil·lions de pessetes; les perdues per aquest any de 1913, es calculen en 119 milions de francs. De manera que la càrrega i els passatgers de l'Oest de França, costen algunes pessetes cada any a «tots» els francesos que no hi circulen ni hi carreguen, mentre a Espanya «tots els espanyols» beneficien d'un 17 o un 18 per 100 del tràfec dels ferrocarrils, figurant els productes de l'impost de càrrega i passatgers, drets, segells, descomptes de sous, etc., etc., entre les bones partides amb que es nodreixen els pressupostos espanyols.

. . . . . .

F. AGULLÓ I VIDAL.

(«Els carrils espanyols». Article de LA VEU.)

Traduccions

Literatura clàssica

OLIMPICA XIV DE PINDAR

(Per Asòpic d'Orcòmenc, infant vencedor de l'estudi)

Captenedores del corrent del Cefís,
que habiteu l'estatge dels formosos polres,
O Gracies, selnes mai prou cantades de la fèrtil
Orcòmena, patrones dels Minians d'antiga raça,
escoteu el meu vot: per vosaltres
ve als mortals tota cosa jocunda
i suau, i si cap home
té en dò la saviesa o la beutat o la bravura,
Ni els deus sense les Gracies adorables
mai presideixen dances
ni convits: que elles són ordenadores
de tota obra en el cel, i segudes
al costat d'Apòllon Piti que du l'arc d'or, honoren
la inestroncable gloria del Pare Olímpic.
O venerable Aglaia, amiga dels cants, i Eufrònina,
filles del més potent dels deus,
oiu-me, i tu, Talía, que somrius als nostres cants,
gira els ulls a aquest comos
que es mou lleugerament
per festejá una fortuna benèvola.
Car en mos cants de mode lídi
a Iloà Asòpic jo he vingut, com sia
que per tu la ciutat dels Minians triomfa a Olímpia.
I ara, Eco, tu davalla als negres muts
estada de Persèfona,
du el gloriós missatge al pare:
i en veient a Cleòdamos, digues-li
com a son fill vora les valls de Pisa
de bona anomenada,
li ha estat cenyida
amb la corona de les nobles lluites
la jovençana cabellera.

Carles RIBA, *trad.*

Literatura de Renaixement

LA NIT AL TOBOSSO

(Del «Quixot», de Cervantes)

Devers mitja nit, poc més o manco, don Quixot i en Sanxo deixaren la muntanya i se n'entraren al Tobosso. El poble es trobava en gran sossec i calma, car en aquella hora la gent dormía a les totes, com solen dir. Justament la vesprada no era gaire fosca i en Sanxo hauría volgut que fos estada més negra que la tinta per trobar en la fosca disculpa a llur xim-pleta. En tota la ciutat només s'hi sentía el persistent lladrar dels cans, que eixordava les orelles a don Quixot i atribulava el cor del pobre Sanxo, i desiara qualque bram d'ase, grunys de porcs i miular de gats, i totes aquestes diferents veus, sortides d'aquí i d'allà, creixíen i es multiplicaven amb el rossò en mig de la quietut de la nit. Tot això va sembl'ar a l'enamorat cavaller que era de mal auguri, però així mateix va dir a en Sanxo: Sanxo, fill meu, mostrem el palau de ma estimada Dulcinea, tal volta encara la trobarem desperta.

—¿A quin palau vol que el guíi, senyor meu, respongué en Sanxó, si allà on vaig veure sa grandesa no era cap palau, sinó una casa ben petita?

—Es que llavors devía estar retirada, digué dodn Quixot, a qualque pabelló del gran casal, folgant amb ses donzelles, com és ús i costum de grans senyores i princeses.

—Senyor—va dir en Sanxo—ja que vostra mercè vol, molt a pesar meu, que sia palau la casa de ma senyora Dulcinea, ¿li sembla que és hora de trobar la porta oberta? ¿Troba que està bé que hi anem a trucar, movent renou i avalotant la gent perquè ens sentin i obrin? ¿Es que, per ventura, anem a repicar la porta de les nostres mestresses, com fan els abagassats, que arriben i truquen i entren a la casa per tard que sia?

—Trobem primer el palau—li contestà don Quixot—i llavors jo ja en diré el que convingui fer-se; però, mira Sanxo, que, o jo no hi veig, o l'ombra que s'ovira d'aquell gran embalum ha d'ésser la del palau de na Dulcinea.

—Doncs segueixi i guíi vostra mercè—respongué en Sanxo—que per ventura serà així com diu, però jo ho veuré amb els meus ulls i ho tocaré amb les mans i ho creuré tant com crec que ara és de dia.

Don Quixot seguí endavant i quan va haver caminat dugues centes passes, es topà amb l'embalum que feia l'ombra i va veure una gran torre. Aviat va conèixer que aquell edifici no era palau, sinó la iglesia principal del poble i totduna va dir: la iglesia hem trobada, Sanxo.

—Ja ho veig—va dir aquest—i Deu vulga que no ens topem amb la nostra sepultura, car no és bona senyal tresca a tals hores per dins un cementiri; amb més motiu quan, segons crec haver-li dit a la vostra mercè, la casa d'aquesta senyora està a un carreró que no passa.

—¿I ara, què embulles, maleit mentider—li va dir don Quixot;—on has vist mai que els casals i palaus reials estiguin a un carrer sense sortida?

. . . . . .

Traduït per **Joan ROSSELLÓ**

Literatura moderna

ENCONTRE FELIÇ

(De Goethe)

En l'ampla capa ben envolt, jo anava
per un desert i pedregós camí,
i vers la prada trista davallava,
l'esperit inquiet, volent-se eixir.

De prompte un jorn novell vaig descobrir:
una donzella, en nimbe de llum blava,
com la imatge viventa ja m'mostrava
del món poètic. Dolç conort sentí.

La fiu passar, boi fent un pas enrera:
m'embolquelli en la capa estretament,
com per domptar la sensació primera.

Emprò la vaig seguir, la testa dreta,
i la capa llenci, sentint-la estreta,
I ella caigué en mos braços dolçament.

Geroni ZANNÉ, trad.

Oratoria política

Quan venen unes eleccions legislatives, en els pobles defmitivament constituits i aon l'Estat respòn a la manera de ser de la nació i aon les institucions fonamentals de l'Estat responen a la conciencia del poble, en unes eleccions legislatives, no s'hi afirmen més que criteris de govern: el poble diu el partit que vol que'l governi, i aquest partit abans ha exposat al poble la manera com el governarà, el criteri en què inspirarà els séus actes de govern. I en els países definitivament constituits, la vida pública és normal, no existeixen qüestions previes: els ciutadans estàn dividits en blancs i negres, en progressius i reaccionaris, en conservadors i lliberals, en individualistes i socialistes, en proteccionistes i lliure-canvistes...; però, per desgracia, no tots els pobles han arribat a aquest estat de normalitat constitucional, i un dels pobles que no hi ha arribat és el poble d'Espanya.

A Espanya—i aquesta és l'afirmació capital del Catalanisme—la constitució del nostre Estat no correspòn a la constitució real d'Espanya. Aquí tenim un Estat únic que significa la imposició d'un dels pobles d'Espanya damunt els altres pobles, o significa més aviat, com jo diré, la imposició d'una casta governant sobre tots els pobles i sobre tots els ciutadans de l'Estat espanyol. (Aplaudiments.)

I els catalanistes, des del començament de la nostra campanya, hem dit al poble de Catalunya:—Espanya no és un país defmitivament constituit; Catalunya és un poble que no té reconeguda la seva propia personalitat; tots els catalans tenen un negoci comú, un interès general, que a tots ens afecta, i teniu de pensar que abans de voler fer una vida de país normal, sense ser-ho, haveu de treballar tots junts per a entrar en aquest camí de la normalitat: abans de pensar en la forma com ha de ser regit l'Estat, havèu de preocupar-vos de la constitució real d'aquest Estat, havèu de voler que l'Estat espanyol s'emmotlli a la realitat de la vida, a l'estructura d'Espanya, que és fonament en el reconeixement de la personalitat de Catalunya. (Molt bé.)

I En Salmerón, que va dir que per primera vegada creia en Espanya al veure l'alçament de Catalunya, tenía de creure una cosa més forta, més necessaria i que els motius que l'impulsaven eren més imperatius de servir a Catalunya que de servir únicament els interessos del séu partit; i aquell home, republicà quasi de maixença, que havía consagrat la seva vida a la propaganda de l'ideal republicà, del que no va abdicar mai, aquell home, de l'honradesa política del qual mai ningú ha pogut dubtar, no va tenir cap inconvenient en sofrir la divisió del séu partit, en aguantar el doll d'injuries i calumnies que contra la seva honra política es dirigíen, davant de l'afirmació de la personalitat de Catalunya, i va dir:—A Espanya s'aixeca un poble, que és Catalunya; de l'afirmació catalana ne pot venir l'afirmació de tots els altres pobles d'Espanya: jo somniava en una República i veig aixecar-se un poble que val cent vegades més que totes les formes de Govern. (Grans aplaudiments.)

. . . . . .

Francesc CAMBÓ.

(Discurs pronunciat en un miting electoral al teatre del Tívoli.)

Educació

. . . . . .

Aparegueren els pedagogs moderns, teòrics els uns, pràctics els altres, i, volent posar remei a l'esterilitat evident de la escola instruccionista i apsicològica, idearen nous procediments d'ensenyança, suggerits uns per la pràctica, deduits altres de teories psicològiques modernes, fruit altres d'una mena d'intuició. S'anà estudiant el noi de mica en mica i un dia es descobriren els séus sentits, un altre les seves mans, un altre el séu mecanisme associatiu, un altre els séus interessos naturals, un altre els séus instints, un altre la seva voluntat, un altre el séu poder de formar habituts... en fi, tota la seva psicología fou més o menys ben revelada i exposada als ulls de l'educador. Es vegé que adaptant l'ensenyança a la manera d'ésser del noi, això és, organitzant la instrucció al voltant de les capacitats i interessos naturals del noi, aqueixa ensenyança no sols es feia més agradable, tant per al mestre com per l'alumne, sinó que resultava al mateix temps més eficaç, produía resultats més sòlids i permanents. I així fou com la pedagogía se psicologitzà; i avui sab tot mestre conscient de la seva professió que la ensenyança és fructífera en tant que és psicològica, això és, que els séus mètodes tenen per base un concixement del mecanisme psíquic del noi.

. . . . . .

Eladi HOMS.

(De «La doctrina de la educació nacionalitzadora».)

Estudis gramaticals

La combinació «els hi» no pot ésser empleada sinó reemplaçant «dos» complements nominals, com en la proposició «Tu 'ls hi portes (els teus cosins al teatre)». Però, aduc en aquest cas, quan l'un dels dos complements equival a «a ells» o «a elles» (complements directius), ens cal molt sovint rebutjar «els hi» i reemplaçar-lo per una altra combinació. Per a saber, en cada cas, quina combinació pronominal cal emplear, basta veure quin sería el segón complement pronominal quan en lloc de «els» posessim el complement nominal corresponent: aquell complement pronominal és el que ens cal emplear darrera de «els». Suposem, per exemple, una proposició tal com «Envia'l plec als meus germans», en la qual tractem de reemplaçar els dos complements per pronoms atons. Estarà ben dit «Envia-ls-hi?» Si en lloc de «els» posavem el complement nominal corresponent «(als meus germans)», diríem «Envia-l als meus germans»; doncs cal dir «Envia'ls-el» i no pas «Envials-hi». En aquest cas ens ha calgut reemplaçar «els hi» per «els el». Es el cas en el qual els antics, invertint l'ordre dels complements deien, «lo-ls»: «L'endemà totes les donzelles lo prengueren e ab molta honor lo portaren fins a la porta de la liça tot armat, liurant-lo als fels que mort o viu «lo-ls» haguessen a restituir.»

Cas en què cal escriure «els la» en lloc de «els hi»: Demana la clau als veïns. Demana-la al veïns.» Doncs: «Demana-ls-la» i no pas «Demana-ls-hi». Exemples antics: «...e enviam-los dir que menjassen la grua e que nos «la-ls» enviavem tota viva.»—«... prestaven pecunia ab condició que hom «la-ls» retés.»—«meteren lo cap sobre lo llit e cobriren-se sperant la mort quant «la-ls» darien.»

Cas en què cal escriure «els els» en lloc de «els hi»: Demà portaran els mobles a les senyores N. Demà'ls portaran a les senyores N.» Doncs: «Dema'ls els portaran» i no pas «Demà'ls hi portaràn.» Exemples antics: «Nòs los LX milia sous darem de bon grat, mas que diguen ells que'«els los» pach hom aquí, no'u poria fer.»—«... que nos los haviem emparats los feus e les honors e no haviem ahut juhiy de nostra cort. E pus que ans de juhiy «dos los» haviem emparats ,que«els los» rendessem.»

Cas en què cal escriure «els les» en lloc de «els hi: Hem donat les joguines a aquelles nenes. Les hem donades a aquelles nenes». Doncs: «Els les hem donades» i no pas «Els hi hem donades». Exemples antics: «E manam que«ls tinguessen appareylat galines vives... e quant ells fossen venguts que «les los» faessen degolar.» «...e que les cartes que nòs haviem feytes als pobladors de Murcia... no «les los» tenia hom, ans «les los» trencaven.»

Cas en què cal escriure «els ho» en lloc de «els hi: Diré allò als teus pares. Ho diré als teus pares». Doncs: «Els ho diré»; i no pas «Els hi diré». Cp.: «E si de ço que saber volen no poden haver lur intenció... s'esforcen saber-ho dels marits lurs, los quals, posat que«ls ho diguen, no son gens creeguts».

. . . . . .

Pompeu FABRA

(«Qüestions de Gramàtica catalana».)

Filología

37. «D'estorac»... Gnk. verteix: Weisspappeln», per més que en les notes: «Bedeutung nicht sicher». Vulg.: «populus alba». Mes, provablement, com Gr.: «sturpakinen», el «styrax officinalis» (?). Arb.: «dubnay», ap. Skn., així nomenat: «from its exuding a milk-like gum». Noti's que, en el dialecte modern de la Palestina, «saure Milch = «däbän». (Hölschen, «Landes-und Volkskunde Palästinas».) El séu ús d'afrodisíac fa aquesta reina, en mans d'un pastor, no poc sospitosa d'ésser també, segons pràctiques semblants dels nostres ramaders, per la munta del bestiar.—«Platan»... El «platanus orientalis». (Cf. Ez. XXXI, 8.) —«Tot de talls blancs»... o estríes, arrencant tires o lenques d'escorça. —«Que el blanc»... Així, aproximadament, Gr. Vulg., contra els críticos, qui voldríen la clàusula (Drv.) glosa explanatoria. Al nostre entendre, aquestes estríes o pelades als troncs «tendres» d'estorac, etc., són per alguna cosa més que per fer coloraines d'òptica a l'aigua, perquè, impressionada la fantasía del bestiar, llevi esplet virolat; són incisions, fonts obertes, per fer surtir el suc lletós aromatitzador de l'aigua d'abeurar les ovelles. Observi's que els troncs escullits són «tendres». L'éxit assolit per Jacob de néixer-li piguellades i virades, devía ésser per altres enginys que per les clapes de les vergues. Aquí volem donar la preferta a l'ilustre André-Sanson, autor del clàssic «Traité de Zootechnie» (t. V, pp. 156-157): «Hem de cridar l'atenció—diu—sobre un fet que no s'havía escapat als autors de l'antigüetat, i és: que els bocs qui tenen, a la part de dins dels llavis, a la llengua o sobre un punt qualsevulla de la mucosa bucal, una taca negra, pigmentosa, ni que sigui blanca i desprovista de pigment la llur pell, procreen, no obstant, sovint, anyells negres.» I afegeix en la nota, al peu: «Tal com ja Piétrement ho ha fet remarcar, discutint el valor dels termes «sub lingua... venas», de Plini, «il est infiniment probable que Jacob n'ignorait point le fait, et que c'est de ce fait qu'il s'est servir pour arriver à s'approprier les troupeaux de son beau-père Laban, plutôt que de la prétendue influence des baguettes de coudier mises dans les auges ou venaient s'abreuver les brebis pleines.» Hmm, se'n desentén igual, si bé inutilitza completament l'enginy de les vergues. El nostre Lluís Vives, en els comentaris al «De Civitate Dei», de Sant Agustí, s'acorda, cert, amb la exegesi corrent: «mutatio aquarum potusque variat (el color de la llana). «Possunt... arte lanitia qualia velimus in pecore offici, quod Iacob, non ignarus, expertus est. Nam cum versicolor pecus elegisset, coitusque tempore candidas viridesque virgas illis in flumine quo potabantur obiecit, ut cum eo visu concipientes similium colorum ederent foetus». No obstant, per dins li furga el mateix pensament que a nosaltres, puix abans diu: «Plinius, libro octavo, scribit in arietibus spectabilem ora maxime: quia cuius coloris sub lingua habuere venas, eius et lanitium est in foetu, variusque si plures fuere».

No és, doncs, «the reflexion of the rams in the water», com voldría Skn. amb Bochart, Drv. Dtt., la llei fisiològica obeida pel bestiar de Jacob, sinó el «sub lingua... venas» de Plini o altre enginy zootècnic.»

. . . . . .

Abans de nosaltres parlar, no serà per demés encapçalar l'autoapología amb uns mots d'un vell monjo, exegeta del segle novè, Druthmar de Corbia, qui, en el pròleg de sa «Expositio in Mt.,» diu així: «Studui plus historicum sensum sequi quam spiritalem, quia irrationabile mihi videtur spiritalem intelligentiam in libro aliquo quaerere et historicam penitus ignorare: cum historia fundamentum omnis intelligentiae sit, et ipsa primitus quaerenda et amplectenda, et sine ipsa perfecte ad aliam non possit transiri» (ap. Vigouroux, M. B., p. 300.

No voldríem que se'ns fés retret, exagerant-ho, d'un exclusivisme filològic, perquè això sería oblidar el sentit comprensiu de la filología, que no és ja sols un estudi atòmic de paraules, sinó una missió exploradora de la historia del pensament; una excavació en els estrats lingüístics per trobar i estudiar les relacions entre la paraula i l'esperit, assenyaladament en la vida religiosa: «numina sunt nomina». El llenguatge és una cristal·lització espiritual, i, en cert sentit, té més valor i és més pregón que la mateixa idea, car la paraula és un testimoni institucional de la idea feta carn; és la floració espléndida d'una correntía espiritual; testament perenne, projecció eficaç del pensament. Es la paraula el gran orgull i rumbeig de la humanitat, la qual hi ha passat, fent-la, angunies com de desliuranta. No és, doncs, micrología anar-hi en seguiment, sinó hermenèutica i exegesi solemne.

La teología del Messianisme és tocològica i filològica: donzelles i paraules, tot és a Israel turgent i daleròs de deslliurança; tot sent enveges i presagis d'eclosió definitiva d'un Verb que porta dins i que, no-nat encara, ja rumbeja pel món, i, esporadis, s'encomana. — En aquest sentit, ja no ens temem dir, girant-ho a la inversa: «nomina sunt numina», ni ens cou que ens facin retret de deries filològiques: Bab-El i Bet-El són porta i maisó de Deu, d'on vindrà l'Emmanu-El.

. . . . . .

Frederic CLASCAR

(Notes a la versió catalana del «Gènesis. Publicació de l'Institut d'Estudis Catalans».)

Ciencia

Ciencies naturals

Ja l'any 1906, en una nota a la Societat de Biología de Paris, vaig assenyalar el fet, que he vist repetidament comprovat i que ha estat posteriorment observat també per altres—ja que, com veureu, se n'han fet inclòs aplicacions pràctiques—de que en algunes vistes cinematogràfiques es produeix perfecta la sensació del relleu, tan perfecta com pugui produir-se per l'estereoscop.

Això s'observa en films presos d'un tren o d'un barco en moviment, sobre tot si el paisatge passa paral·lelament al punt mòbil on es suposa l'observador; llavors la illusió de profunditat és clarissima, els termes apareixen netament destacats contrastant amb la sensació de pla que solen donar les projeccions cinematogràfiques.

La noció visual de profunditat és molt complexa i resultat d'una experiencia molt repetida. Primer, per les dades que rebem del sentit muscular de les musculatures extrínseca i intrínseca de l'ull en relació amb les nocions tactils que ja posseim, adquirim coneixement visual de les distancies dels objectes que són al davant nostre; i so's quan hem arribat al coneixement de la tercera dimensió en relació amb la nostra posició en l'espai, aprenem inconscientment, però amb tota fermesa i seguretat, les lleis de la perspectiva geomètrica, de la illuminació, de la perspectiva aèria, de la perspectiva cromàtica, del desplaçament relatiu dels objectes, ja en les seves mutues relacions, ja en relació amb moviments de l'observador. Amb tot això construim una síntesi psíquica, basada principalment en aquests elements visuals i en els primordials musculars (estat de l'acomodació, amplada de l'angle visual) i és per aquesta síntesi, inconscient i involuntaria, per aquest complicat procés psíquic, que coneixem en tot moment la distancia dels objectes.

De la repartició del procès psicofisiològic, de la constancia de la lligada fisiològica entre els esmentats elements sensorials, en resulta que, si s'es-devé que algun d'ells sigui reproduit artificialment, la visió del relleu, la illusió de profunditat apareixerà desseguida. L'artifici fins avui conegut era l'estereoscop, que refà les condicions de la visió binocular, tan important per a la visió del relleu. Amb l'estereoscop veiem aparentment damunt del mateix punt de l'espai les imatges que formaríen els dos ulls de l'objecte fotografiat, i com que aquestes dugues imatges, semblants, però no idèntiques, no poden ésser formades més que per un objecte que no sigui pla, per la síntesi visual d'aquelles imatges que ens representen elements sensorials que sols poden procedir d'un objecte no pla,

inferim la noció del relleu i percebem aquest relleu. No insistiré més sobre la teoría de l'estereoscop, ja prou coneguda i ben demostrada.

En el cas de les cinematografíes que m'ocupen succeeix cosa equivalent. He dit que un dels elements de la noció de profunditat és el desplaçament relatiu dels objectes en el camp visual. Refem el cas de les vistes en qüestió. Quan viatgem en ferrocarril, per exemple, els pals del telègraf, tot allò que es vora de la via, passa per a nosaltres tan ràpidament com es mou el tren; els termes més allunyats no semblen moure's. La velocitat de desplacament de les imatges dins del nostre camp visual es troba en raó inversa de la distancia dels respectius objectes. Aquest indici ens instruex amb exactitut sobre l'allunyament dels termes d'un paisatge. Doncs si nosaltres artificialment podem refer aquest indici—com en l'estereoscop refeiem el de la visió binocular—la il·lusió del relleu en serà la conseqüencia. I així és: per cinematògraf reproduim les imatges (arbres, edificis, persones) en moviment, amb els desplaçaments relatius que s'observen directament; davant de això, per la mateixa inducció inconscient que davant un paisatge real, per la fe en una dada sensorial de una tan gran importancia, inferim nosaltres la noció de profunditat, i percebem una imatge, única i en un pla perfecte, amb un relleu tan destacat que no escapa ni a les persones de menys acuitat intellectual. Que jo sàpiga, aquest és el primer cas conegut en que es reproduexi artificialment la impressió de relleu a base d'una imatge única, i constitueix el complement de la il·lusió de l'estereoscop a base, com hem dit, d'imatges dobles.

L'origen de la il·lusió que descrivim i de la de l'estereoscop és idèntic: la consciencia interpreta lògicament—com fa sempre—elements sensorials que en circumstancies normals so's es produeixen per la presencia d'objectes—fixos o mòbils, segons cada un dels casos—que es trobin en plans diferents». La reproducció enganyadora d'aquests elements sensorials és causa de la inferencia il·lusoria del relleu.

A. PI SUÑER:

(«El relleu cinematogràfic». Treballs de la Societat de Biología, 1914. Pub. de l'Institut de Ciencies).

Ciencies abstractes

En la mètrica de Minkowsky, les unitats fonamentals de mesura són els diàmetres conjugats de l'espai hiperboidal

$$x^2+y^2+z^2-u^2=\pm 1 \qquad (u=ct)$$

Introduir l'element imaginari en la quarta dimensió, l'espai hiperboidal se transforma en elíptic i les transformacions de Lorentz adquireixen la forma d'un canvi de coordenades en un espai euclidià, però amb una coordenada imaginaria.

La nova mètrica és així la geometría de l'invariant.

$$x^2+y^2+z^2+l^2 \qquad (l=ict)$$

La força elèctrica i la magnètica es poden pendre com a components reals o imaginaries d'un hexavector M, del que la totradivergencia sigui igual a la corrent de convexió P. Amb aquest encaix de les equacions de Maxwell, en la nova forma vectorial queda «ipso facto» demostrada llur invariancia per a les transformacions de Lorentz.

. . . . . .

E. TERRADAS

(«Sobre el principi de relativitat». Arxius de l'Institut de Ciencies).

Filosofía

. . . . . .

«...Es trobarà en lo sentimental, doncs, el subjecte de l'esforç que cerquem? —Tot un corrent filosòfic, ho havem dit al principi, creu agotada la noció de la religió en la descripció dels sentiments religiosos. I, entrant en ella, se'ns parla d'estats d'unitat o de ruptura interior, de tristor o d'alegría, d'esperança o de desesperança, de tendencia a la solitut o d'expansió social, d'èxtasis i visions.—Però trobarem aquí, per ventura, tornem a demanar, el «subjecte de l'esforç»? No es podría dir, d'aquestes concrecions espirituals, que elles són incloses en el domini de la resistencia, en el domini de la fatalitat? Viu el llenyataire segons son propi desig, per la seva propia conació sense contingut, en un estat de tristor o d'alegría d'unitat o de ruptura espirituals? No coneixem tots la decisiva influencia que exerceixen en la vida afectiva individual, mil fatalitats orgàniques i cosmològiques, medi, herencia, educació—o una banal malaltía del fetge o de l'estòmac? Si els fets de sentiment no agoten, doncs, el pur desig és que el desig neix d'alguna cosa més llunyana que els fets de sentiment, d'alguna cosa de què els mateixos fets de sentiment neixen a son torn...—Però aquí el nostre anàlisi, en tant que anàlisi científic, deu detturar-se. Un cop traspost aquest món afectiu, que constitueix, això és veritat (i això ens dóna la raó de la tendencia filosòfica al·ludida) allò que més proper sia, més immediat, al nucli espiritual,—allò que, present una imatge de la geología clàssica, podríem anomenar «les capes més pròximes al fòc central de l'esperit», ja els nostres instruments de coneixement es tornen inútils. El sol intent de aplicar-los ja representaría una contradicció de la realitat que tenim davant els ulls, significaría la vana prova de definir lo que és un centre per un dels séus radis, pel radi de lo intellectual. —L'única definició d'aquest fons irreductible ens serà donada per exclusió, per la idea negativa de llibertat.—Arribem així a la fórmula que lo que hi ha de central i irreductible en l'esperit és la seva llibertat, millor dit, la llibertat.—Aquí una nova experiencia interior, també negativa, vé a confirmar l'últim resultat de l'anàlisi teòric. L'expressió «Jo vull voler» és la traducció de la tal experiencia en el llenguatge. En aquesta expressió es separa el realme de la llibertat absoluta, que és purament interior, del realme de lo voluntari, ja condicionat per la fatalitat: i, al mateix temps, es presenta, d'una manera categòrica, el caràcter únic i ideal del primer domini. Així la llibertat és, en la vida espiritual, el substantiu primari, del qual els fets sentimentals, com els intellectuals, com els voluntaris, són únicament adjectivacions simbòliques.—Es ella, doncs, la llibertat, la que pot admetre adjectivacions especials i no cap ordre particular de fenòmens pot admetre la llibertat com adjectivació, com atribució. —Hi ha un cert contra-sentit en certes maneres usuals de parlar: en dir, per exemple, que la voluntat és lliure. Més legítima expressió fóra dir respectivament que la llibertat vol, que la llibertat pensa, que la llibertat sent.

Trobem, doncs, en lo profunde de l'home en activitat, una potencia, una llibertat, un jo irreductible; i, enfront d'ell, en lluita amb ell, una resistencia, una fatalitat en què van compresos son propi organisme i els séus propis fenòmens psíquics, àdhuc els de ordre sentimental. Una part d'aquest «no-jo» entra al servei del «jo» en els moments de funcional plenitut; per això res no lleva al fet de la seva diversitat radical. Sempre, en l'experiencia profunda, però activa, de l'home que treballa i que juga, tot aquest món de lo condicionat, en els séus diversos graus i matisos, s'oposa al séu personal centre, a la seva llibertat. Aquest personal centre, aquesta llibertat, en la seva relació amb aquell món, pot determinar-se per un dels costats, pot pendre per atribució una actitut, l'actitut per al coneixement, l'actitut científica... Tot lo que és condicionat i fatal pot ésser objecte de ciencia. Sia que la realitat exterior correspongui exactament a les concepcions característicament especials de la nostra intelligencia—sia que, inassequible en la plenitut del séu esdevenir, ofereixi, però, a la nostra intelligencia la submissió de punts discontinus—qüestió de què ens caldrà desintessar-nos aquí—sempre podrem afirmar que, per a la representació, més o menys completa, més o menys deformada, d'aquest món hostil, constitueix la nostra acitvitat racional un organ apropiat.—No podem afirmar la mateixa cosa de la relació de la llibertat amb ella mateixa. Cap operació mental no és capaç de contenir el fet de l'existencia d'aquella; i àdhuc la mateixa noció d'existencia resulta estretíssima per contenir la seva absoluta indeterminació. L'experiencia que, segons lo dit anteriorment, confirma els resultats de l'anàlisi teòric sobre la no primacia dels sentiments, és també una experiencia negativa, l'efecte de la qual és evidenciar-nos la incapacitat de tot lo condicionat, per agotar el fet de lo espiritual. En conseqüencia, la relació de la llibertat amb ella mateixa, no pot ésser una relació de coneixement. La llibertat no constitueix una matera científica, sinó un imperatiu de creencia, és a dir, religió. Així el nucli real de la religió s'identifica amb el fet de la irreductible llibertat. D'aquí obtenim aquesta terminal definició: la ciencia és un sistema representatiu de la fatalitat; la religió és el fet mateix de la llibertat incognoscible.»

Eugeni d'ORS.

(«Dialectica in nuce», Vol. IX de la edició completa del «Glosari»).

Religió

. . . . . .

El sacrifici més dolorós fou el del nostre dolcíssim Redemptor Jesús; tots els altres sacrificis que d'ell deriven, la vida més sacrificada, més mortificada, l'home més penitent, el martre qui soporta les majors crudeltats, tenen en la seva intimitat, un fortíssim goig espiritual que els fa prevaldre i vèncer la contrarietat i fins la mort. El sacrifici s'encamina a obtenir una plenitut, és l'esforç de la miseria per a pujar a la possessió; per això Jesús se indignava amb Sant Pere, quan aquest príncep dels Apòstols, portat de l'amor que li tenía, volía apartar-lo de la Passió. Apartar-lo de la Passió era tancar el camí de la gloria humana, perquè alçat en la creu, havía d'exercir aquella atracció sublim que Ell mateix pronostica al dir: «quan seré alçat de la terra tot m'ho atraurè». El sacrifici trist és el sacrifici dels qui no són cristians; perquè de sacrificis tothom n'ha de fer, puix sens ells la vida humana és impossible, i fins perdría tota la noblesa i dignitat, i el nostre llinatge es rebaixaría.

El sacrifici de Nostre Senyor Jesucrist ens ha obert les portes de la gloria eterna, i per això els sacrificis que fan els cristians són d'una realitat gloriosa. La gloria mondana dels qui se sacrifiquen en el món, separats de Jesús, el vent se l'emporta; és un somni de gloria, no una realitat que's visqui, com ara diuen, i que's visqui eternament.

. . . . . .

Les grans escenes tràgiques dels poetes gentílics estimulen intensament els nostres sentiments, però una foscor impenetrable les domina; i lo mateix passa amb els moderns qui han renunciat al Cristianisme: els manca llum per a solucionar el problema de la vida en conformitat amb la dignitat racional, i la fosca cohibeix aleshores l'alegre expansió de l'ànima humana; al contrari, totes les nostres solemnitats deriven del sacrifici de Jesús, la seva mística reproducció forma part essencial d'elles, i les anomenem festes; i festa és sinònim de goig, d'alegría i d'expansió...

. . . . . .

El sacrifici suposa el pecat, la imperfecció, el deute, la sumissió, una satisfacció deguda; i el sacrifici fòra del Cristianisme té la conciencia d'aqueta falta, d'aqueta imperfecció, d'aquesta necessitat, i no sab com satisfer-la. I veritablement, l'home és incapaç d'aquesta completa satisfacció, i per això dèiem que el sacrifici fòra del Cristianisme és trist, perquè és insuficient, no és satisfactori, ni complèix; i per a que la humanitat tingués un sacrifici digne i suficient, fou necessari el sacrifici d'un home que fos més que home, i per això vingué al món un home damunt del qual reposà la plenitut de la Divinitat, Deu com el Pare celestial, Jesús, fill de María, Verb etern, pel qual totes les coses han estat fetes, qui oferí per tot el llinatge humà, del qual Ell forma part, un sacrifici de valor infinit, que paga tots els deutes, i obre les portes de la misericordia divina a favor del nostre llinatge.

El sacrifici de Jesucrist fou una nova generació de l'home, la generació en virtut de la qual forem fets fills de Deu per adopció; i com tota generació és penosa, acompanyada d'angunies i sofriments, el sacrifici del Calvari fou sagnant, crudel i mortal, perquè fou l'hora de venir al món una nova forma del nostre llinatge, la elevació de l'home a un ordre sobrenatural, emparentant-se Deu amb nosaltres amb els llaços de la consanguinitat.

Per això dèiem que el sacrifici cristià porta, amb el dolor que l'acompanya, per la violencia amb què s'adquireix la nova manera d'ésser més perfet, un principi d'alegría que l'Evangeli caracteritza admirablement: la dòna amb els dolors del part, diu, està plena de tristesa, perquè li ha arribat l'hora, però un cop ha deslliurat, ja no's recorda de l'angunia, amb el goig que té d'haver portat al món un home.

. . . . . .

Josep TORRAS I BAGES

(«El Sant Sacrifici». Carta pastoral als diocesans de Vich, en la Quaresma de 1912.

Política nacional

«Les primeres paraules meves han de ser per a saludar-vos en nom de la Diputació de Barcelona, a vosaltres, els diputats provincials de Girona, Lleida i Tarragona, i especialment als companys de presidencia col·lectiva d'aquesta Assamblea, als quals haveu donat la força de la vostra representació. A vosaltres i a ells amb tota l'efusió de la meva ànima us saludo.

Sigueu benvinguts en aquesta casa, que els nostres passats varen aixecar, no pels uns ni pels altres, sinó per Casa de tots, per Casa de la Generalitat de Catalunya; per això, des de que hi sou vosaltres està tota transfigurada. Abans aquestes sales estaven poblades només que de records, records de Corts, de Parlaments, de Juntes de braços; records gloriosos uns, tristos els altres, però records no més; des que ens hi hem trobat i ens hem confós, ja no hi ha solament records, sinó que hi ha una realitat, actual, present, viva; cada un de nosaltres representa un tros de Catalunya i tots plegats representem Catalunya entera.

Durant molt de temps ens han presentat com enemics els uns dels altres. Les provincies que han d'ésser instruments administratius de la prosperitat de Catalunya volien convertir-les amb baluarts per a combatre les aspiracions de més alta espiritualitat catalana. Es refiaven que seriem sempre com germans mal avinguts d'aquests que en baralles i qüestions tiren a terra la casa dels avis.

Us feien la injuria de presentar-vos com a mes frets en tot lo que es refereix a les coses de Catalunya. Jo tinc el dever de proclamar que aquesta acusació és injusta.

. . . . . .

La nostra unitat la unitat catalana, és, doncs, ja perfecta; sobre de les aspiracions de partits i d'escoles i de provincies, ens hem trobat en una sola aspiració. A la unitat espiritual de llengua i de cultura que és obra dels passats, que és heretada, hi ajuntem la unitat de voluntats que ens hem guanyat nosaltres.

. . . . . .

Quan un poble té unitat espiritual i econòmica crea una capitalitat natural, una d'aquestes capitalitats que no necessiten ni demanen subvencions de capitalitat, per ser-ne. Llavors, entre aquesta capital i la periferia i entre la periferia i la capital s'estableix una circulació continuada. En aquesta circulació hi ha dos sistemes de distribució o d'evolució: un natural, independent de les institucions polítiques i administratives, i un altre constituit precisament per aquestes institucions administratives. Aquestes que tenen cada dia més importancia en els pobles moderns, socialitzen la riquesa, l'escampen després per tot el cos nacional, aplicada a finalitats col·lectives. Hi ha d'haver perfecta coincidencia entre l'unitat econòmica i la unitat administrativa; si no, es produeix una pertorbació. Unes comarques reben més de lo que donen i altres donen més de lo que reben.

I és el cas de Catalunya. Catalunya té una perfecta unitat espiritual i econòmica. Catalunya s'ha creat una capitalitat natural: Barcelona. Barcelona és obra de tots els catalans, de totes les comarques, i no solament dels d'avui, sino dels de sempre, de totes les generacions passades.

A Barcelona hi afluexen les riqueses de totes les comarques catalanes. I quan el sistema administratiu de distribució o devolució ha de tornar la força de Barcelona a la periferia en forma d'obres i serveis, es topa en el límit de la nostra provincia amb la barrera que les lleis hi han aixecat.

. . . . . .

I veusaquí com la causa de la Mancomunitat, que és una causa patriòtica, perquè vé a restablir la unitat de Catalunya, que és una causa de progrés perquè obre el pervindre a grans activitats culturals i econòmiques, és també una causa de justicia.

En aquest moment solemnissim, de trobar-nos per primera vegada formant un sol cos totes les Diputacions catalanes, jo, en nom de la de Barcelona, que no sent l'esperit de cos ni el de provincia, que no sent més que l'esperit de Catalunya, declaro refermat i ratificat el pacte de Mancomunitat fet amb vosaltres; i si persisteix al bell mig nostre aquella injusticia a que em refería, d'ara en avant no podrà ser causa de discordia, sinó de més amor i germanor, que a culpa de la seva subsistencia no serà nostra, sinó dels homes i dels poders que s'oposen que sigui una realitat la Mancomunitat catalana.

. . . . . .

...Hem de decidir si ens resignem o no mansament a que la voluntat de quants homes, per respectables que siguin, ha de prevaldre sobre els compromisos de tants governs i de tants partits, sobre la voluntat de tot un poble.

Vos hem convocat aiximateix perquè el sol fet de reunir-nos tots aquí, independentment de lo que diguem o acordem, té ja una gran transcendencia, com ho prova aquesta efervorifança, aquesta vibració d'alegría que ha repercutit per tot Catalunya.

Al convocar-vos hem fet ús d'una facultat que no és encara reconeguda per cap llei publicada a la «Gaceta», però vosaltres, amb la vostra presencia a l'hem implícitament confirmada. Ara demanem que abans de separar-nos diguem si n'hem de fer-ne o no tres vegades; si aquesta Assamblea ha de ser com les plantes que floreixen un cop cada cent anys o si la volem veure tornar a cada nova primavera.

E. PRAT DE LA RIBA

(Discurs inaugural de la Gran Assamblea de Catalunya per demanar l'aprovació del projecte de Mancomunitat.)

Administració

. . . . . .

ACORDS

1er La instauració de Biblioteques populars a Catalunya tindrà lloc seguint un plan orgànic, donant a elles el màximo caràcter de dipòsits particulars de llibres i de sucursals de la Biblioteca de Catalunya i el servei de préstecs.

2.on Les Biblioteques Populars es dividiràn en tres graus, segons la importancia i densitat de población de les localitats a què es destinin.

3er Sempre que sia possible i en especial en Biblioteques de segón i tercer grau, es destinarà a les Biblioteques Populars petits edifcis expresamment construits, segons tipus previament aprovat.

4art Al local de cada Biblioteca anirà anexa una sala destinada a cursos, conferencies i reunions de cultura.

5nt Les primeres adquisicions de llibres amb què les Biblioteques es constituiran seràn per valor de 5,000 pessetes, en les que sien del primer grau; 3,000, les del segón; i 1,000, les del tercer.

6.è Les Biblioteques Populars estaran dotades de personal tècnic competent. Aquest personal serà femení i preferentment, expressament en una Escola especial que s'instaurarà amb aquest objecte.

7è En les Biblioteques de primer i segón grau, el personal es compondrà d'una Directora, una Auxiliar i un portaler. En les de tercer grau podrà limitar-se a una Bibliotecaria i un portaler.

8è El personal de Bibliotecaries formarà una carrera i cós regular. S'ingressarà a la mateixa, a la sortida de l'Escola especial, per la categoría d'Auxiliar. El sou d'aquest no podrà ésser inferior a 1,000 pessetes.

9è En l'obra d'instal·lació de Biblioteques podrà acceptar-se la col·laboració de les Diputacions, Municipis, entitats i particulars; però sempre l'acord amb les normes establertes i el servei i personal de carrera haurà de ser condicions perquè es doni caràcter oficial a aquestes Biblioteques i perquè se'ls pugui conferir qualitat de Sucursals de la Biblioteca de Catalunya.

Palau de la Generalitat, 11 de maig de 1915.

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

(Projecte de creació de les Biblioteques populars.)

MARGINAL

Costums fan lleis

El català a les corporacions i centres oficials

Al marge de la festa d'avui cal notar dos fets d'igual importancia i oposada significació. L'un és satisfactori, l'altre adverso; l'un és l'avenç realitzat del nostre record en el camí de la nacionalització de l'idioma, l'altre és la situació d'inferioritat que pesa damunt d'ell per imperi de la legislació, exemple únic entre totes les llengües que mereixen el nom de tals. No cal oblidar, però, que així com la funció crea l'orgue, el costum fa la llei. I gràcies al costum, s'ha posat insensiblement una diga a la tendencia vexatoria manifestada clarament pels poders centralitzants contra els drets indiscutibles de la nostra llengua.

Anys enrera, quan el que escriu era encara un infant, diu que un bon home de regidor o vocal associat—que això no ho sé del cert—va atrevir-se a Casa de la Ciutat, en una sessió que en podríem dir patriòtica de les que precediren a l'Exposició Universal de 1888, usar la llengua catalana. I això va produir una certa esgarrifança, com si hi hagués por que el ridícol cobrís de sobte el provincià encarquerament de la sessió. No fa pas tants anys, al principi d'ésser LA VEU convertida en diari, ningú hauría gosat pronunciar en sessió pública de la Diputació o de l'Ajuntament una sola paraula en català; i la mateixa cosa pot dir-se de certes corporacions que tenien com llur millor gala un cert caràcter semi-oficial. (Val a dir que, en alguna d'elles, encara perdura la proscripció de la llengua catalana, tant en els treballs de caràcter més o menys científic com en les deliberacions periòdiques.

Però, tot d'una, la cosa va canviar. El nacionalisme de la Lliga planteià a l'Ajuntament i a la Diputació de Barcelona i a tots els altres Ajuntaments i Diputacions de Catalunya, el problema de l'ús de la llengua propia, que cap disposició legal prohibía. Va haver-hi una commoció arreu de la nostra terra, i els enemics del Catalanisme, en el castellà acatalanat que solien usar oficialment, sortiren a combatre contra llur propi idioma. «Això és ridícol...» «Això no es pot fer...» «Això és un crim contra l'unitat de la patria...» «Això és contra llei...» Però els nostres amics sabien que estaven en el séu dret i s'hi aguantaren. I aviat l'ús del català invadí per complet les corporacions populars, i aviat s'acolliren a ell alguns dels mateixos que abans s'hi oposaven. La realitat els ensenyà que el ridícol era en el fet de voler doblegar la llengua a les exigencies d'una fonètica que no podien dominar. I ells mateixos s'hi troben millor i segueixen trobant-s'hi. I avui ja el que s'atreveix a afrontar semblant ridícol, és considerat pels séus mateixos companys en anti-nacionalisme com un individu estrany.

Comparèu l'estat d'avui al de trenta anys enrera, quan aquell bon home de regidor, vocal associat o fos què fos, esgarrifà tot Barcelona per haver-se atrevit a usar en sessió solemne la llengua catalana. Comparèu, sobre tot, la mesquinesa provinciana de totes les corporacions d'aleshores, amb l'esperit ample que regeix avui dintre alguna d'elles, com per exemple la nostra benemèrita Diputació, i més especialment, la síntesi de l'esperit renaixent de Catalunya, representada per la tot just nada i ja gloriosa Mancomunitat. Comparèu la raquítica vida espiritual d'aleshores amb la plenitut d'ideal que representa la creació d'Institucions com l'Institut d'Estudis Catalans, l'Universitat Industrial amb tots els séus anexes, els Museus i tantes altres com el patriotisme català, entrant a les corporacions amb els homes de la Lliga, ha anat creant allà on ha pogut i hauría creat a tot arreu, si elements moguts per atuir el catalanisme no haguessin desbaratat una part del nostre poble, desviant-la del bon camí de regeneració integral emprès arran del desastre ultramarí que clogué la tragedia imperialista iniciada per l'adveniment de la casa d'Austria.

Trenta anys, vint anys, quinze anys enrera, un regidor català no podía parlar en català entre catalans. Avui—gràcies a l'entrada de la Lliga en la activitat política de la nostra terra—poden llegir-se en català els rètols de la majoría dels nostres carrers. I al dir nostres, entenem per tals no solament els de Barcelona, sinó els dels altres indrets de Catalunya, car, gràcies a Déu, desapareixen cada dia més els rezels i divisions entre catalans i tots els fills de la terra es senten altra vegada units en un sol còs i una ànima sola. Avui el català ja no es limita a ésser parlat per diputats i regidors, sinó que invadeix les oficines i pren estat en elles, començant-se de produir en la vida corporativa catalana un alt istil administratiu que ve a ésser un nou genre en el cabal literari de Catalunya.

I això és degut a la intervenció de la Lliga en les actuacions públiques catalanes; i això ho ha portat aquella batalla lliurada quinze anys enrera amb les armes de la raó i el dret en favor de l'ús de la llengua catalana en la sina de les nostres corporacions populars.

Ha estat el costum fent la llei, com la funció fa l'orgue; ha estat el sentit comú interpretant el comú sentir mal encobert sota una capa de prejudicis i mal entesos; ha estat el pas més decisiu cap a la nacionalització de la nostra terra, desnacionalitzada per llargues centuries de decadencica i d'abjecció. I això ho endavinen, ho senten, ho flairen els nostres enemics. Per això, així que intenten presentar batalla, la primera cosa que procuren atacar és el dret a l'idioma. Saben que qui llengua té, a Roma va; i ens ataquen la llengua per veure si ens barren el camí de Roma i ens priven d'arribar-hi.

Perquè, malgrat tot això que hem dit —i aquí vé l'aspecte advers que senyalàrem al principi en contraposició a l'optimista que acabem de glosar—encara es troba en la llei escrita prou armes per fer de la nostra llengua la més mal considerada de totes les que mereixen el nom de tals. Encara hi hà qui, basant-se en textos, vol aplicar a les nostres corporacions un règim d'inferioritat que les faría dependre en absolut de l'Estat, proclamant la tutela d'aquest damunt d'elles, classificant en documents oficials la nostra llengua entre els «dialectos especiales» no admesos en les relacions oficials encara que es tracti de centres establerts dins Catalunya. Encara hi hà qui consigna la inintel·ligencia del nostre idioma per part de funcionaris que ho son d'organismes oficials que actúen a la nostra terra. Encara que hi ha qui creu que l'Estat té obligació d'imposar correctiu a les corporacions que usin la llengua catalana, considerant això com una falta greu. Encara hi hà qui entén que el nostre idioma, dintre de Catalunya, ha d'estar en un peu d'inferioritat respecte al de qualsevol país estranger.

I sent tot això tal com ho diem, ¿els sembla als que ens ataquen que hem de sentir-nos identificats mai amb ells? ¿Els sembla que una situació de semblant manera depressiva per un país que en té conciencia com és el català, pot crear a Catalunya un patriotisme com ells l'entenen?

¿No els diuen res certs exemples que els donen els països més civilitzats de la terra? ¿No els diu res el cas del rei de Bèlgica dirigint-se al séu poble i pronunciant successivament un mateix discurs en les dugues llengües oficials dels séus reialmes? ¿No els diu res el de l'emperador d'Alemanya dirigint-se als pobles de la Lituania i de la Polonia en lituanià i en polac? ¿No els diu res la tendencia universal a favor dels drets dels pobles a l'ús del propi idioma i de totes aquelles prerrogatives que constitueixen la característica de les nacionalitats?

No; res d'això no els diu res. Per això cal que els amants de la llengua catalana seguéixin manifestant el séu amor en tots els actes públics i privats de la seva vida. Que l'ús del català sigui en tots i per tots una cosa natural, que adquireixi la força d'una costum que sigui consubstancial del séu ésser, que no s'aturi per mal entesos respectes humans, que vagi de la correspondencia privada a les factures comercials, al rètol de l'establiment i a la placa on s'anuncía la professió lliberal que s'exerceixi.

Si això es fa naturalment, si s'arriba a fer com una cosa necessaria, la consagració definitiva vindrà també necessariament, com una conseqüencia fatal.

I en això sí que tots podem contribuir-hi. I en això sí que l'abstenció representa una traidoría a l'ideal.

Doncs no siguem traidors. Estimem tots la nostra llengua i fem-ne gala, car d'estimar-la nosaltres en depèn la seva gloria i la de Catalunya.

B. M. ESCRIVA.

DESVETLLIN-SE, doncs, los florentíssims Catalans Enginys, y apliquin-se a l'ornament de l'idioma propi, que cada qual pot y deu lluirse y honrar-se ab lo de casa sua, quant és ignominia lo mendicar lo de què abunda la casa propia.

«R. P. Fr. FRANCESC CORS: «Resposta» que dóna a Fr. Jaume Aixelà sobre la publicació de sa obra de la Vida del Bt. Benet de Palerm. (Girona, 1757).

LA JORNADA D'AVU

Festa de l'idioma català

El miting

La gran sala del C. A. de Dependents del C. i de la I., completament plena, presentava a les 11 un bell cop de vista.

L'objecte del miting, la glorificació del nostre idioma, era ben atractiu. I ha atret la gent fins al punt que moltíssims han d'estar drets.

Poc després esclata una ovació grandiosa. Es que apareix a l'escenari el gran Guimerà. El públic s'aixeca dret i entre delirants aplaudiments aclama l'eminent dramaturg, qui ocupa la presidencia, acompanyat dels senyors Puig i Esteve, president del C. A.; Frederic Rahola, Puig i Cadafalch, Ramón d'Abadal, Josep M. Roca, Soler i March Layret, Garriga i Massó, Martí Julià, Folguera i Duràn, Iglesias, Bastardas i altres.

Declara obert l'acte el senyor

Puig i Esteve

Manifesta que l'acte és el començament de la serie encaminada a exaltar el nostre idioma. Es impossible donar compte de les adhesions, per lo nombrosissimes, i totes molt expressives si be se'n llegiràn algunes per sa importancia i significació.

Fa públic que assisteix a l'acte el catedràtic de Saragossa senyor Moneva i Pujol, qui tant ha defensat les aspiracions de Catalunya. (Entusiàstics aplaudiments.)

Adhesions

Són llegides les de l'alcalde senyor Collaso, en nom de l'Ajuntament; del senyor Prat de la Riba, en el de la Diputació; i del secretari del Consell de la Mancomunitat, en nom d'aquesta corporació.

La de l'Ajuntament és molt expressiva. La de la Diputació recorda que ha estat la primera entitat oficial on s'han redactat documents i presentat proposicions en català; la de la Mancomunitat remarca la seva actuació, netament catalana en tots els ordres.

Són rebudes amb grans aplaudiments.

Josep Corominas

Parla en nom de l'Associació general d'Estudiants.

Els estudiants no podem mancar en l'exalçament de la nostra parla. Al celebrar aquesta festa, no cal oblidar certa gent que examinarà els discursos que es pronunciin aquí, a tall de investigador o caçador, per veure si troben alguna paraula o lletra que tingui «caràcter separatista».

Dels professionals dels atacs a Catalunya n'han sortit els actes d'avui. Això els devem ,però això no vol dir que hagin d'existir. A crits no conseguirem res: és precís que els nostres parlamentaris, quan s'aixequi a parlar un d'aquests, es retirin per no perdre el temps. Al cap i al fi se'ls haurla de pendre en broma, i això no escau als nostres representants. (Aplaudiments.)

Continuem la tasca de purificar el llenguatge: fem ciencia i posem-nos al costat dels pobles més avençats, i aleshores ningú s'atrevirà a pendre'ns lo que és nostre, perquè haurem fet una Catalunya forta i rica. (Grans aplaudiments.)

Ignaci Iglesias

Pel Foment del Teatre Català.

La festa la devem als d'allà dalt, però més valdría que no fos aixi, que no semblés el dolor d'una ferida, sinó que fos un esclat espontani d'entusiasme. No hem de tenir nostra mare per hermosa perquè ens han dit que era lletja. (Aplaudiments). Sempre ha de ser la més hermosa per nosaltres la nostra llengua, tot respectant les altres.

No és a l'enemic de fòra a qui cal batre: és als de dins: és als pares catalans que menyspreuen parlar nostra llengua gloriosa. (Grans aplaudiments).

Es als «provincianos» d'academia estiuenca» que els hem de dir que malmeten la llengua castellana; és als que prohibeixen als séus tendres fills pronunciar una paraula catalana. Fins en l'hora solemne de la mort s'ha donat el cas d'un català que en una llengua, no castellana (que no se l'ha d'ofendre), sino en una llengua morta, al veure morir el séu fillet, exclamava:

—«¡Pobre hijo mío!»—Mentre l'avia, representant de la raça nostra, deia:—¡Pobre fill meu!... (Grans aplaudiments).

Diuen aquests que prefereixen la llengua castellana per més armoniosa. ¿Què saben ells? ¿No els diuen res els monuments a l'Agriló i a En Maragall? ¿No han estat capaços de portar-hi el séu grà de sorra?

Els comerciants, per rutina, s'abstenen d'anunciar en català. ¿Per què? Pel guanx, pel ditxós guany. A Madrid, l'Ajuntament ha posat un impost sobre els rètols no castellans. Si el de Barcelona ho fes amb els no catalans, aixugaria dèficit. (Aplaudiments).

Recordem que Cosme de Medicis deia que els guanys del comerç són per enaltir la Patria.

Diuen que el pensament expressat en català no interessa fòra de Catalunya. Però deia En Maragall que és una gloria interessar un sol home.

Dels grans escriptors catalans que escrigueren en castellà, Balmes, Feliu i Codina, Ixart, Pi Margall, no se'n recorda gairebé ningú; En canvi, En Guimerà i altres catalans són traduits i dónen la volta al món.

Termina amb una fogosa i vibrant invocació a la llengua catalana, i als catalans a que la venerin, vindicant al mateix temps el Teatre Català dels atacs d'en Royo Villanova qui s'atreví a dir que una suscripció no havía produit més de 100 ptes. «Jo sol—diu—he recaudat 50.000 ptes». (Grans aplaudiments). El Teatre Català té més de 20 obres traduides a altres idiomes. ¡Gloria a la llengua catalana! ¡Gloria a Catalunya! (Grans aplaudiments).

Folguera i Durán

De l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana.

Aquesta associació fa el treball de la formiga, continua, constant, en pro de la Llengua Catalana. Es de doldre que bastants catalans, fins sentint simpatía per actes com el d'avui, escriuen en altre idioma les cartes familiars, les notes de negocis, els documents íntims. Aquests, en un acte com el d'avui, han de fer acte de contrició i considerar que ocupen indignament el lloc on s'han posat. (Apaludiments.)

Convé que els entusiasmes no siguin momentanis: cal una acció constant; és precís l'us continuat i integral de la Llengua Catalana. (Aplaudiments).

Es precís que la proclamem llengua sobirana, i que cap foraster ens digui amb raó que no en fem cas. (Aplaudiments). En Royo Villanova pot dir que moltes entitats adherides a aquesta festa usen la llengua castellana: és censurable que una entitat com la Cambra de Comerç no vulgui que s'usi el català en les seves escoles. (Aplaudiments).

Alguns diuen:—No sabem escriure el català. Doncs bé, és precís que ho acabi: és precís estendre a les escoles l'ensenyança del català, i això es logrà amb l'acció oficial, però molt més amb la particular. No devem esperar en l'acció de l'Estat. Es precís crear els instituts de cultura catalana, tant si voleu fòra de Catalunya com si no volen. Tenim dret a fer-ho, i si no ho fem és perquè no volem.

No hem de demanar autorització per usar la llengua catalana: l'hem d'usar sempre i en totes ocasions.

Endreça una salutació als germans de Valencia, de les Balears, de tot arreu on es parla català. Ha de constar la satisfacció produida per aquestes adhesions que proclamen la unitat espiritual de les terres de parla catalana. (Aplaudiments).

Aquests aplaudiments s'han de trametre als nostres germans de Valencia, Balears i Rossellló. (Nova ovació).

Franquesa i Gomis

De l'Academia de la Llengua Catalana.

Porta un treball escrit que llegeix el senyor Nogué i Comet. Es una adhesió fervent a la exaltació de nostre idioma. Tot el que es faci per manifestar és complir un deure. Deu ha donat l'idioma als pobles; els mals homs el perseguéixen. Hi ha qiu no vol conèixer i l'insulta: és un recurs propi dels polítics oblidats, per a sortir de sa insignificancia. (Aplaudiments).

Regatejar la gloria del català, és estar tanmateix molt endarrerit. La insensata afirmació de que l'idioma és un atentat contra la unitat de l'Estat, l'han fet en el segle de les llibertats! En temps de l'absolutisme dels Austries, Barcelona es dirigía a l'Estat en són propi idioma: ara és considerat com un pecat.

A tot arreu és consagrada la cooficialitat dels idiomes, menys a Espanya. ¿Es vol atraure els portuguesos amb l'amenaça de no respectar el séu idioma? (Aplaudiments).

Aconsellen als escriptors catalans que escriguin en castellà per ser més coneguts, sense recordar el desdeny que sempre han professat als escriptors catalans que s'han atrevit a ficar-se en el camí vedat de la literatura castellana. Diuen que no'n saben d'escriure en castellà. ¿A què fer esforços, doncs, si han de restar inútils?

No són els escriptors sols els que han de honorar el català: són tots els

ciutadans. Podem perdonar els actes de violencia de Felip IV i Felip V; lo que no podem oblidar són els insults a la nostra parla. (Aplaudiments.)

Garriga i Massó

Del Foment del Treball Nacional.

Si la classe productora, per una educació llarga, és censurada, amb justicia, de no usar prou el català, vol reivindicar un titol de col·laboradora de l'obra catala, i és el tecnicisme català que va implantant en fàbriques i tallers, formant de mica en mica un diccionari que no el tenen fòra de Catalunya, perquè tampoc tenen eines de treball. (Aplaudiments.)

La riquesa és el pedestal de la grandesa patria. Per mitjà de l'ensenyança en català als obrers, tindràn un personal apte: això ho saben prou bé les classes productores, i per això volen l'ús del català a les escoles.

El tecnicisme agrícola i marítim de Catalunya, és riquíssim. De la industria de teixits, l'enginyer Emili Riera ha recollit prop de 1.000 paraules, que no tenen traducció possible al castellà, que han de quedar catalanes per força. Els castellans han d'adoptar per força les nostres, les creades pel nostre poble obrer. El poble que sab crear-se un tecnicisme, és un poble que té una llengua viva.

Les classes productores han arribat a saber que Cervantes, Shakespeare, Goethe i Dant, els quatre genis universals, han estat els que més s'han distingit en elogiar els idiomes propis dels pobles. (Grans aplaudiments.)

Frederic Rahola

De l'Econòmica d'Amics del País.

Hi ha coses superiors al benestar material, i una d'aquestes coses és l'idioma. L'idioma fa les fronteres: la destrucció d'un idioma, desnacionalitza un poble; per això voldríen destruir el nostre. Si deixessim de parlar català, deixariem de ser catalans. (Aplaudiments.)

Ja s'ha dit que estem pitjor que en els temps absolutistes. Es parla de la llure emissió del pensament. ¿Què val això sense lliure ús de l'idioma? ¿Acàs el pensament no s'adultera al ser traduit? (Grans aplaudiments.) No ens traduim prou, perquè al traduir-nos la idea flaqueja, i encara més: desapareix. (Més aplaudiments.)

Felip IV aprenía el català, per ser idioma dels séus súbdits: Felip V feia proposicions en català i resten vigents moltes lleis favorables a l'idioma. Es darrers del segle XVIII que la nostra noblesa es castellanitza, mentre els menestrals i pagesos conserven l'idioma. (Aplaudiments.) Es que l'idioma és el que més s'agerma a ambients de treball.

S'ha fet molt, però, pel renaixement. El problema del fet, ha avençat: el problema de dret, és qüestió política. Mentre tinguem l'idioma viu, tot està salvat. No hi fa res que hi hagi crisis transitories de teatre i de llibres: l'idioma creix i es vigoritza a pesar de tothom. (Aplaudiments.)

Els esforços individuals seràn més forts que els collectius. Noruega, gracies als séus escriptors, ha arribat a fer del norueg un idioma quasi universal. No fem cas que ens diguin que el català és dialecte: no hem de fer cas de l'esperit d'intolerancia; al contrari, procurem ésser tolerants, sobre tot els que vivim dintre d'una mateixa nacionalitat.

Cal recordar que anys enrera, certs polítics deien als portuguesos:—No vos cofiaci por la qüestió de l'idioma: ¿No veieu com a Catalunya parlen el séu?

A les Corts de Valladolid, de 1615, a les quals assistí l'emperador Carles I, els diputats li pregaren que aprengués el castellà per millor entendre els séus súbdits. I Carles I oferí fer-ho així.

Hi ha qui es queixa de que bona part de la premsa de Catalunya és escrita en castellà, però cal dir que molts catalans prefereixen aquesta premsa i deixen la catalana. Es gasten a Barcelona més quartos en pilotes de futbol que en llibres catalans.

Acaba recordant, com l'alcalde de Zalamea, que l'idioma «és patrimoni de l'ànima, i l'ànima sols és de Deu». (Ovació grandiosa.)

Josep M. Roca

De l'Ateneu Barcelonès.

Insultar un idioma és insultar un poble. Traduir el pensament, és posar-se en un grau d'inferioritat. Per defensar una llengua, és precís abans estimar-la, i potser, si ho meditem, trobarem que no fem prou en aquest sentit. Si embrutem nostra parla amb mots de taverna, ¿còm podrem demanar que se la respecti? (Aplaudiments.)

Es precís dignificar la llengua: certs intel·lectuals, quan parlen entre ells, fa vergonya sentir-los. ¡I diuen que parlen català! Més valdria que parlessin un altre idioma. (Més aplaudiments.)

Fem de l'idioma una digna expressió de Catalunya. Purifiquem-lo, no sols de estrangerisme, sinó de l'argot poc decent: això és obra de cadascú. Com deia el Dant, «mai és més despreciable una llengua, com quan se la prostitueix». Dignificant-la, podrem exigir respecte. (Grans aplaudiments.)

Pere Corominas

De l'Institut d'Estudis Catalans.

Es precís que l'alta cultura, la més alta, es faci en català. Una llengua que no més servís per literatura, seria quasi inútil. La llengua ha d'expressar no sols lo bell, sinó lo útil. El Teatre ha d'ésser català, però la Universitat també ho ha d'ésser. (Aplaudiments.)

Convé que la Cambra de Comerç reflexioni que, sense voler, ens agravia. La cultura mercantil ha d'ésser digna de nosaltres i nosaltres d'ella. La cultura mercantil forma part de la gran universitat catalana.

Si els alquimistes, si els filosops, si els jurisconsults de fa 500 anys, escribien en català, no's comprèn com ara no hi puguin escriure. El gran Dant conreà la parla catalana. «Cansó, vos poguetz ir per tot lo món», diu una poesia seva. El Dant usava el català perquè el séu vers pogués córrer por tot el món. ¡I ara, certs catalans sembla que la troben poc apta per expressar-s'hi! (Aplaudiments.)

A França en 1559, un escriptor deia que no hi ha honor més gran que lluitar per la llengua de la Patria. Aquest honor el tenim ara. Potser haurem de beneir la fatalitat del nostre destí que ens ha posat en aquesta actitut.

S'ha dit que l'ensenyança és més eficaç quan es fa en idioma més estès. No; la cultura, l'ensenyança és més eficaç quan més fondo és el sentiment que aviva les seves arrels. Un home superficial, escrivint en un idioma universal, no farà més que obra superficial. En canvi, «ren pocs els que parlaven l'arameu ,i en arameu fou escrit el primer Evangeli.

Aquesta és la finalitat de l'Institut d'Estudis Catalans: fer alta cultura en català i així conquerir per al Català les més grans intel·ligencies possibles. (Grans aplaudiments.)

Les conclusions

El senyor Puig i Esteve dóna lectura a les conclusions següents:

Interessar dels poders públics que com més aviat millor sigui establert:

1.er Que en les escoles públiques de Catalunya sigui obligatori ensenyar els deixebles en l'idioma català.

2.on Que en les Universitats, Instituts i Escoles Normals de terra catalana s'estableixin càtedres, també obligatòries, de Llengua, Historia i Literatura catalanes.

3.er Que per a exercir qualsevol càrrec públic a Catalunya sigui també obligat conèixer perfectament la llengua catalana parlada i escrita; i

4.art Que sigui respectat i reconegut oficialment el dret dels catalans a usar son idioma propi en tots els actes de llur vida pública i privada.

Firmen, per la Unió Catalanista, doctor don Martí i Julià.—Per la Lliga Regionalista, Raimón d'Abadal. — Pel Centre Nacionalista Republicà, Pere Corominas.—Pel Bloc Republicà Autonomista, Francesc Layret.—Pel Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria, J. Puig i Esteve.—Per l'Academia i Laboratori de Ciencies Mèdiques de Catalunya, H. Puig i Sais.—Per l'Ateneu Barcelonés, doctor Josep María Roca.—Per la Joventut Nacionalista de Catalunya, Ricard Giralt i Casadesús. — Per la Joventut Nacionalista, Carles Jordà.—Per la Joventut Nacionalista Republicana, Albert Solsona.—Per la Joventut Republicana Nacionalista, J. María Pi i Suñer.—Per la Junta d'Afirmació Catalana, Josep Carner.—Per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, M. Folguera i Duràn.—Pel Centre Excursionista de Catalunya, Jaume Massó i Torrents.—Per l'Orfeó Gracienc, Martí Matons.—Pel Col·legi de Sant Jordi, F. Flos i Calcat.—Per LA VEU DE CATALUNYA, Josep Morató.—Per «El Poble Català», Pere Corominas.—Per «L'Esquella de la Torratxa» i «La Campana de Gracia», A. Rovira i Virgili.—Per «Renaixement», M. Alcàntara i Gusart.—Per «La Nació», Joaquim Deldós.—Per «El Teatre Català», Francesc Curet.

Final

Un llarguíssim i unànim aplaudiment demostra l'aprovació de tots els presents. Se senten molts crits de ¡Visca Catalunya! i ¡Gloria a la llengua catalana! Són entonades algunes estrofes de «Els Segadors» i la gran gentada que omplenava de gom a gom la sala immensa surt a la Rambla i s'esvaneix en diferents direccions sense el més petit incident.

Els darrers aplaudiments són per en Guimerà al sortir per la porta de l'edifici del C. A. de D.

Borsa de Barcelona

Mercat lliure de valors

31 desembre 1915.

Apart dels canvis d'operacions, que ressenyem en la forma acostumada, donem avui, dia últim de l'any, els canvis de diner i paper (segons el Butlletí del mercat Lliure) de la major part de valors cotitzables en la Borsa de Barcelona.

Aquesta ressenya extraordinaria, tradicional en tal dia com avui, té per objecte servir de guia o base de càlcul per a balança inventaris.

Fem omissió de les repeticions de les paraules «diner» i «paper» en cada valor, perquè es deduein, naturalment, dels tipus menors i majors, respectivament.

Tots els valors exposats a continuació no han obtingut avui canvi d'operacions.

DEUTE PROVINCIAL

Diputació de Barcelona, Serie B, 85 diner; 85'50 paper.

DEUTES MUNICIPALS

Serie D, 1907, 80'50, diner, 81'50, paper; Serie D, 1910, ampliació, 81'82; Serie B, 1912, ampliació, 80'81; Serie F, de pessetes 100, 79-79'50; «Ensanche» 1899, 92'75, 93'25; «Ensanche», 1907, 84'25, 84'75; «Ensanche», 1913, 83'84; Sarrià, 87'25, 88'25; Castelló de la Plana, 95'25, 95'75, i Bonos Exposició, 89'50, 90'50.

OBLIGACIONS DE FERROCARRIL

Lleida a Reus, 64'50, 65'50; Segovies, 81'50, 82; Almanses del 4, 81, 81'50; Nort Osca, 81, 81'50; Sant Joàn, 70'50, 71'50; Almanses no adverides, 53, 54; Asturias-Galicia-Lleó, primera serie, del 3, 63, 64; segona serie, del 3, 61, 62; Alacant B, del 4'50, 87'50, 88; Serie C, del 4, 79'25, 79'75; Roda a Reus, 47, 48; Frances del 2 i quart, del 1864, 53, 54; del 1878, 51'75, 52'25; Prioritat Orense, 67, 68; Valladolid a Medina de Rioseco, 96, 97; Cáceres a Portugal, del 5, 96, 96'50; Cáceres a Portugal, del 4, 77, 78; Vasco-Asturiana, segona hipoteca del 6, 100, 101; Olot a Girona del 4, 75'50, 76'50; Olot a Girona, segona hipoteca, del 5, 92, 93; Andalusos del 4'50, 84'75, 85'25.

OBLIGACIONS INDUSTRIALS

Port de Barcelona 1905, 96-96'50; del 1908 al 1915, 95'50-96; Port Tarragona Series A, B, C i D, 90-91; Port de Melilla, 102-103; Port de Sevilla, 91'50-92'50; General de Tramvíes de 4, 82'50-83'50; del 5, 95-95'50; Anònima de Tramvíes del 4, 80-81; Tramvíes Sant Andreu, 80-81; Constructora Naval, 92-93; Barcelonesa d'Elentricitat del 5, 1900, 93-94; del 4, 76-77; del 1912, 89'75-90'25; Companyia Trasatlàntica del 5, 95-95'50; Aigües de Barcelona del 3, 67-68; del 4, 77-78; Hullera Espanyola, 94-95; Tabacs Filipines, 99-99'50; Filatures Fabra i Coats, 90-92; Sucrera d'Espanya, estampillades, 68-69; no estampillades, 73-74; Asfalts Asland, preferents, 90'50-91'50; Bons regants Ebre, 76-77; Catalana Gas i Electricitat, Serie E, 1 a 32.300, 90'75-91'25; 32.301 a 64.000, 91-91'50; Foment d'Obres i Construccions, 84-85; Carbons Berga, 79-80; Hispano Suiza, 94-96; Canal i Regaments de l'Ebre, del 5, 89-90, i Elèctrica del Cinca, Serie A, 98-99.

ACCIONS DE FERROCARRILS

Valladolid a Medina Rioseco, 22-23; Olot a Girona, 40-45.

ACCIONS DE BANCS

Hispano-Colonial, 48-48'50; Banc de Barcelona, 60-62; Banc de Prèstams i Descomptes, 15-17; Banc Vitalici d'Espanya, 13-15; Banc de Vallés, 25-26; Crèdit Mercantil, 39-40.

ACCIONS INDUSTRIALS

Crèdit i Docks, 8-9; Tabacs Filipinas, 78-79; Companyia Trasatlàntica, Preferents, 95-100; Canalització de l'Ebre, 31-32; Espanya Industrial, 76-78; Catalana del Gas, Serie E, 86'25-87'50; Sucrera d'Espanya, Preferents, 64-64'50; Sucrera d'Espanya, Ordinaries, 22'50-23; General de Telèfons, interès fixe 5 per 100, 92-94; Peninsular de Telèfons, Preferents, 95'50-96'50; Hullera Espanyola, 145-150; Carbonífera de l'Ebre, 5-6; Foment d'Obres i Construccions, 107-109; Filatures Fabra i Coats, Preferents, 98-100; Companyia de Industries Agrícoles, 126-130; Siemens Schuckert, Industria Elèctrica, 100-105, i Paviments i Construccions, Serie E, 88-89.

Tots aquests preus de demanda i oferta, són extrets del Butlletí del Mercat Lliure en son número corresponent al dia 31 de desembre 1915.

Anuncis oficials

Banc Hispano-Colonial

Des del dia 3 de gener pròxim, tots els dies feiners, de nou a dos quarts de dotze, es pagaràn per aquest Banc els cupons i títols amortitzats del Deute Municipal Interior, emissions de 1903, 1904 i 1905; series A, B i C, emissions de 1906; series D de 1907 i 1910; series E. i F. de 1912; series B de 1912 i 1913; Bonos de la Reforma de 1908 i Bonos de la Exposició d'Industries Elèctriques, emissió de 1915.

Barcelona 31 de desembre de 1915. —El Delegat del Consell d'Administració, Francesc Fontanals.

Sessió de l'Ajuntament

Consistori del dia 31 de desembre de 1915

Fins a tres quarts de set de la tarda d'ahir no es renuà la darrera sessió de l'any de l'Ajuntament.

Des de les quatre estava reunida la ponencia que havía d'examinar els dictamens i que alleugerí bastant la feina que el Consistori havía de fer.

La sessió fou renuada pel senyor Collaso i tot seguit deixà la presidencia al senyor Montanyola.

S'aproven alguns dictamens de la Comissió de Reforma, entre ells, un proposant el pagament de 81.000 pessetes al Banc Hispano-Colonial per obres realitzades en les seccions de la Reforma de Barcelona.

S'aprova un dictamen de la Comissió de Zones franques, acordant 199.594 pessetes per a despeses i projectes que s'han de realitzar per la consecució del port franc de Barcelona.

S'aproven en votació ordinaria tots els dictamens preferents de la comissió d'Aixample, que són 63.

Els dictamens urgents són aprovats també en sa gran majoría, exceptuant alguns que queden damunt la taula, i altres que queden per discutir-se després del despatx ordinari.

El mateix passa amb els de la secció d'Instrucció. Entre aquests figuren: destinant 3.000 pessetes per a que En Lamote de Grignon, pugui anar efectuant paulatines reformes en la Banda Municipal, ja que no's disposa de la quantitat precisa per a un plan complet de reorganització; adquirint material científic pel Laboratori Municipal d'anàlisi, i altres adquirint material per a Escoles nacionals.

Són aprovats quasibé tots els dictàmens de la Secció Central de la Comissió de Governació, així com els de les distintes seccions d'Hisenda.

De la comissió de Foment, Negociat d'Obres públiques, s'aprova destinar pessetes 79,000 a arranjar desperfectes de la Cascata del Parc de la Ciutadella: 75,000 pessetes per la reforma de vegetals dels parterres: i 75,000 pessetes per obres en la Col·lecció Zoològica, i a més tots els dictàmens de Foment, Consums, Estadística, Cementiris i Escorxador.

S'aproven les següents proposicions:

Una en la que l'Ajuntament declara que ha d'insistir pel dret que li correspòn en l'acord de 24 de desembre de 1907, acceptant les proposicions relatives als terrenys relatius per dori Agustí de la Barre baró de la Barre de Flandre, situats en la part extrema alta de la barriada de Vallcarca àmb destí a parcs i jardins; que es consigni per això en el primer pressupost que's farà la quantitat suficient per a fer efectiu el preu convingut per a pagaments dels indicats terrenys.

I una altra acordant que havent la Associació de la Dependencia mercantil, junt amb altres entitats interessades en el problema de les subsistencies a Barcelona, celebrar una Assamblea per a tractar de les mides que convindria pendre, es cedeixi la Sala de Cent per aquella reunió en la nit del 16 de gener vinent.

Mocions i proposicions

El senyor FABRA diu que és de domini públic el que, el dia abans de Nadal, es sacrificaren alguns porcs, a hores extraordinaries, i que això ha produit algunes inquietuts, per les condicions que's diu concorrien en els animals.

El senyor ROVIRA contesta dient que la pregunta del senyor Fabra està fonamentada en una informació tendenciosa d'un diari. Aquesta informació està completament equivocada, ja que no encerta en cap extrem.

Lo de les hores extraordinaries és una fantasía, ja que és sabut que hi ha un servei permanent per sacrificar animals: els 21 que foren sacrificats, foren sotmesos a un examen microscòpic i no se'ls trobà falla: i per fi, no és cert que s'haguessin criat amb immundicies, ja que eren garrinets que no podien ser alimentats més que amb llet.

El senyor FABRA es mostra convençut i agraït de les paraules del senyor Rovira.

El senyor MATONS fa esment dels abusos comesos per la Unió de Pompes fúnebres, fins arribar a ocasionar desturbis i trets pels carrers, i es mostra partidari de que's rescindeixi el contracte que l'Ajuntament feu amb ella.

El senyor POLO dóna compte de l'estat de la informació oberta, intervenint també el senyor FIGUEROA.

El senyor MATONS demana al senyor Juncal si creu que convé a l'Ajuntament que segueixi el contracte amb la dita empresa, i el senyor Juncal es resisteix diferents vegades a contestar, fent-ho a la fi amb evasives.

El senyor MATONS demana al senyor Guadrench, còm està la seva inspecció de vaquerías, de la qual no se'n sab una paraula.

El senyor GUADRENCH, diu que, atenent a consells d'altres regidors, no ha fet res.

El senyor ROSES fa sentir els rumors que corren de que en la darrera tarda de l'alcaldía del senyor Pich, amb tot i ésser ara excel·lent l'estat sanitari de Barcelona, s'augmentà la brigada sanitaria en 25 individus, alguns dels quals, pel que sembla, no presten servei.

Demana al senyor Juncal, que entèn en l'assumpte, què hi ha de cert en aquests rumors.

El senyor JUNCAL diu que hi ha hagut necessitat de personal per habilitar l'hospital de verolosos: mes no sab d'on ha vingut el personal, i afegeix que desitjaría que aquest assumpte es tractés a l'Ajuntament.

El senyor ROSES no creu que el senyor Juncal ignori la procedencia del personal esmentat, i nega importancia a l'epidemia, ja que els malalts hospitalitzats són poquíssims.

Després diu que els comptes presentats per les despeses pugen quasi mig mil·lió de pessetes, i això hauría d'explicar-se i de puntualitzar-se, ja que no se'n dóna cap explicació.

Demana al Consistori si això està comprès en el vot de confiança donat a l'Alcaldía, i sembla fòra de dubte que, tota vegada que s'ha acabat fa tant temps l'epidemia tífica, s'han de normalitzar les coses, tant per no ésser necessari, com per no ser ja alcalde aquell a qui es va donar el vot de confiança, com per acabar l'actuació de l'Ajuntament, el qual hauría de deixar resolta la qüestió per al nou Ajuntament.

El senyor JUNCAL diu que ell és sols inspector del servei nomenat per l'alcalde, mes no té les atribucions d'aquest, i, per tant, no ha de donar explicacions.

El senyor ROSES lamenta que el senyor Pich no sigui a la sessió, ja que ell, que és el que ha donat els comptes deficients de què s'ha fet esment, hauría pogut explicar-ho.

Insisteix en què el vot de confiança ja ha acabat, i ja fa molt temps que ha acabat. S'estranya molt de que el senyor Juncal no vulgui donar explicacions, ja que és el que està més enterat de l'assumpte.

Els dictàmens de damunt la taula

Es comença a donar lectura dels dictàmens que la ponencia reunida abans de la sessió ha cregut que no oferirien discussió.

Se n'aproven alguns, acordant augments graduals a diferents empleats, i altres per diversos conceptes.

S'aprova un dictamen de Foment, en el que es reconeix la necessitat d'escometre la resolució del problema de l'habitació popular a Barcelona, i a aquest fi es destina un mil·lió de pessetes. Per la realització, es crea una comissió mixta de caràcter autònom que es denominarà Institut de l'habitació popular, la qual funcionarà com delegada de l'Ajuntament.

En el dictamen es consignen les bases sobre les quals haurà de regir l'actuació de l'Institut.

En votació nominal s'aprova el dictamen sobre suministre de llet a la Casa Municipal de Lactancia.

Sospesa la sessió per pocs minuts, tracta la comissió d'Aixampli del projecte de passeig marítim en el trajecte comprès entre els rius Besòs i Llobregat amb totes les obres adjacents, i comunicació del passeig amb els carrers de l'Aixampli.

Renuada la sessió, és aprovada una esmena del senyor MONTANYOLA.

L'import de les despeses de l'avant projecte és de 100,000 pessetes, que s'encarrega a l'arquitecte senyor Domènech.

Defensa el senyor MARTORELL el dictamen, fent remarcar la gran importancia que té per la ciutat que se li obri la vista al mar.

El senyor MUNOZ (radical) demana que aquest dictamen i els que fan referencia a la urbanització de les places de Catalunya, Letamendi i Tetuàn, quedin damunt de la taula.

El PRESIDENT demostra com no és possible acoedir a tal petició, i el senyor MUNOZ diu que aleshores se li doni temps per estudiar-se'ls.

El senyor BALLESTER, radical. — Necessitarà dugues hores i mitja. (Grans rialles.)

El senyor MARTORELL insisteix en la urgencia de que es resolgui l dictamen del Passeig Marítim.

El senyor BOFILL també apoia la ràpida aprovació dels dictamens per la seva gran conveniencia.

El senyor FIGUEROA creu que l'anteprojecte s'ha de fer per concurs entre tots els arquitectes.

El senyor BOFILL demostra que, pràcticament, és impossible un concurs per la manca d'elements amb que es trobaràn els arquitectes per a realitzar els estudis.

El senyor VEGA diu que els senyors Muñoz i Figueroa desconeixen l'assumpte, i troba que en vista de la seva actitut, sería millor que quedés l'assumpte per al futur Ajuntament.

Així s'acorda, i queda també damunt de la taula dels dictamens referents a la urbanització de les places de Catalunya, Letamendi i Tetuàn.

Per al de la plaça Letamendi, el senyor MILLAN demana que's voti la urgencia, que és refusada per 27 vots contra 6.

Alguns regidors expliquen el séu vot contra la urgencia, que han donat per delicadesa, ja que els altres dictamns quedaren damunt la taula.

El senyor MILLAN demana que es voti nominalment un altre dictamen, i al preguntar-li el senyor BOFILL les raons de tal petició, contesta que per tenir el gust de veure qui vota en pro i qui en contra, i demana votació nominal per tots els dictamens.

El senyor ABADAL li prega que concreti la petició en una proposició que sigui votada.

El senyor ROSES demana que s'aprovi un dictamen proposant l'adquisició d'uns terrenys a Montjuic per poder continuar les obres del camí circular.

En votació nominal es refusa una proposició del senyor Millàn en la que demana que s'alci la sessió.

El senyor MILLAN demana la votació de la urgencia d'un dictamen d'Aixampie, que és refusada per 28 vots contra 2.

Així ho fa amb alguns altres dictàmens, perdent totes les votacions, donant un espectacle grotesc i ridícol que li retreuen unànimament tots els regidors.

El senyor MONTANYOLA, en nom de la honorabilitat del Consistori, nega moltes peticions del senyor Millàn.

Per fi, havent transcorregut les hores reglamentaries, el president alça la sessió a dos quarts d'onze de la nit.

El conflicte europeu

UN ANY ENRERA

Dia 1 de gener de 1915

A la matinada un submarí alemany enfonsa el cuiraçat anglès «Formidables», al canal de la Manxa, salvant-se sols 160 tripulants.

—Els austriacs refusen als russos a Tarnow.

(PER TELEFON)

Espanyols morts a França

Madrid, 1, 12'30 matinada.

L'embaixador d'Espanya a París participa la defunció dels súbdits espanyols següents, soldats dels regiments estrangers d'aquell exèrcit: Beltran Soria Castillo, Josep Carles, Joan Gili i Joan Portas.

Disposicions estrangeres

La Secció de Comerç del ministeri d'Estat publica a la «Gaceta» les noves llistes de les mercaderies l'exportació de les quals està prohibida a Anglaterra i a França.

Un decret del Govern d'aquesta República derogant les disposicions prohibitives de sortida de certes mercaderies actualment en vigor, i autoritzant l'exportació o la reexportació, sense necessitat d'autorització especial quan es tracti d'enviaments amb destí a la Gran Bretanya, als séus dominis i als països del protectorat i colonies britàniques, a Bèlgica, al Japó, a Montenegro, Russia, Serbia i als Estats Units d'Amèrica.

Un decret del Consell Federal Suíç afegint algunes mercaderies a la llista de les prohibides anteriorment, i un decret del ministre d'Hisenda rús prohibint l'exportació del producte conegut en el comerç amb el nom de Konbab, o sigui la preparació del petroft (combinació d'alcohol i sulfur de cànfora), així com també les preparacions que continguin dit producte.

També donà compte la dita Secció de que el Govern de Noruega ha prohibit la exportació del sabó de totes classes i teles impermeables per a llana i cotó, així com els efectes fets amb aquestes teles.

Han estat exceptuats de la prohibició d'exportació l'«arenque» gras, el gran i el de primavera salat, sempre que els exportadors satisfacin en les duanes els següents drets: Arenque gras, 4 corones per barril fins un pes de 100 kilos; les altres classes 1'50 i una corona respectivament.

Els passaports a França

El Govern francès ha dictat la següents disposició:

Exceptuant els habitants de Irún i Fuenterrabia per als quals el regisme dels fronteriços continúa en vigor, els estrangers que desitgin entrar a França, adhuc en la zona fronteriça, hauràn des de primer de gener de 1916 ser portadors d'un passaport francès acompanyat de la fulla anexa visada per un cònsul de França a Espanya.

Aquests dos documents deuen anar proveits de les fotografies respectives.

El sulfat de coure

Han conferenciat amb el president del Consell, els ministres d'Estat i Foment i director d'Agricultura, els senyors Zulueta, Dasca i Nicolau, continuant les seves gestions per a tractar de resoldre el problema del sulfat de coure.

Han obtingut la impressió de que és probable es resolgui aquest problema, acudint a la nostra actual producció nacional que és suficient i potser sobrant per a atendre a totes les necessitats del país.

Precisa sols s'adoptin algunes mides convenients per a que els fabricants no exigeixin preus excessius, lo qual, en bona part, està en mans del Govern amb l'empleu de certes mides que serien d'una eficacia immediata.

La Direcció de Agricultura es preocupa de debò d'aquest assumpte i creu poder arribar a la satisfactoria solució.

Els enginyers han començat ja a recòrrer totes les comarques productores.

Per la seva part, el ministre d'Estat també ha recabat les facilitats necessaries per a la importació per aquest any del sulfat de coure adquirit de cases estrangeres, lo que requereix l'autorització dels Governs d'altres paisos.

El Govern, persistint en aquesta manera de pensar, autoritza a més als Consells de Foment per a que apliquin cabals del capítol de plagues del camp a conseguir l'abaratiment dl sulfat de coure. Creuen els senyors Zulueta, Dasca i Nicolau que obtindrà aquest assumpte un resultat satisfactori.

(PER TELEGRAF)

D'origen francès

Comunicat montenegrí

París, 31, 3'37 tarda.—Comunicat montenegrí rebut el 31 de desembre:

Al front del Sandjak hem anorreat el dia 29 un destacament enemic. Hem fet 15 presoners.

Al front del Sud hem rebutjat un atac contra Boutchido.

Els austriacs han recuperat i fortificat Rascova-Gora.

Al front de Loucen hem rebutjat l'enemic, infligint-li sensibles perdues i fent alguns presoners. — Havas.

Els supervivents del «Ville Ciotat»

París, 31, 9'30 nit. — Marsella. — Els tripulants i passatgers supervivents a l'enfonsament del trasatlàntic francès «Ville Ciotat», han arribat aquest matí a Marsella, a bordo del vapor anglès «Crispin».

Refereixen que el «Ville Ciotat» fou torpedejat sens previ avís per un submarí austriac que va arribar fins a 300 metres del vaixell.

El comandant d'aquest va ordenar la maniobra de salvament, que fou executada amb ràpidesa i precisió.

Alguns tripulants i passatgers varen desaparèixer amb el «Ville Ciotat».

A més, aquest, a l'enfonsar-se va arrastrar amb ell una embarcació de salvament ocupada per 7 tripulants i algún passatger.

El submarí va desaparèixer, sumergit.

El vapor anglès «Moroe» va recollir els nàufrecs, conduint-los a Malta, on varen desembarcar el diumenge darrer. —Havas.

Carta de M. Poincaré

París, 31, 9'35 nit. — M. Poincaré ha dirigit a l'exèrcit, amb motiu d'any nou, una carta constatant la completa unió del país, que correspòn a la entera fraternitat dels exèrcits al front, traduint el formal propòsit de França i els séus al·liats de rebutjar les suggestions de pau bastarda i afirmant que el poble vençut serà aquell que es cansi primer i que la robusta salut moral de França rebutja tota lassitut, que sería un crim envers el passat i una traició envers la prosperitat.—Havas.

De l'acció naval

París, 31, 10 nit. — El ministeri de Marina francès, publica el següent comunicat:

«La nit del 28 al 29, abans del combat que fou objecte del precedent comunicat, i en el qual varen anar al fons dos destroiers austriacs, el submarí francès «Monge» fou enfonsat per un creuer enemic davant de Cattaro.

Els presoners fets de la dotació del destroier austriac «Lika», deuen que bona part de la dotació del «Monge» fou salvada.

En el bombeig de Durazzo, el 29, l'enemic va emplear hidroavions. Un d'aquests aparells fou destruit per un creuer italià.

Un submarí francès va torpedejar i enfonsar a l'Adriatic un transport carregat de material.—Havas.

Les operacions a França i a l'Orient

París, 31, 11'20 nit.—Comunicat oficial francès de les onze de la nit:

«A Bèlgica les nostres bateries han bombejat amb èxit les trinxeres enemigues de primera i segona línia, així com la via ferria, davant de Boesinghe.

A la regió de Roye el tir afortunat de la nostra artillería ha causat seriosos desperfectes a un dipòsit de material, a Verpilliers.

Al N. de l'Aisne hem trasbalsat una obra defensiva alemanya, a l'O. de Soupir.

Als Alts del Mosa, canoneig eficaç damunt dels abrics i blockaus enemics del bosc de Chevaliers.

Als Vosgues, després de violenta preparació d'artilleria, l'enemic ha dirigit contra les nostres posicions de la regió de Hirzstein un atac de infanteria que ha estat completament rebutjat.

Exèrcit d'Orient.—Els aviatiks han tirat bombes damunt de Salònica. El dia 30 una d'aquestes bombes, tirada damunt d'un esquadró grec que maniobrava en presencia del príncep Andreu, va matar un pastor, a 50 metres més enllà. Els danys materials són insignificants.

Còs expedicionari als Dardanels.—El dia 30, després de violent bombeig executat per la nostra artillería pesada, ha minvat notablement el tir de les bateries turques de la costa de Asia. Algunes peces enemigues han sofert desperfectes i ha volat un dipòsit de municions».—Havas.

Publicacions rebudes

—Calendari-Bloc-Català de 1916. — Biblioteca F. de P. C.—Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62, Barcelona.

Havem rebuda i fullejada àvidament aquesta aixerida publicació novella. La trobem agradosa de debò. Es feta amb una orientació traçuda per tal de fer-la penetrar endins del nostre poble i dir-li cada dia de l'any alguna cosa que li sia profitosa en un o altre concepte. Es veu ben bé que s'ha mirat de fer-hi un santoral català i popular que tregui la rutina de posar molts de sants que ni tan sols coneixem, deixant oblidats prous vegades els de casa nostra.

Acaba de fer escaient el davant de cada fulla un aforisme català ben encertat i forces vegades apropiat a la diada en que s'estampa.

Li dóna també un gran valor l'ésser redactat de conformitat amb les novíssimes disposicions sobre abstinencia i dejuni, de les quals dóna un compte resumit en una fulla devantera que acompanya.

La redacció literaria és acurada i variadíssima dintre un ambient de finor i dignitat difícil d'atènyer en publicacions d'aquesta mena. Hi ha cosa per tots els gustos nobles i raonats. Literatura catalana antiga i moderna, notes litúrgiques i explicatives a posta per les principals festivitats de l'anyada, planes d'un sà humor catalanesc, pensades de grans homes, etc., etc. La apropiació del text a les diades i temps de l'any demostra en aquest Calendari una acurada redacció que no ha tingut, ni de bon troç, cap més bloc català d'enguany. La presentació és ben lloable pel preu de cost. Aquest és de 25 cèntims per cada bloc i de 50 cèntims boi muntat damunt una bella i escaient litografía a quatre tintes, feta expressament per en Junceda.

Ha estat tan gran l'èxit que el nostre públic ha dispensat al Calendari-Bloc-Català, que els séus editors, per atendre les nombroses demandes que els han vingut de diferents indrets de Catalunya, han fet una segona edició en la qual s'ha mirat de corretgir les poques erades que en la primera poguessin haver passat.

El recomanem a tots els nostres lectors, segurs de que seràn ben agradats de tenir el nou Calendari-Bloc-Català de 1916.

Polítiques

—En Camil Boix i Molgosa ens comunica que des de demà, dia primer de gener, el periòdic setmanal «El Insurgente» sortirà tots els dies com a diari de tarda.

ULTIMA HORA

(Per exigencies de compaginació vá a segona plana)

Religioses

—Parroquia de Sant Josep (Santa Mònica).—Demà, diumenge, misses cada mitja hora, des de dos quarts de set fins a dos quarts d'una. A les set, missa parroquial, amb explicació de l'Evangeli del dia, pel senyor rector don Vicens Amat. A les deu, Ofici cantat per la Comunitat i adoració de l'Infant Diví. A la tarda, a les cinc, Rosari i oració a Sant Josep, per les necessitats de la Iglesia.

—Hospital Homeòpata del Nen Deu, Rosselló, 167.—A la capella pública d'aquest Hospital es celebrarà demà, dia 2, la festa del séu titular, el Dolç Nom de Jesús.

Oficiarà a les deu el doctor Gasia, canonge, conseller de la Junta, i dirà el sermó el P. Esteve Morell, S. J.

—Monestir de les Saleses. — Festa del Nom de Jesús, que celebrarà l'Associació del Nen Jesús de Praga.

A les deu Ofici amb amb exposició de S. D. M. A les cinc de la tarda, Corona, pràctica dels exercicis propis del dia, sermó que farà el P. Jaume Pons, S. J., benedicció, reserva i adoració del Nen Jesús.

Indulgencia plenaria la guanyaràn els que visitin la esmentada iglesia, degudament preparats.

Qüestions obreres

Una comissió dels ferroviaris de la Secció Catalana (M. S. A.) ha demanat al senyor Die que faci gestions per la readmissió d'un obrer despeit de resultes d'haver tingut qüestions amb un contramestre.

***

Els obrers flequers de «La Espiga» tindràn un miting demà, diumenge, al local social, a dos quarts de deu de la nit.

AVÍS:

Els molts afers que sol·licten l'atenció del diari ens obliguen a recomanar l'observancia de les següents indicacions a totes les entitats o persones que ens afavoreixen amb la sova col·laboració, ja sigui en articles, ja en notes oficioses.

Convé cenyir tots els treballs a la major sobrietat possible, puix la excessiva llargada en fa impossible la publicació i la tasca d'escursar-los els exposa a no poder sortir oportunament.

Convé que la redacció sigui en llengua catalana, no solament per raons de patriotisme, sinó perquè no sempre les tasques professionals ens deixen lleure per fer-ne la traducció deguda.

Convé, pels efectes de les correccions que ens calgui fer-hi, que els originals siguin en lletra clara i espaiada sobre paper que no fonguis.

No solament convé, sinó que és d'absoluta necessitat, avalar amb un segell o bé amb una firma que ens sigui coneguda o de comprovació fàcil, tot treball del qual se'ns sol·licita la publicació.

Sense que la subjecció a les condicions apuntades constitueixi una garantia de publicació dels treballs que se'ns remetin, car això, com és natural, depèn de les circumstancies i del criteri de la direcció, la facilitat major que donarà a la distribució de les nostres tasques beneficiarà segurament les persones i entitats que ens afavoreixin amb els séus treballs.

Finalment, advertim que en cap cas es tornen els originals que se'ns remetin.

D'espectacles

PETITA GAZETA

ABONAMENT. — L'Institut Benèfico-

...ster, diada de Cap d'any, nit, a dos quarts de deu. La elegía en tres actes de don Gregori Martínez Sierra,

El Reino de Dios

i la comedia en un acte

Mensajero de paz

Demà, diumenge, tarda i nit,

El Reino de Dios

i La herencia de mister Puff

Dilluns, benefici de la primera actriu Catarina Barcena, «El Reino de Dios». Poesies en català d'En Pitarra, Guimerà i Maragall, recitades per l'Enric Borràs. Tercer acte de la comedia de G. Martínez Sierra,

Madame Pepita

Dimarç, benefici del primer actor i director ENRIC BORRÁS

El drama en tres actes, en català, de don Angel Guimerà, «Maria Rosa».—Es despatxa a comptaduría.

Teatre Cine Eldorado

Local predilecte del nostre públic elegant. Avui, dissabte, Cap d'Any, Nit, programa extraordinari. Sessions de dos quarts de deu a dos quarts d'una. En totes les sessions es projectaran les pel·lícules de major èxit. — Demà, diumenge: En la sessió de la nit, pel·lícula extraordinaria de l'acreditada marca «Cines»:

El submarí núm. 27

protagonista, P. Menichelli.

GRAN TEATRE ESPANYOL

Companyía de VAUDEVILL **Elena Jordi**

Avui, diada de Cap d'Any. Nit, a dos quarts de deu. Primer: «La nit de nuvis». Segón: El vaudeville de grandiós èxit en tres actes, traduit per J. Moliné.

L'irresistible

Presentació espendida, luxosos «deshabillés». Tercer: El grandiós èxitàs, la patoxada en un acte, «Contractes per América», prenent-hi part la parella de ball de fama mundial «Tormini-Fontanini».—Demà, diumenge, tarda i nit, el mateix cartell d'avui.—Aviat, estrena del vaudeville en 3 actes, original d'en Santiago Rusiñol, «El pobre viudo».—Es despatxa a comptaduría.

TEATRE CÓMIC

Avui, dissabte, diada de Cap d'Any. — Nit, a tres quarts de deu: 4 actes, 4. Primer: «Comi-lelo-graf». Segón: «La trenza de Afrodita». Tercer: El gran èxit de Arniches, «La casa de Quirós», dos actes.—Demà, diumenge, tarda, a dos quarts de quatre: «La Famosa» i «La trenza de Afrodita». A los sis, «Comi-lelo-graf» i «La casa de Quirós». Nit, a dos quarts de deu: «Comi-lelo-graf», «La trenza de Afrodita» i «La casa de Quirós».

TEATRE IMPERI

Companyía de opereta i sarsuela dirigida per SANTPERE I CONTI

Avui, dissabte, diada de Cap d'Any. — Nit, a tres quarts de deu. Programa monstre. Primer: La sarsuela en tres actes, èxit veritat, «El Barberillo de Lavapiés». Segón: L'èxit del dia, «La Estrella Polar Santpere». Tercer: Exit veritat de la sarsuela en dos actes, «El mismo demonio».—Demà, tarda, a dos quarts de quatre: Secció a preus económics: «El conde de Luxemburgo» i «Lo pessebre de don Pau». A les sis, especial: La nova opereta «Delly» i la «Estrella Polar Santpere». Nit, a tres quarts de deu: Programa colossal: Primer: «Los novios». Segón: «Delly». Tercer: «La Estrella Polar Santpere».—Es despatxa a comptaduría.

TEATRE DEL BOSC

Companyía Giménez-Fremont. Diada de Cap d'an. — Nit, a les nou: 2 obres, 2. El drama en tres actes, de l'Iglesias,

Els Vells

dirección Giménez, i la comedia catalana en dos actes, d'En Pompeu Crehuet,

Flors i Violas

dirección Giménez. Preus económics de costum. —Demà, tarda, el drama en quatre actes, «El Cardenal» i «Kamelo(f». Nit, el melodrama en vuit actes, «El Registro de la Policía», i «Kamelo(f».

POLIORAMA

9, Rambla d'Estudis, 9. - Telefon 4134

Avui, dissabte, nit, a dos quarts de deu: «El Doctor Jiménez».—Demà, diumenge: Tarda, per seccions. Nit, gran programa.

Gran Saló Excelsior

Corts, 544, xamfrá Villarroel

Companyía de sarsuela i opereta Calvo-Serra. Avui, dissabte, grandiosos funcions. Preus sumament económics. Entrada general, 20 cèntims. Nit, a dos quarts de deu. Primer: «El niño de la bola». Segón: «El Golfo de Guinea». Tercer: «La alegría del batallón». Quart: «El método Gorritz». —Demà, tarda, a dos quarts de quatre. Primera secció. Primer: «Aquí estamos todos». Segón: «El chico de las Peñuelas».—Segona secció, a dos quarts de sis. Primer: Estrena de «Carranque». Segón: «La alegría del batallón». Tercer: «El Golfo de Guinea».—Nit, a dos quarts de deu. Primer: «El barquillero». Segón: «La borrica». Tercer: «María de los Angeles». — Es despatxa a comptaduría sense augment de preus.—Pròximament, debut d'un aplaudit baríton.—Dijous, divendres, dissabte i diumenge, grans funcions.

TEATRE ESCOLA

Institut Benéfic Social (C de Cent, 264)

Demà, diumenge, a les quatre de la tarda, es posaràn en escena les obres de don Albert Llanas, «DonGonçaló o l'orgull del geco», comedia en tres actes, i «Perdiu per garsa», peça en un acte.

GRAN SALÓ CINE DORÉ

Avui, diada de Cap d'Any. Atraccions que alternaràn: Germanes Obiol, amb la presentació de la nina elèctrica, El. 1, 2, 3, 4, 5 «Cedeones», cantants excèntrics. Tom Mils, notabilíssim ciclista còmic, l'home de més gracia del món. Germanes Wittus, formoses alambristes i antípodistes. Els célebres ciclistes en sos fenomenals treballs dins la «Corbeille de la mort», lo més sensacional, els Germans Jocoslew-Broters Jocoslew. Els ovacionats duetistes, gloria de l'art espanyol, als que tant estima aquest públic, Els Villasiul — Els Villasiul — Els Villasiul, amb son nou i original repertori de gran èxit.

Avís important. — A la nit, l'espectacle es dividirà en dugues seccions, prenent-hi part, després de projectat un formós programa de pel·lícules, quatre atraccions en cada secció.

Hores en que començaràn les dites seccions: La primera començarà a dos quarts de deu, i acabarà a les onze. La segona començarà a les onze i acabarà a la una.—Es prega al públic es fixi bé en l'ordre d'aquest programa i en les hores de cada sessió.—Demà, gran sessió matinal, i seccions tarda i nit.

Saló Catalunya

Gran Cine de Moda

Avui, dissabte, nit, augment de programa: «L'enigma de les deu», molt sensacional, i l'èxitàs «La disfressa boja», darrer dia.—Demà, canvi total de programa. Nit, gran aconteciment «El submarí núm. 27», per la Mechinelli.

Príncipe Alfonso Kursaal

Empresa SALÓ CATALUNYA

Avui, dissabte, programa extraordinari, alternant els èxits més grandiosos. «La disfressa boja», 1.600 metres. «L'enigma de les deu». «En Cupido a l'Hospital», gran broma. «Revista Pathè», estrena, i altres.—Demà, programa nou. Nit, «El submarí núm. 27».

Ideal Cine

Local predilecte del nostre públic elegant. Avui, dissabte, diada de Cap d'Any. Programes amb triades pel·lícules. De onze a una, sessió amb triades pel·lícules. — Nit, de dos quarts de deu a les dotze. En totes les sessions programes amb les darreres estrenes de més argument i èxit.—Demà, diumenge: Variació de programa. De onze a una, sessió matinal. A la tarda, escollides sessions. Nit, programa extraordinari amb l'estrena de la magnífica pel·lícula

El submarí núm. 27

protagonista P. Menichelli.

Teatre Nacional Català

Publicació de la Casa BONAVIA i DURAN (Boquería, 20). Cada setmana una obra sencera i enquadernada, de gran èxit.

60 cèntims. Número extraordinari dedicat als comediants del Teatre Català, 32 plànes i «100.000 DUROS», drama en tres actes d'en Pitarra i Martí Folguera.

BLOC MANELIC, calendari català per a 1916.—De tamany gran de 13 por 18 cms. El millor en son genre literari i entretingut. 75 cèntims. S'està agotant.

Al cim del Tibidabo

Funicular fins a les vuit del vespre. — Distraccions varies. — Flobert. — Pim, pam, pum. — Funcionará ... el sensacional

Ferro carril aeri

admirable espectacle, lo mateix per sota terra que pels aires.

Folies Bergere

Music-Hall parisenc. — Concert-varietés tots els dies.

Avisos

Diputacion, 213, entlo
(JUNTO ARIBAU)

Alemany - Francès
Anglès - Espanyol
Italià - Català, etc.

Classe prova de franc. Demanar prospectos. Ensenyança esmerada i económica. Classes des de 5 ptes. mes. Traduccions comercials i técniques.

Centre Educatiu
de senyoretes
baix l'advocació de Jesús i Maria Immaculada i dirigit per
D.ª Rosa Bardella Sirvent
Director espiritual: D. J. R. Garcia
DIAGONAL, 440, PRAL.
(prop del Passeig de Gracia)

Programa d'ensenyança completa i formació del caràcter de la dona, per professores titulars. Párvuls d'ambdós sexes. Primera ensenyança. Carrera del Magisteri. Batxillerat. Correus. Comerç. Teneduría. Mecanografía. Taquigrafía. Francès. Anglès. Alemany, per professores nadiues. Dibuix i Pintura. Labors artístiques. Tall i confecció de llencería i vestits, per mètode parisenc i de la Normal. Educació física a l'aire lliure, gimnàsia sueca. Classes espaioses i soleiades, solament amb 15 alumnes cada una. Pupitres unipersonals i graduats. Banys. Dutxa. Classes pràctiques de francès. 3 hores diàries, el matí. Classes lliures en espanyol, 2 hores a la tarda. Classes en català, una hora diària.

Preus económics: Párvuls, primer i segón grau, elemental, 10 ptes. mensuals, comprenent-hi la gimnàsia, francès i dibuix. Tercer grau elemental, 15 ptes. Classes superiors i carrera, 20 i 25 ptes. mensuals, amb dret al francès, dibuix i gimnàs.

Audicions musicals, a les quals poden assistir les famílies de les alumnes. Conferencies instructives. S'admeten pensionistes, mig-pensionistes i recomanades. El Centre s'encarrega de acompanyar les alumnes a passeigs escolars dugues vegades al mes, fora de la ciutat, i a visites de museus, els que poden afregar-seles senyoretes que ho desitgin, encara que no pertanyin al Centre.

A l'estiu, les alumnes que ho sol·licitin, se les porta un mes al camp, a la casa que, per aquest objecte, té el Centre, entre boscos, a tres hores de la capital.

S'envien prospectes a qui en demani.

DIAGONAL, NUM. 440, PRAL.

REIS

L'Ideal - Lo més pràctic - Lo més interessant

No deixeu de llegir-ho tot

ELS REIS D'ORIENT, en vista de les necessitats terrenals, han acordat aquest any repartir diner als seus petitets i a l'efecte s'han posat d'acort amb el «TRUST ASSEGURADOR» perque aquest fassi les gestions necessaries i han disposat:

Primer.—Contractar una important cantitat de pólices que seràn repartides als nens que ho sol·licitin, completament gratis.—¿Còm? Llegeixi V. fins el final.

Segón.—Que la Companyía que les sotscrigui sigui

La Mutual Latina

Oficines: Plaça de Catalunya, 13, 2.ón

¿Per què? Més endavant trobarà V. la raó.

Tercer.—Que siguin intervingudes pel «TRUST ASSEGURADOR». ¿Amb quin fi? Segueixi V. llegint.

Les Companyies inscrites segons la llei de 1908 i que operen amb la vigilancia de l'Estat, garanteixen als assegurats completament.

El «TRUST ASSEGURADOR» facilitarà gratis a domicili i sense cap compromís a tots els que ho sol·licitin per mitjá del següent taló, totes les dades i explicacions.

Senyor Director del «Trust Assegurador»:
Carrer de Mallorca, 275
Barcelona.

Serveixi's facilitar-me els detalls relatius al seu anuncl de REIS, sense compromís per la meva part ¹/₂

Nom: .....

Direcció: ..... (en lletres clares)

REIS REIS REIS

¿En què consisteixen les Pólices gratis?

En que acompanyat el cupó al peu, s'entregaràn completament gratis o sigui franc de drets d'entrada i despeses de pólica qual valor és de vuit pessetes, fins el dia 5 de gener.

¿Per quina raó ha sigut elegida LA MUTUAL LATINA?

Perque forma el capital assegurat en deu anys, per ses garanties i per les facilitats que ofereix als seus associats.

¿Amb quin fi pretenen la intervenció del Trust?

Perque aquest ha arribat al perfeccionament i serietat en la gestió de segurs i la seva sola intervenció ja és una garantia.

¿Què és La Mutual Latina?

Es una Societat d'associacions Mutues d'Estalvi i Previsió que compleix amb totes les garanties exigides per la llei i tenia el dia 30 de juny de 1915 47,240 4/5 parts sotscrites per valor de 28.344,480 peosetes, que els fondos recaudats s'esmersen en títols de l'Estat Espanyol, que s'entreguen al Banc d'Espanya en calitat de dipòsits necessaris, a nom de la associació corresponent, quals dipòsits no poden retirar-se sense l'autorització de la Comissaria General de Segurs i la Junta Consultiva, i mitjansant una Reial Ordre de l'Excm. Sr. ministre de Foment.

Per tot això i pel seu perfecte funcionament, convé a tothom sotscriure's.

Una quota de cinc pesetes pot constituir un capital de bastanta consideració pels molts elements que contribueixen a formar-lo.

En tot temps, pel contra-segur, es reemborsen les quotes satisfetes en supervivencia, podent ademés rebre's una crescuda suma, com ho demostren les liquidacions efectuades i qual promig és de 2'25 pesetes per pesseta pagada.

"Trust Assegurador"

Val per drets d'entrada i demés despeses de _____ participacions en l'Associació 1916 de "La Mutual Latina".
Valedor del 1 al 5 de gener de 1916.
A baratar pel mateix assegurat.

Diner en 4 hores per a mobles, pianos i generes que convinguin. R.: Archs 6, primer. - De 9 a 12 i de 3 a 7 1/2.

ANTONI CUADRADA
Procurador-Cobro de crédits
Administració de finques
AMPLE, 21, TERCER

Fàbrica de Flors, Corones i Plantes
i tot lo que's necessita per a ferles
Antiga Casa. - T. COSTAS. - Palla, 13 i 15, pral.

H. i Pensió "LA VERDAD"
Carrer Sant Sever, 3—Barcelona
Travessia carrer Bisbe, davant la Catedral)
Abonament 60 ápets. 40 pessetes; 30 ápets, 35 pessetes; ápets solts, 1'50 pessetes. Abonament a tot estar de 75 pessetes. 80 pessetes i 90 pessetes mensuals. Hostatges per a passatgers de 3'50 pessetes i 4 pessetes, segons habitació. Telefon interurbà, núm. 2.995. Casa seria molt acreditada.

IBERIA MUSICAL CANUDA, 43
La casa millor assortida de música
¡¡Grans éxits!!
«Serenade amoureuse», preciós waiz última creació del célebre C. Worsley. De moda en els grans salons aristocràtics.
«C. G. VIDIELLA», romança per a piano, música propia per a fer un «Pelegrí de Reis», acaba de publicar-se.

REIS - Fonògrafs
Els tenim des de 30 pessetes i que toquen tota classe de discos dobles. No tenem vell. discos Odeon i Fonotipia. La casa més assortida de Barcelona. 40 models de máquines parlants i 5.000 peces de repertori. Catalog de franc. COSTINAPHONE, aparell per aprendre idiomes. LA NACIONAL, carrer de Santa Agna, número 21.

Propietaris no compreu arbres fruiters i d'adorno: abans visiteu els grans criaders del Baix Llobregat que es distingeixen per la seva sisada i ben empeltats.
Es venen a 25 céntims un, i es planten per home pràctic.
Ruda: Valencia, 40, cantonada a Vilamari, torra.

JOSEP CASANOVAS
del
RESTAURANT CASANOVAS
els desitja un feliç any nou
Barcelona 1-1-915

Alhajes, Paperetes,
brillants, perles, esmeralgies, or, plata i dentadures. Unica casa que pot pagar més alts preus que altres. Zurbano, 8 (P. Reial)

Lloguers

PIANOS y armoniums de lloguer, desde 8 ptes. al mes, C. Bieger, Bruch, R. Ex-afinador y preparador de la casa Erard de París

Magatzem per a llogar. S'hi faran reformes. Nou de Sant Francesc, número 27.

Vendes

Mobles de JORBA
Exposició de totes classes i preus en son grandiós magatzem i tallers. Hospital, 101.

A PLASSOS
Mobles, Máquines de cusir, Rellotges, Trajos. — 101, HOSPITAL, 101

Anuncis

Medicaments
químicament purs, específics farmacéutics i aigües minerals, se reben directament dels punts d'origen. FARMACIA DE BOTTA I BALTA, Rambla de Catalunya, número 1, cantonada Ronda d'Universitat.

Gelatina de Carn de Gallina
Aliment poderós per a les persones delicades. Pot de cristall 3 pessetes.
E. Marlignole Escudellers, 10

Anemia y Clorosis
SE CUREN RÁPIDAMENT AB EL
LICOR LAPRADE
Es el millor dels ferruginosos. S'empleja fa mes de trenta anys, als hospitals y es prescrit per tots els metges.—Dipòsit a totes les farmacies.—Collin et C.ie, París

Compres

Compro a napolitas de totes classes. Les de Nampany a 10 cts. una. Tigre, 19, prop Ponent.- Tel. 2.902.- Vda. de M. Llobet.

Alhajes or, plata, platí, brillants, perles i dentadures; se paguen preus molt alts. Carrer Cardenal Casañas, núm. 8, botiga - joieria

La boca es conserva forta i sana amb l'ús continuat de
Aigua Oxigenada VOLCÁN
L'oxigen que desprèn al posar-se en contacte amb les dents i genives, destrueix totalment els microbis que corquen la dentadura.
FARMACIES PRINCIPALS
No poder assaborir les delicies del ben menjar PER TENIR MALA DENTADURA és una d'aquelles petites penes que ens fan estar molt sovint consirosos
Dipositaris: J. URIACH I Cª: Moncada, 20

REGENERADOR DE LA VIDA.
L'Abat SEBIRE ha trovat en les plantes del mar el medi infalible de tornar la salut, *sense remeis*, als tuberculosos, anèmics, convalescents, neurasténics, malalts de l'estómac i budells, diabètics i albuminúrics=Demani's FOLLET GRATIS en el Despatx de venda: Diputació, 268, Barcelona. = De venda, també, en les bones Farmacies i Centres d'Específics *Especialitat francesa.*

GASEOSES
Tres máquines ventureres casi noves, molt barates. Sifons, essencies i accessoris. Aparells per a Bars i taules de Refrescos
Carrer de la Paloma, núm. 17

Casa Pantaleoni G. ans

SECCIÓ ESPECIAL PER A

Reclutes de quota

EQUIPS COMPLETS

PER A MILITARS DE TOTES ARMES

13 - Portaferrissa - 13

PER CURAR o aliviar la TOS

particularment en els casos de catarros o constipats recents o crónics, ocasionats o empitjorats pel fret i la humitat; prenen la renomenada **Pasta pectoral** del doctor Andreu, quals efectes espectorants, suavisadors i calmants, son sempre segurs i rapits.

Els asmátics trobaràn també un remei segur per calmar immediatament **AUFECH** per violents que siguin, ab els atacs de **Cigarrets balsámics**, i a benefici dels **Papers Azoats** reposaràn tota la nit amb sols cremar-ne un dintre de la habitació.

Aquets medicaments de fórmules publicades i aprovades, els trobaràn en totes les farmacies de tots els països.

CURACIÓ prompta, radical completa de totes les malalties de la pell i teixits subcutanis, especialment en aquelles en les quals l'objecte primordial es l'extracció de pus o matéria, que sol ser la contingut la curació ja no es tan ràpida com més el gra, pústula, tumor etc. per igual s'havia empleat.

Resultats positius s'obtenen amb aquest miraculós preparat en tota classe de grans, doroncle, carbonclo, pústula maligna, paràlisis, tumors fétets ment, pitadis, accessos, estrófules, tumors de totes especies, llumes, feridas incises, llagues, perellons i llagats, morenes, urinals, ulls depoll, picades d'animals, cops i contusions, reumatisme, feridas de qualsevol classe que aquestes sigui, a

80 anys d'èxit. **1'50** Ptas Pot

Preparatos la Farmacia de la Viuda Freixinet
Arenzana de Abajo (Logroño).

Dipósits a Barcelona: Farmacia Freixinet, Font de Sant Miquel, n.º 1. Freixinet, San Vicente, 35.—A Figueras, Farmacia Vaser. — A Tarrasa, Farmacia Sala. — A Granollers, Farmacia Trullas. Amb aquest de 1'50 Ptas. de remet a qualsevol punt d'Espanya per correu certificat